

บทที่ 3

ศักยภาพการพัฒนาอุตสาหกรรมของจังหวัดสระบุรีและอำเภอแก่งคอย

วิเคราะห์ศักยภาพในการพัฒนาอุตสาหกรรมของพื้นที่อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี ในด้าน
กายภาพ ประชากร เศรษฐกิจและสังคม ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 ลักษณะทางกายภาพ

3.1.1 ที่ตั้งและอาณาเขตจังหวัดสระบุรี

จังหวัดสระบุรีตั้งอยู่ในบริเวณลุ่มน้ำป่าสักเขตภาคกลางตอนบน ซึ่งตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของกรุงเทพมหานคร ตั้งอยู่ระหว่างเส้นละติจูด 14 องศา 10 ลิปดาเหนือ ถึงละติจูด 14 องศา 50 ลิปดาเหนือ และระหว่างเส้นลองจิจูด 100 องศา 30 ลิปดาตะวันออก ถึงลองจิจูดที่ 101 องศา 10 ลิปดาตะวันออก โดยที่ตั้งของเทศบาลเมืองสระบุรีอยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครตามทางหลวงหมายเลข 1 (ถนนพหลโยธิน) ประมาณ 108 กิโลเมตร โดยเส้นทางรถไฟสายตะวันออกเฉียงเหนือระยะทางประมาณ 113 กิโลเมตร และระยะทางตามแม่น้ำเจ้าพระยาแล้ววกเข้ามาแม่น้ำป่าสักประมาณ 165 กิโลเมตร จังหวัดสระบุรีเป็นชุมทางการคมนาคมติดต่อระหว่างภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก ภาคกลางตอนบน และกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ตลอดจนเชื่อมโยงไปยังประเทศเพื่อนบ้านในอินโดจีนได้ด้วย

จังหวัดสระบุรีมีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียงดังต่อไปนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอเมืองลพบุรี อำเภอชัยบาดาล อำเภอพัฒนานิคม และกิ่งอำเภอท่าหลวง จังหวัดลพบุรี

ทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ติดต่อกับอำเภอปากช่อง อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา และอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก อำเภอหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี และอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอบ้านแพรก อำเภอมหาราช อำเภอนครหลวง อำเภอท่าเรือ อำเภอภาชี และอำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

จังหวัดสระบุรีมีพื้นที่รวมทั้งสิ้น 3,576.486 ตารางกิโลเมตร หรือ 2,235,303.75 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 21.55 ของพื้นที่รวมในเขตภาคกลางตอนบน โดยแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 12 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอเมืองสระบุรี แก่งคอย หนองแค พระพุทธบาท บ้านหมอ วิหารแดง เสาไห้ มวกเหล็ก หนองแซง หนองโดน ดอนพุด และวังม่วง รวมตำบลทั้งสิ้น 111 ตำบล 951 หมู่บ้าน 1 เทศบาลเมือง 3 เทศบาลตำบล และอีก 17 สุขาภิบาล

อำเภอแก่งคอยตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของที่ตั้งศาลากลางจังหวัดสระบุรี ห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 14 กิโลเมตร และตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของกรุงเทพมหานคร โดยอยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 (ถนนพหลโยธิน) และเชื่อมต่อทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2 (ถนนมิตรภาพ) เป็นระยะทางประมาณ 122 กิโลเมตร

อำเภอแก่งคอยมีเนื้อที่ทั้งหมด 801.162 ตารางกิโลเมตร หรือ 500,726.25 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 22.40 ของพื้นที่จังหวัดสระบุรี โดยมีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอและจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้-

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	อำเภอพัฒนานิคม	จังหวัดลพบุรี
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	อำเภอมวกเหล็ก	จังหวัดสระบุรี
ทิศใต้	ติดต่อกับ	อำเภอบ้านนา	จังหวัดนครนายก
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	อำเภอเมืองสระบุรี	จังหวัดสระบุรี

อำเภอแก่งคอยแบ่งการปกครองออกเป็น 14 ตำบล 111 หมู่บ้าน 1 เทศบาล 1 สุขาภิบาล และ 5 องค์การบริหารส่วนตำบล ดังมีรายละเอียดของเขตการปกครองและขนาดของพื้นที่ในแต่ละตำบล

3.1.2 ลักษณะภูมิประเทศ

จังหวัดสระบุรีมีลักษณะภูมิประเทศที่แตกต่างกัน คือ ทางตอนใต้และทางตะวันตกของจังหวัดเป็นที่ราบ สูงกว่าระดับน้ำทะเลเพียง 2 เมตร และพื้นที่จะค่อย ๆ สูงขึ้นเรื่อย ๆ ไปทางทิศเหนือ และตะวันออกเฉียงเหนือ บริเวณนี้จะเป็นลักษณะราบเรียบจนถึงพื้นที่เนินเขาสลับที่ราบสูง ซึ่งสูงกว่าระดับน้ำทะเลประมาณ 8 - 10 เมตร และจะสูงขึ้นเรื่อย ๆ ไปจนถึงพื้นที่ที่เป็นที่ราบสูงและภูเขา

ลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดสระบุรี แบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะคือ

1) พื้นที่เนินเขาหย่อมหรือที่ราบสูงและภูเขา ได้แก่บริเวณทางเหนือของอำเภอเมืองสระบุรี บางส่วนอำเภอแก่งคอย อำเภอมวกเหล็ก อำเภอพระพุทธบาท และอำเภอวังม่วง ซึ่งในเขตพื้นที่ดังกล่าวส่วนมากเป็นพื้นที่ภูเขาที่มีภูเขาสูงโดด (Monadnock) สลับกับที่ราบสูง โดยเฉลี่ยพื้นที่ดังกล่าวมีความสูงอยู่ประมาณ 100 - 500 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง เช่น ยอดเขาโพล่ง ซึ่งอยู่ในเขต

ตารางที่ 3.1 เขตการปกครองและขนาดพื้นที่ของจังหวัดสระบุรี พ.ศ. 2539

ลำดับที่	อำเภอ	พื้นที่			การปกครอง					ระยะทาง	
		ตร.กม.	ไร่	ร้อยละ	ตำบล	หมู่บ้าน	เทศบาล	สุขาภิบาล	อบต.	จากจังหวัด	
										ถึงอำเภอ	
1	เมืองสระบุรี	452.203	282,626.87	12.64	17	123	1	2	6	-	
2	แก่งคอย	801.162	500,726.25	22.40	14	111	1	1	5	14	
3	หนองแค	262.867	164,291.88	7.35	18	181	1	2	4	21	
4	พระพุทธบาท	287.065	176,415.62	8.03	9	67	1	-	2	27	
5	บ้านหมอ	203.576	127,235.00	5.69	9	79	-	2	1	28	
6	วิหารแดง	204.501	127,813.13	5.72	6	74	-	2	-	28	
7	เสาไห้	111.808	69,880.00	3.13	12	102	-	3	-	7	
8	มวกเหล็ก	684.043	427,526.87	19.13	6	54	-	1	5	38	
9	หนองแซง	87.081	54,425.63	2.43	9	69	-	1	-	25	
10	หนองโดน	88.070	55,043.75	2.46	4	33	-	1	-	38	
11	ดอนพุด	58.714	36,696.25	1.64	4	28	-	1	-	45	
12	วังม่วง	335.396	209,622.50	9.38	3	30	-	1	3	64	
รวม		3576.486	2,232,303.75	100.00	111	951	4	17	26	-	

ที่มา : กรมการปกครอง , กระทรวงมหาดไทย 2539.

แผนที่การใช้ที่ดิน
เพื่อรองรับการขยายตัวจากการพัฒนาอุตสาหกรรม
ชุมชนเทศบาลตำบลแก่งคอย จังหวัดสระบุรี

แสดง : เขตการปกครองจังหวัดสระบุรี

สัญลักษณ์

- จังหวัด
- อำเภอ
- เขตจังหวัด
- เขตอำเภอ
- เขตตำบล
- ทางรถไฟ
- แม่น้ำ
- พื้นที่เทศบาล

ที่มา : กรมการปกครอง

แผนที่ 3.1

มาตราส่วน

0 5 10 15 กิโลเมตร

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อำเภอพระพุทธบาท มีความสูงประมาณ 592 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง ซึ่งบริเวณพื้นที่ดังกล่าวนี้มีเนื้อที่ประมาณร้อยละ 40 ของเนื้อที่จังหวัด

2) พื้นที่ราบลุ่ม ได้แก่บริเวณพื้นที่ส่วนใหญ่ทางด้านทิศตะวันตกของจังหวัด บางส่วนอยู่ตอนกลางและตอนใต้ โดยพื้นที่ราบลุ่มดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของที่ราบลุ่มเจ้าพระยา มีอาณาเขตอยู่ในพื้นที่อำเภอต่าง ๆ ได้แก่ อำเภอเมืองสระบุรี อำเภอหนองแขง อำเภอบ้านหมอ อำเภอเสนาห์ อำเภอวิหารแดง อำเภอหนองไค อำเภอคอนทูด และบางส่วนของอำเภอหนองแค โดยพื้นที่ส่วนนี้มีเนื้อที่ประมาณร้อยละ 60 ของเนื้อที่จังหวัด

ส่วนสภาพพื้นที่ของอำเภอแก่งคอย มีทั้งบริเวณที่เป็นที่ราบลุ่ม ที่ราบสูงและภูเขา พื้นที่ทางทิศตะวันตกส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม พื้นที่ทางทิศเหนือและทิศตะวันตกเฉียงเหนือเป็นที่ราบสูงและภูเขา โดยเฉพาะด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือเต็มไปด้วยเทือกเขาสูงต่ำสลับซับซ้อน จึงได้ถูกกำหนดเป็นป่าสงวนแห่งชาติ พื้นที่ตอนกลางเป็นแม่น้ำป่าสักไหลผ่านจากทิศตะวันออกเฉียงเหนือไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้

3.1.3 ลักษณะภูมิอากาศ

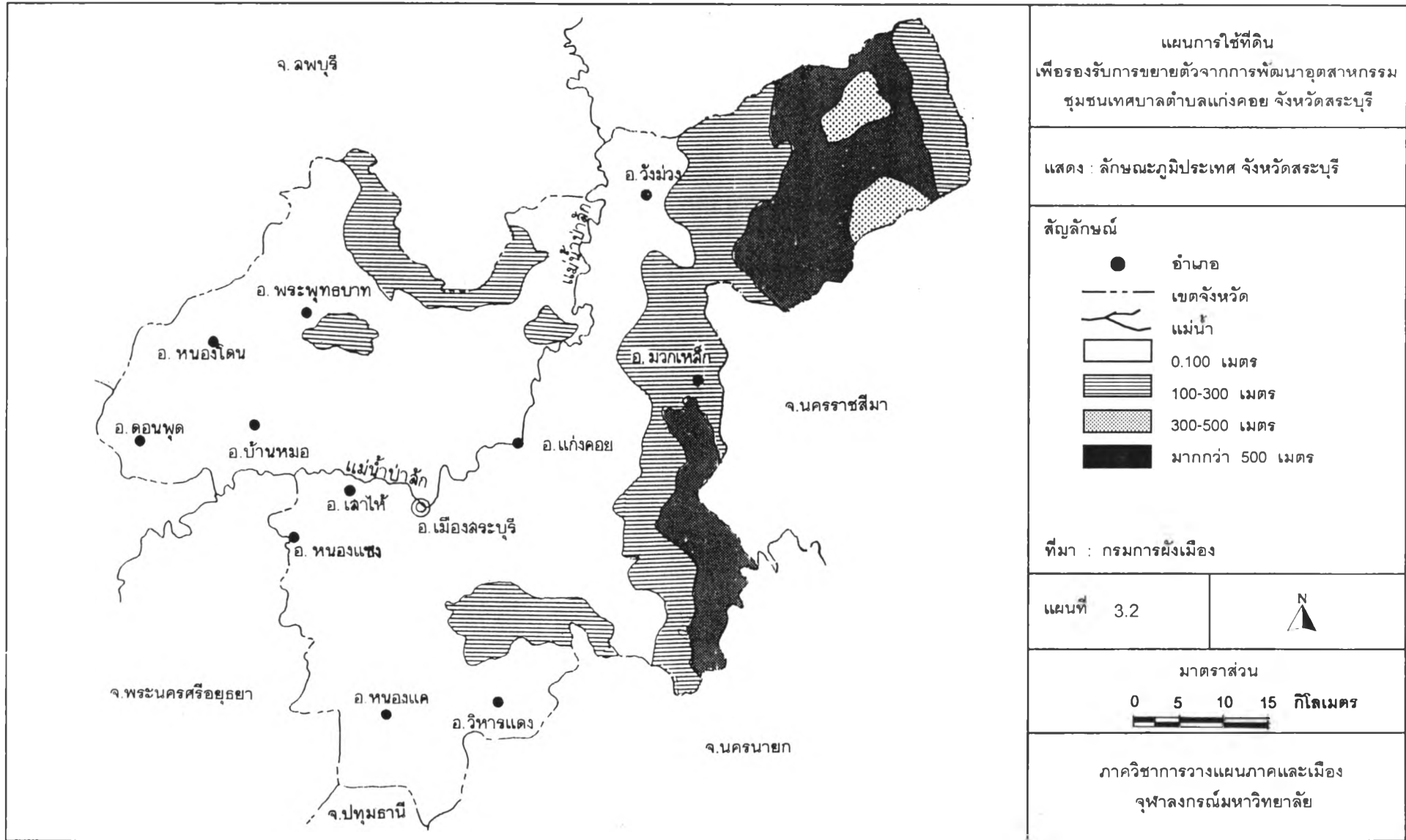
ลักษณะภูมิอากาศของจังหวัดสระบุรี มีลักษณะเช่นเดียวกับพื้นที่อื่น ๆ ในเขตภาคกลางตอนบน คือ ภูมิอากาศแบบในเมืองร้อนเฉพาะฤดูฝนคือ มีฝนน้อย แห้งแล้งชัดเจนในฤดูหนาว อุณหภูมิค่อนข้างร้อนในฤดูร้อน และค่อนข้างหนาวเย็นในฤดูหนาว อุณหภูมิเฉลี่ยสูงสุด 33.2 องศาเซลเซียส ต่ำสุด 23.4 องศาเซลเซียส และมีฝนตกชุกในช่วงเดือนพฤษภาคม ถึงกันยายน ปริมาณเฉลี่ยประมาณ 1,437 มิลลิเมตรต่อปี

3.1.4 ทรัพยากรธรรมชาติ

ก. ทรัพยากรป่าไม้

ในปี พ.ศ. 2504 จังหวัดสระบุรีมีเนื้อที่ป่าไม้ประมาณ 377,500 ไร่ หรือร้อยละ 16.89 ของเนื้อที่ทั้งหมด ต่อมา ปี พ.ศ. 2525 มีเนื้อที่ป่าไม้ประมาณ 61,250 ไร่ หรือร้อยละ 2.74 ของเนื้อที่ทั้งหมด ในปี พ.ศ. 2531 มีเนื้อที่ป่าไม้ประมาณ 52,235 ไร่ หรือร้อยละ 2.34 ของเนื้อที่ทั้งหมด และจากการสำรวจโดยกรมป่าไม้ในปี พ.ศ. 2536 เหลือเนื้อที่ป่าไม้ประมาณ 37,061 ไร่ หรือร้อยละ 1.66 ของเนื้อที่ทั้งหมด

จากข้อมูลข้างต้น แสดงให้เห็นว่าเนื้อที่ป่าไม้ของจังหวัดสระบุรีได้ถูกทำลายไปเป็นจำนวนมาก ปัจจุบันยังคงเหลือพื้นที่ป่าสมบูรณ์อยู่บริเวณที่เป็นภูเขา เขตอุทยานแห่งชาติ และป่าสงวนส่วนใหญ่เป็นป่าดงดิบและป่าเบญจพรรณ ไม้ที่สำคัญ ได้แก่ ไม้ยาง ไม้ตะเคียน ไม้เต็ง และไม้ประดู่

ป่าไม้ในจังหวัดสระบุรีประกอบด้วยป่าสงวนแห่งชาติ และอุทยานแห่งชาติ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 3.2 ป่าสงวน และอุทยานแห่งชาติในจังหวัดสระบุรี

ประเภท	ชื่อป่า	อำเภอ	เนื้อที่ (ไร่)
<u>ป่าสงวนแห่งชาติ</u>			
1	ป่าพระฉาย	เมืองสระบุรี	15,000.00
2	ป่าพระพุทธบาท - พุแค	พระพุทธบาท เมือง	22,000.00
3	ป่าท่าฤทธิ - ลำทองหลาง ลำพญากลาง	มวกเหล็ก	192,656.25
4	ป่ามวกเหล็ก - ทับควาง แปลง 2	มวกเหล็ก แก่งคอย	112,425.00
5	ปาลานท่าฤทธิ	มวกเหล็ก วังม่วง	5,800.00
6	ป่าเขาพระ	แก่งคอย	5,391.00
7	ป่ามวกเหล็ก - ทับควาง แปลง 1	มวกเหล็ก แก่งคอย	97,350.00
8	ป่าเขาโป่ง - เขาค้ำเสือ	แก่งคอย	9,900.00
<u>อุทยานแห่งชาติ</u>			
1	เขาใหญ่ (บางส่วน)	มวกเหล็ก แก่งคอย	70,725.00
2	พระฉายน้ำตกสามหลั่น	หนองแค วิหารแดง	27,856.25

ที่มา : กรมป่าไม้ ,2537

ข. ทรัพยากรแร่

จังหวัดสระบุรีนับเป็นแหล่งแร่ธาตุที่สมบูรณ์แห่งหนึ่งของประเทศ เป็นแหล่งวัตถุดิบที่สำคัญในการผลิตของภาคอุตสาหกรรมของประเทศ โดยแหล่งแร่และหินที่สำคัญของจังหวัดมีดังนี้ คือ

1) หินปูน ส่วนใหญ่ใช้ในอุตสาหกรรมปูนซีเมนต์ และอุตสาหกรรมเพื่อการก่อสร้าง เช่น ปูนขาว อิฐบล็อก เครื่องสุขภัณฑ์ แก้ว กระจก ขวด ผงฟอกสี เป็นต้น พบบริเวณอำเภอแก่งคอย อำเภอพระพุทธบาท และตอนเหนือของอำเภอเมืองสระบุรี

2) หินอ่อน หินอ่อนของจังหวัดมีคุณภาพดีมาก นิยมใช้ประดับทั้งในและนอกอาคาร นอกจากนี้ยังนำมาทำลึงหรือแกะสลักเป็นภาชนะต่าง ๆ มีการทำเหมืองที่บริเวณเขางอบ อำเภอพระพุทธบาท และตำบลหน้าพระลาน อำเภอเมืองสระบุรี

3) หินมาร์ล เป็นหินปูนที่สลายตัวแล้วมีปริมาณดินเหนียวเพิ่มมากขึ้น ส่วนใหญ่ใช้ในอุตสาหกรรมผลิตปูนซีเมนต์ และบางส่วนนำไปใช้แก้ปัญหาดินเปรี้ยว พบในบริเวณตำบลบ้านหม้อ อำเภอบ้านหม้อ และอำเภอพระพุทธบาท

ค. ทรัพยากรดิน

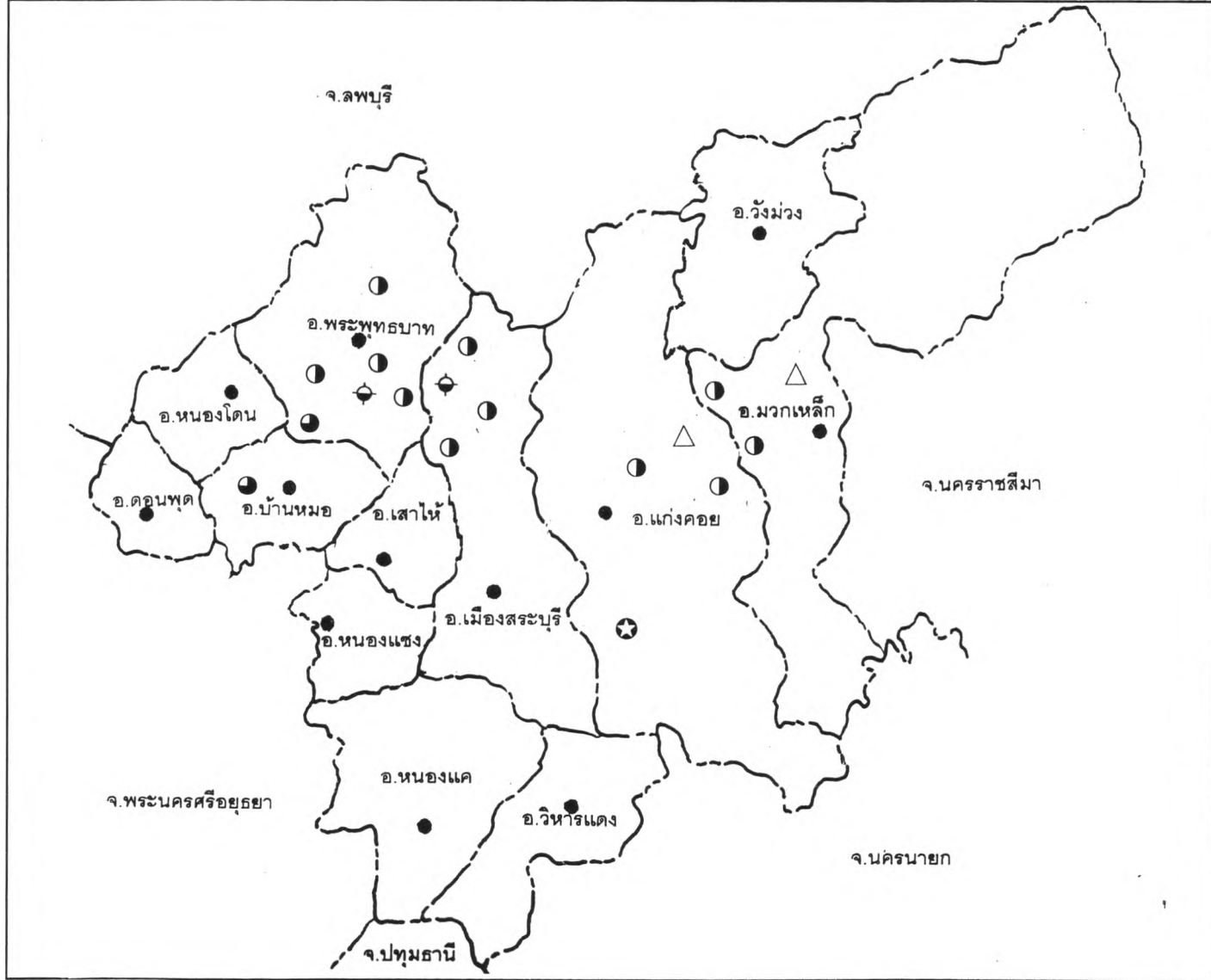
ลักษณะดินที่พบโดยทั่วไปของจังหวัดสระบุรีเป็นดินเหนียว ดินเหนียวปนทรายแป้ง ที่มีการระบายน้ำเลวหรือค่อนข้างเลว สามารถปลูกข้าวได้ดีถ้ามีน้ำเพียงพอ บางแห่งอาจจะมีน้ำท่วม ทำให้ผลผลิตทางการเกษตรเสียหายได้ บางแห่งเป็นดินเหนียวที่มีการระบายน้ำดีและมีความลาดชัน ซึ่งเหมาะสมกับการปลูกพืชไร่และไม้ผล บางแห่งพบชั้นกรวดหนาอยู่ในระดับตื้น และบางแห่งมีสภาพถูกกัดกร่อน ส่วนบริเวณที่มีความลาดชันสูงหรือเป็นภูเขา มักพบเป็นหินแตกและเป็นพื้นที่ป่าไม้

ลักษณะดินของพื้นที่อำเภอแก่งคอยนั้น พื้นที่ตอนกลางของอำเภอเป็นดินเหนียว ทางตอนเหนือค่อนข้างทึบดินเหนียวปนทรายแห้ง หรือ ดินร่วนปนดินเหนียว เหมาะแก่การปลูกพืชไร่ เช่น ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ข้าวฟ่าง ถั่วเขียว มันสำปะหลัง และอ้อย ทางตอนใต้เป็นดินทรายแห้ง บางพื้นที่ปลูกข้าว บางพื้นที่เป็นป่าไผ่ ป่าหนาม ที่ราบตอนล่างใช้ปลูกมันสำปะหลัง

3.1.5 ทรัพยากรแหล่งน้ำและระบบชลประทาน

แหล่งน้ำที่สำคัญของจังหวัดสระบุรี ได้แก่ แม่น้ำป่าสัก และลำน้ำสาขาต่าง ๆ ซึ่งไหลลงสู่แม่น้ำป่าสัก แม่น้ำป่าสักมีความยาวช่วงไหลผ่านจังหวัดสระบุรี ประมาณ 105 กิโลเมตร เกิดจากเทือกเขาเพชรบูรณ์ซึ่งอยู่ทางตอนใต้ของจังหวัดเลย ไหลผ่านจังหวัดลพบุรี เข้าเขตจังหวัดสระบุรี โดยผ่านอำเภอมวกเหล็ก แก่งคอย เมืองสระบุรี เสาไห้ แล้วไหลเข้าเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยาบรรจบกับแม่น้ำเจ้าพระยาที่อำเภอพระนครศรีอยุธยา

แผนการใช้ที่ดิน เพื่อรองรับการขยายตัวจากการพัฒนาอุตสาหกรรม ชุมชนเทศบาลตำบลแก่งคอย จังหวัดสระบุรี	
แสดง : แหล่งทรัพยากรแร่ธาตุในจังหวัดสระบุรี	
สัญลักษณ์ ● อ่างน้ำ ⊕ หินอ่อน ◐ หินปูน ◑ ดินมาร์ล △ หินดินดาน ★ แร่ไพโรไฟไลต์	
ที่มา : กรมทรัพยากรธรณี	
แผนที่ 3.3	
มาตราส่วน 0 5 10 15 กิโลเมตร 	
ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	

บริเวณลุ่มน้ำป่าสักเป็นบริเวณที่มีความอุดมสมบูรณ์มาก เป็นบริเวณที่มีการตั้งถิ่นฐานของประชาชนอย่างหนาแน่น เนื่องจากเป็นแหล่งน้ำที่มีความสำคัญที่สุดทั้งด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรม การคมนาคมขนส่งและการดำรงชีวิตของชุมชน แม่น้ำป่าสักมีลำน้ำสาขาที่สำคัญคือ ห้วยมวกเหล็ก ห้วยบ้านท่ามะปราง และห้วยใหญ่ ซึ่งล้วนมีต้นกำเนิดจากภูเขาในอำเภอแก่งคอยทั้งสิ้น

นอกจากแหล่งน้ำธรรมชาติดังกล่าวข้างต้นแล้ว จังหวัดสระบุรียังได้มีการพัฒนาแหล่งน้ำผิวดินโดยอาศัยระบบชลประทาน ดังนี้

- โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาโคกกระเทียม ที่ทำการโครงการอยู่ในอำเภอเมืองสระบุรี ใช้ประโยชน์เพื่อการเพาะปลูก มีพื้นที่ในจังหวัดสระบุรีประมาณ 41,000 ไร่

- โครงการส่งน้ำ และบำรุงรักษาเรียงรางขยาย มีที่ทำการโครงการอยู่ในอำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี มีพื้นที่ในจังหวัดสระบุรีประมาณ 71,000 ไร่

- โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาคดลองเพรียว - เส้าให้ ที่ทำการโครงการอยู่ในอำเภอเมืองสระบุรี มีพื้นที่ในจังหวัดสระบุรีประมาณ 123,000 ไร่

- โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาป่าสักใต้ มีที่ทำการโครงการอยู่ในอำเภอท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีเนื้อที่ในจังหวัดสระบุรีประมาณ 82,000 ไร่

โครงการเขื่อนป่าสัก มีลักษณะเป็นเขื่อนดิน ที่มีความยาว 480 เมตร สามารถกักเก็บน้ำได้ 785 ล้านลูกบาศก์เมตร ครอบคลุมพื้นที่ 2,315,000 ไร่ สามารถใช้ประโยชน์ได้ตามต้องการทั้งฤดูฝนและฤดูแล้ง ทำให้เกิดการใช้ประโยชน์ในพื้นที่เพาะปลูกของกลุ่มน้ำป่าสัก และลุ่มน้ำเจ้าพระยาตอนล่างอย่างกว้างขวาง โดยเป็นเขื่อนที่ช่วยเสริมปริมาณการกักเก็บน้ำใน 2 เขื่อนหลัก คือเขื่อนภูมิพล และเขื่อนสิริกิติ์ในภาคเหนือ ซึ่งนอกจากนำน้ำมาใช้ประโยชน์แล้ว ยังสามารถช่วยบรรเทาปัญหาน้ำท่วมที่มักเกิดขึ้นในจังหวัดสระบุรีในบางครั้งที่น้ำหลาก พื้นที่จังหวัดสระบุรีซึ่งเป็นพื้นที่ท้ายเขื่อน ย่อมได้รับประโยชน์จากโครงการนี้มากที่สุด เพราะมีโอกาสใช้น้ำจากอ่างเก็บน้ำเหนือเขื่อนป่าสัก ทั้งจากการส่งน้ำ - ระบายน้ำมาตามลำน้ำป่าสัก และลำรางในระบบชลประทาน ทำให้สามารถขยายเพิ่มเขตชลประทานเพิ่มขึ้นในพื้นที่ทางด้านตอนบนของจังหวัดสระบุรี โดยผลประโยชน์ที่ได้รับจากเขื่อนป่าสักนี้ไม่ใช่เฉพาะแต่ทางด้านเกษตรกรรมเท่านั้น ยังมีประโยชน์ทางด้านอื่นอีกมากมาย คือจะทำให้พื้นที่ศูนย์กลางอุตสาหกรรมแก่งคอย - สระบุรี - หนองแค และพื้นที่ต่อเนื่องมีน้ำใช้เพื่อการอุตสาหกรรมและใช้ในชุมชนมากยิ่งขึ้น และเป็นไปตามทิศทางการพัฒนาการตามแผนเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 ที่ส่งเสริมให้จังหวัดสระบุรีเป็นศูนย์กลางด้านอุตสาหกรรมได้เป็นอย่างดี

ทรัพยากรแหล่งน้ำของอำเภอแก่งคอย ประกอบด้วยแหล่งน้ำผิวดิน แหล่งน้ำใต้ดิน และน้ำชลประทาน ซึ่งได้นำไปใช้ทั้งเพื่อการเกษตรกรรม การอุปโภคบริโภคและการอุตสาหกรรม แหล่งน้ำธรรมชาติ

ชาติที่มีความสำคัญ ได้แก่ แม่น้ำ ลำคลอง ส่วนใหญ่เป็นลำน้ำสาขาของแม่น้ำป่าสัก และได้มีการพัฒนาแหล่งน้ำโดยระบบชลประทาน ดังนี้

- อ่างเก็บน้ำเพื่อส่งน้ำ ได้แก่ อ่างเก็บน้ำซับตะเคียน อ่างเก็บน้ำสองคอน อ่างเก็บน้ำโคกเขียว

- อ่างเก็บน้ำ ได้แก่ อ่างเก็บน้ำศูนย์วิจัยทับทรวง อ่างเขาสอง อ่างบ้านดง อ่างโป่งก้อนเส้า

- ฝ่ายทดน้ำ ได้แก่ ฝ่ายทดน้ำห้วยแห้ง ฝ่ายทดน้ำบ้านวังยาง ฝ่ายทดน้ำโคกกรุง ฝ่ายทدنน้ำหน่วยนาดี ฝ่ายโคกคอน ฝ่ายบ้านหนองสองห้อง ฝ่ายบ้านเขาแฉ้ย ฝ่ายบ้านบึงไม้

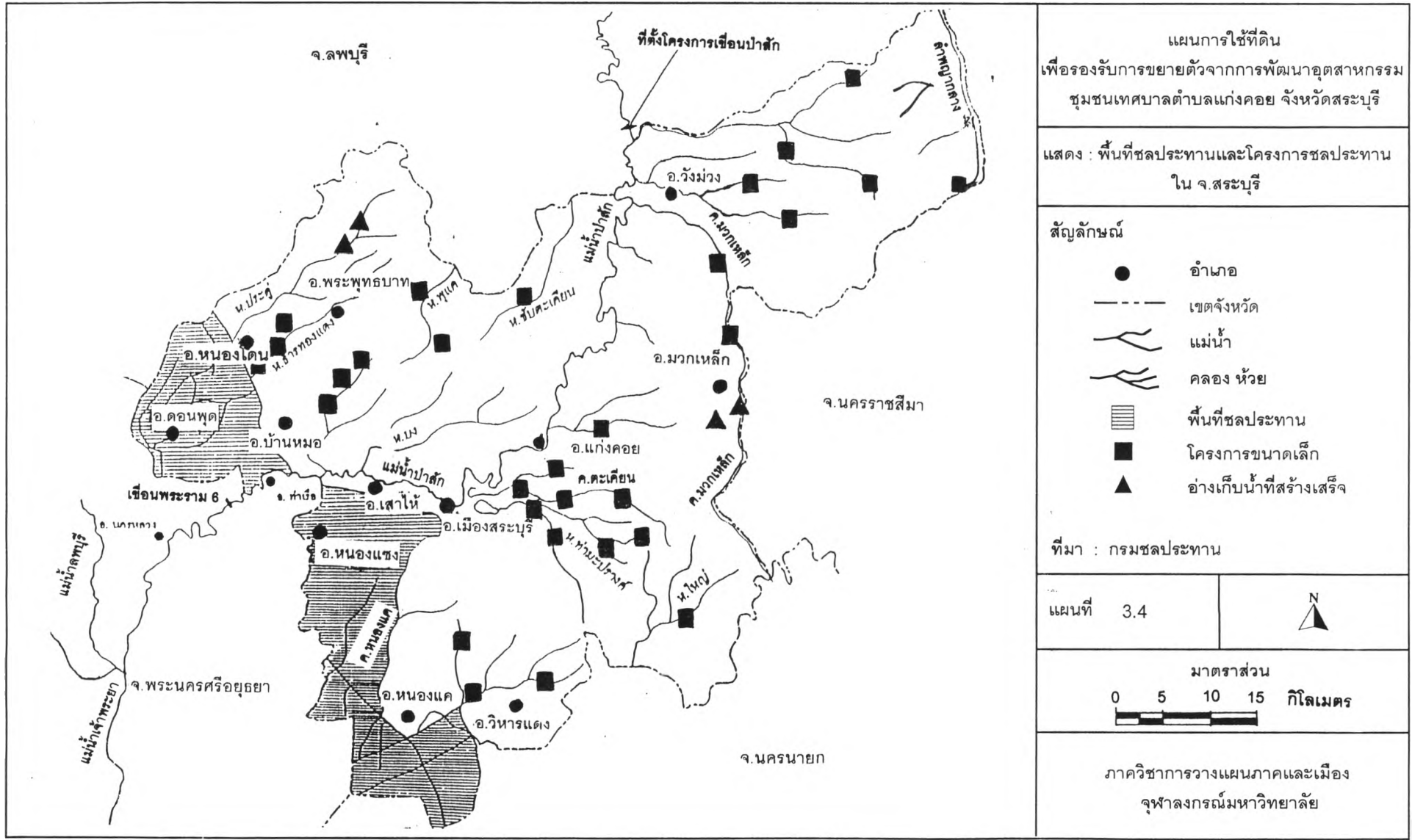
3.1.6 การใช้ประโยชน์ที่ดิน

การใช้ประโยชน์ที่ดินจะเกี่ยวข้องโดยตรงกับคุณภาพที่ดิน และความต้องการทางเศรษฐกิจและสังคม การใช้ประโยชน์ที่ดินของจังหวัดสระบุรีมีด้วยกันหลายประเภท แต่แนวโน้มของความต้องการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการเกษตรเริ่มมีแนวโน้มลดลงเป็นลำดับ เนื่องด้วยความต้องการใช้ที่ดินเพื่อการอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จากข้อมูลสถิติการเกษตร จังหวัดสระบุรีมีเนื้อที่ทั้งหมด 2,235,304 ไร่ การใช้ที่ดินของจังหวัดสระบุรีปีการเพาะปลูก 2530/2531 และ 2536/2537 ปรากฏว่า ปีการเพาะปลูก 2530/2531 การใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม หรือเนื้อที่ถือครองทางการเกษตรทั้งหมด 1,397,731 ไร่ หรือร้อยละ 62.53 ของเนื้อที่ทั้งหมด ส่วนปีการเพาะปลูก 2536/2537 มีเนื้อที่ถือครองทางการเกษตรทั้งหมด 1,142,874 ไร่ หรือร้อยละ 51.13 ซึ่งมีเนื้อที่ลดลง 254,857 ไร่ หรือร้อยละ 11.40

สภาพการณ์ปัจจุบันพบว่า พื้นที่สำหรับที่อยู่อาศัย และพื้นที่เมือง มีแนวโน้มขยายตัวมากขึ้น รวมไปถึงพื้นที่เพื่อการอุตสาหกรรมที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยพื้นที่เกษตรกรรมดั้งเดิมถูกเปลี่ยนแปลงให้เป็นโรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ มากขึ้นตามลำดับ นอกจากนั้นพื้นที่เกษตรกรรมจำนวนมากยังถูกปล่อยให้ทิ้งร้างว่างเปล่า เนื่องมาจากการถูกเปลี่ยนเจ้าของโดยถูกกว้านซื้อที่ดินเพื่อการเก็งกำไร โดยเฉพาะที่ดินริมถนนสายหลักต่าง ๆ เช่น ถนนพหลโยธิน ถนนมิตรภาพ เป็นต้น

3.1.7 การคมนาคมขนส่ง

สระบุรีเป็นชุมทางหรือศูนย์กลางคมนาคมติดต่อที่สำคัญที่สุดแห่งหนึ่ง ในเขตภาคกลางตอนบน สามารถเชื่อมโยงการติดต่อภายในกับพื้นที่ต่าง ๆ ภายในภาค และสระบุรียังสามารถเชื่อมโยงการติดต่อระหว่างภูมิภาคต่าง ๆ คือ กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ และพื้นที่ต่อเนื่องไปยังภาคตะวันออกตอนบน ให้เชื่อมโยงกันได้โดยสะดวก โดยมีชุมชนเทศบาลเมืองและเทศบาลตำบลแก่งคอยเป็นศูนย์รวมของเส้นทางคมนาคมต่าง ๆ โดยเฉพาะทางรถยนต์และทางรถไฟ ที่นับเป็นจุดเชื่อมต่อภาคกลางตอนบนกับภูมิภาคอื่น ๆ มากที่สุด

แผนการใช้ที่ดิน
เพื่อรองรับการขยายตัวจากการพัฒนาอุตสาหกรรม
ชุมชนเทศบาลตำบลแก่งคอย จังหวัดสระบุรี

แสดง : พื้นที่ชลประทานและโครงการชลประทาน
ใน จ. สระบุรี

สัญลักษณ์

- อ่างน้ำ
- เขตจังหวัด
- ~ แม่น้ำ
- ~ คลอง ห้วย
- ▨ พื้นที่ชลประทาน
- โครงการขนาดเล็ก
- ▲ อ่างเก็บน้ำที่สร้างเสร็จ

ที่มา : กรมชลประทาน

แผนที่ 3.4

N

มาตราส่วน

0 5 10 15 กิโลเมตร

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3.3 การใช้ที่ดินของจังหวัดสระบุรี ปีการเพาะปลูก 2530/2531 และ 2536/2537

หน่วย : ไร่

ประเภทการใช้ที่ดิน	พ.ศ. 2530/2531		พ.ศ. 2536/2537		การเปลี่ยนแปลง	
	เนื้อที่	ร้อยละ	เนื้อที่	ร้อยละ	เนื้อที่	ร้อยละ
1. เนื้อที่ทั้งหมด	2,235,304	100.00	2,235,304	100.00	-	-
2. เนื้อที่ป่าไม้	53,934	2.41	37,061	1.66	(16,873)	(0.75)
3. เนื้อที่ถือครองทางการเกษตร	1,397,731	62.53	1,142,874	51.13	(254,857)	(11.40)
3.1 ที่นา	632,523	45.25	509,694	44.60	(122,829)	(0.66)
3.2 พืชไร่	637,024	45.58	438,507	38.37	(198,517)	(7.21)
3.3 ที่ไม่ผลและไม่ยืนต้น	61,096	4.37	73,299	6.41	12,203	2.04
3.4 ที่สวนผักและไม้ดอก	4,289	0.31	1,697	0.15	(2,592)	(0.16)
3.5 ที่เลี้ยงปศุสัตว์	14,502	1.04	73,236	6.41	58,734	5.37
3.6 ที่รกร้างว่างเปล่า	2,925	0.21	3,630	0.32	705	0.11
3.7 ที่อื่น ๆ	8,665	0.62	50,059	4.38	41,394	3.76
4. เนื้อที่ที่อยู่อาศัย	36,707	1.64	37,752	1.69	1,045	0.05
5. เนื้อที่ที่ไม่ได้จำแนก	783,639	35.06	1,055,369	47.21	271,730	12.16

ที่มา : สถิติการเกษตรของประเทศไทย

ศูนย์สถิติการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

เส้นทางคมนาคมสายหลักของจังหวัดสระบุรี มีดังต่อไปนี้

ก. ระบบโครงข่ายการขนส่งทางถนน

เส้นทางถนนที่สามารถติดต่อเชื่อมโยงกับพื้นที่ส่วนต่าง ๆ ของจังหวัดสระบุรี และเชื่อมโยงการขนส่งติดต่อกับกรุงเทพมหานครที่เป็นเมืองศูนย์กลางในทุก ๆ ด้านของประเทศ ให้สามารถเชื่อมโยงกับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ และภูมิภาคอื่น ๆ ได้เป็นอย่างดี เนื่องจากสระบุรีมีถนนซึ่งเป็นทางหลวงแผ่นดินสายหลักตัดผ่าน ได้แก่

1) ทางหลวงแผ่นดิน

ทางหลวงแผ่นดินที่ผ่านจังหวัดสระบุรีมีทั้งสิ้น 4 สาย คือ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 (พหลโยธิน) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2 (มิตรภาพ) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 33 (สุวรรณศร) และ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 21 (ถนนสายพู่แค - หล่มสัก)

- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 หรือถนนพหลโยธิน

เป็นเส้นทางซึ่งใช้ในการเชื่อมโยงภาคเหนือ จากกรุงเทพมหานครไปเชียงราย ถนนพหลโยธินหรือทางหลวงหมายเลข 1 จากเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยาตัดผ่านเข้าสู่จังหวัดสระบุรีที่อำเภอหนองแค ตัดผ่านมายังอำเภอเมืองสระบุรี ผ่านกลางเขตเทศบาลเมืองสระบุรีแล้วเข้าสู่เขตอำเภอพระพุทธบาท จากนั้นจึงเข้าสู่จังหวัดลพบุรี ช่วงที่ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 ตัดผ่านเขตจังหวัดสระบุรีมีความยาวทั้งสิ้น 65.092 กิโลเมตร

- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2 หรือถนนมิตรภาพ

เป็นเส้นทางซึ่งใช้ในการเชื่อมโยงภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากจังหวัดสระบุรีไปจังหวัดหนองคาย โดยเริ่มต้นจากจังหวัดสระบุรีผ่านไปยังจังหวัดนครราชสีมา - ขอนแก่น - อุดรธานี - หนองคาย รวมระยะทางทั้งสิ้น 508 กิโลเมตร และยังสามารถเชื่อมโยงผ่านสะพานมิตรภาพไทย - ลาว ไปยังเวียงจันทน์ได้อีกด้วย สำหรับจุดเริ่มต้นของทางหลวงแผ่นดินสายนี้คือ แยกจากทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 (ถนนพหลโยธิน) ที่บริเวณกิโลเมตรที่ 107+350 หน้าโรงพยาบาลมิตรภาพเมโมเรียล ในปัจจุบันเชื่อมโยงไปยังทิศตะวันออกเฉียงเหนือเข้าสู่เขตเทศบาลตำบลแก่งคอยกิโลเมตรที่ 118+300 จนถึงสุดเขตเทศบาลและเชื่อมโยงผ่านแหล่งอุตสาหกรรมผลิตปูนซีเมนต์หลายแห่ง โดยเฉพาะโรงงานปูนซีเมนต์เครือนครหลวงกับโรงงานปูนซีเมนต์ทีพีไอโพลิน ซึ่งเป็นโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ต่อจากนั้นตัดผ่านมายังสุขาภิบาลทับทิมแล้วเชื่อมโยงมายังอำเภอมวกเหล็กเข้าสู่เขตจังหวัดนครราชสีมา มีความยาวของทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2 ในเขตจังหวัดสระบุรีทั้งสิ้น 36 กิโลเมตร

- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 33 หรือถนนสุวรรณศร

เป็นเส้นทางซึ่งใช้ในการเชื่อมโยงพื้นที่สระบุรี กับพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงตอนบน ทำให้พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงตอนบนกับภาคกลางตอนบน รวมไปถึงกรุงเทพฯ และปริมณฑลสามารถเชื่อมโยงกันได้สะดวกด้วยเส้นทางสายนี้ โดยที่จุดเริ่มต้นของถนนสายนี้อยู่ที่ทางแยกหินกอง ในเขตอำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี ซึ่งแยกจากทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 (ถนนพหลโยธิน) แล้วเชื่อมโยงมาทางทิศตะวันออกเฉียง จากนั้นจึงวกลงไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้เข้าสู่เขตอำเภอวิหารแดง ผ่านเข้ากลางพื้นที่ของอำเภอวิหารแดง จนไปสุดเขตจังหวัดสระบุรี แล้วจึงเข้าสู่เขตภาคตะวันออกเฉียงตอนบนในท้องที่อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายกเชื่อมโยงไปยังจังหวัดปราจีนบุรี เชื่อมต่อไปยังจังหวัดสระแก้ว ชายแดนสุดทางด้านตะวันออกเฉียง

สำหรับทางหลวงหมายเลข 33 ในช่วงที่ตัดผ่านจังหวัดสระบุรีนั้นมีความยาวรวมทั้งสิ้น 13.428 กิโลเมตร

- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 21 หรือถนนสายพุแค - หล่มสัก

เป็นเส้นทางซึ่งใช้ในการเชื่อมโยงพื้นที่จังหวัดสระบุรี ไปสู่พื้นที่ทางด้านตะวันออกเฉียงของจังหวัดลพบุรี จากนั้นเชื่อมโยงไปสู่ภาคเหนือตอนล่างเชื่อมโยงเข้าสู่เขตพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์ และเชื่อมโยงเข้าสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้อีกเส้นทางหนึ่ง สำหรับจุดเริ่มต้นของเส้นทางหลวงแผ่นดินสายนี้อยู่ที่ทางแยกพุแค โดยแยกจากเส้นทางพหลโยธินที่กิโลเมตรที่ 123+300 ตัดขึ้นไปทางทิศเหนือผ่านท้องที่ตำบลพุแคและหน้าพระลาน ในเขตอำเภอเมืองสระบุรีเข้าสู่อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี รวมระยะทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 21 ซึ่งตัดผ่านเขตตอนเหนือของจังหวัดสระบุรีทั้งสิ้น 10 กิโลเมตร

- ทางเลี่ยงเมืองสระบุรี (Bypass)

เส้นทางนี้สร้างขึ้นเนื่องจากในพื้นที่เทศบาลเมืองสระบุรีประสบกับปัญหาในเรื่องความหนาแน่นของปริมาณการจราจรมาก การจราจรติดขัดเสมอ ๆ เพราะมีรถบรรทุกสินค้าต่าง ๆ โดยเฉพาะวัสดุก่อสร้าง และผลผลิตทางการเกษตรจากแหล่งผลิตภายในจังหวัดและพื้นที่ต่อเนื่อง ทำให้การจราจรติดขัดเกือบทั้งวัน จึงมีแนวทางในการพัฒนาระบบโครงข่ายที่ผ่านย่านเทศบาลเมืองสระบุรีด้วยการดำเนินการสร้างถนนแบบวงแหวนรอบเมืองที่เรียกว่า Belt Way ประกอบด้วย ทางเลี่ยงเมืองฝั่งตะวันตกและตะวันออกเฉียง

ถนนเลี่ยงเมืองทางด้านทิศตะวันตก สร้างขึ้นมีวัตถุประสงค์เพื่อลดปริมาณการจราจรในเส้นทางพหลโยธินที่ตัดผ่านย่านใจกลางเมืองเทศบาลเมืองสระบุรี โดยการตัดทางเลี่ยงมาทางทิศตะวันตก

รัศมีห่างจากใจกลางเมืองประมาณ 3.5 กิโลเมตร ปัจจุบันโครงการนี้เสร็จสมบูรณ์และเปิดใช้ไปแล้ว คิดเป็นระยะทางรวมทั้งสิ้น 8.5 กิโลเมตร ขนาด 4 ช่องทางจราจร

โครงการถนนเลี้ยวเมืองทางด้านตะวันออก สร้างขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เดียวกันคือ เพื่อลดปริมาณการจราจรย่านใจกลางเทศบาลเมืองสระบุรี โดยตัดทางเลี้ยวมาทางด้านตะวันออก ตัดกับถนนมิตรภาพ ซึ่งแบ่งเป็น 2 ช่วง คือ ทางเลี้ยวเมืองตะวันออกเหนือ และทางเลี้ยวเมืองตะวันออกใต้ กำลังอยู่ในระหว่างการดำเนินการก่อสร้าง กำหนดแล้วเสร็จประมาณปี 2540

2) ทางหลวงจังหวัด

เส้นทางถนนที่ใช้ในการเชื่อมโยงติดต่อกับพื้นที่ต่าง ๆ ภายในจังหวัด นอกจากใช้เส้นทางทางหลวงแผ่นดินแล้ว บางส่วนยังสามารถใช้ทางหลวงจังหวัด ซึ่งกระจายออกจากชุมชนเทศบาลเมืองสระบุรี เชื่อมโยงติดต่อกับพื้นที่ 12 อำเภอ ภายในจังหวัด ปัจจุบันสระบุรีมีทางหลวงจังหวัดทั้งสิ้น 34 เส้นทาง รวมความยาวของทางหลวงจังหวัดทั้งสิ้น 492.236 กิโลเมตร

ในปัจจุบัน การคมนาคมขนส่งด้วยระบบโครงข่ายถนน ในพื้นที่จังหวัดสระบุรี อยู่ในสภาพดี มีเส้นทางหลวงจังหวัดเชื่อมโยงเกือบทั่วถึง แม้ว่าจะยังมีถนนอีกบางเส้นทางที่แยกจากทางหลวงสายหลักเป็นถนนผิวลูกรัง แต่ก็มี การเชื่อมโยงที่สะดวกระหว่างชุมชน หมู่บ้าน ตำบล อำเภอต่าง ๆ รวมทั้งสามารถเชื่อมโยงการเดินทางถึงตัวเทศบาลเมืองสระบุรีที่เป็นศูนย์กลางของจังหวัดได้ภายในระยะเวลาไม่เกิน 1.5 ชั่วโมง

3) เส้นทางถนนในเขตอำเภอแก่งคอย

อำเภอแก่งคอยมีทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2 (มิตรภาพ) เป็นเส้นทางคมนาคมสายหลักของอำเภอ ภายในเขตตำบล หมู่บ้านต่าง ๆ มีเส้นทางคมนาคมเชื่อมโยงติดต่อกันอย่างทั่วถึง เส้นทางถนนที่สำคัญมีดังนี้

- ถนนมิตรภาพ เป็นทางหลวงแผ่นดินที่เชื่อมโยงติดต่อกันระหว่างภาคกลางกับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผ่านท้องที่อำเภอแก่งคอยรวมความยาวประมาณ 19 กิโลเมตร ระยะทางจากอำเภอ - จังหวัดสระบุรี ประมาณ 13 กิโลเมตร

- ถนนสายแก่งคอย - บ้านนา เป็นเส้นทางหลวงจังหวัดที่เชื่อมโยงติดต่อกันระหว่างอำเภอแก่งคอยกับอำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก ระยะทางประมาณ 40 กิโลเมตร

- ถนนสายอดิเรกสาร เป็นเส้นทางหลวงจังหวัดที่เชื่อมโยงติดต่อกันระหว่างอำเภอแก่งคอย - อำเภอมวกเหล็ก ระยะทางยาวประมาณ 15 กิโลเมตร

ข. ระบบโครงข่ายการขนส่งทางรถไฟ

การขนส่งทางรถไฟสามารถขนส่งผู้โดยสารและสินค้าได้คราวละมาก ๆ ประกอบกับมีราคาการขนส่งที่ถูกกว่า โดยเฉพาะการขนส่งในระยะใกล้ ๆ ทำให้การขนส่งโดยทางรถไฟยังคงเป็นทางเลือกหนึ่งที่ยังได้รับความนิยมเสมอมา และในพื้นที่จังหวัดสระบุรีได้มีโครงข่ายการขนส่งทางรถไฟตัดผ่านพื้นที่ทางด้านตะวันออก ตอนกลาง และตะวันออกของจังหวัด โดยเชื่อมโยงไปยังภูมิภาคต่าง ๆ ที่สำคัญเข้าด้วยกันซึ่งมีเส้นทางที่สำคัญดังนี้

1) สายเหนือ

เป็นเส้นทางที่เชื่อมโยงไปยังภาคเหนือ โดยตัดผ่านพื้นที่ทางด้านตะวันตกของจังหวัดสระบุรีรวมระยะทางทั้งสิ้น 24.5 กิโลเมตร ก่อนเชื่อมโยงเข้าสู่พื้นที่จังหวัดลพบุรีและภาคเหนือต่อไป โดยเชื่อมโยงติดต่อกับพื้นที่หลายจังหวัด จนกระทั่งถึงสถานีรถไฟเชียงใหม่ ซึ่งเป็นสถานีสุดท้ายในภาคเหนือ

2) สายตะวันออกเฉียงเหนือ

เส้นทางรถไฟสายตะวันออกเฉียงเหนือ เมื่อแยกจากชุมทางบ้านภาชีแล้วจากนั้นจึงเข้าสู่เขตจังหวัดสระบุรีที่อำเภอหนองแขง แล้วจึงเข้าสู่เขตอำเภอเมืองสระบุรีแล้วตัดเข้าสู่เขตอำเภอแก่งคอย จนถึงชุมทางแก่งคอยซึ่งเป็นชุมทางที่แยกเส้นทางรถไฟสายตะวันออกเฉียงเหนือออกเป็น 2 เส้นทาง ได้แก่ เส้นทางรถไฟที่แยกไปยังจังหวัดนครราชสีมาเพื่อเชื่อมโยงไปยังภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง จากชุมทางแก่งคอย ผ่านสถานีมาบกะเบา - ทับทวน - ผาเสด็จ - หินลับ - มวกเหล็ก แล้วเชื่อมโยงไปยังชุมชนสำคัญ ๆ จนกระทั่งถึงสถานีรถไฟอุบลราชธานี ซึ่งเป็นสถานีสุดท้ายของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

ส่วนเส้นทางรถไฟที่แยกจากชุมทางแก่งคอยจังหวัดสระบุรี ไปยังจังหวัดลพบุรี จากนั้นเชื่อมโยงไปสู่พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน และเชื่อมโยงไปสิ้นสุดปลายทางที่สถานีรถไฟหนองคาย ซึ่งเป็นสถานีสุดท้ายในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

3) สายตะวันออก

เส้นทางรถไฟสาย แก่งคอย - คลองสิบก้า ได้สร้างแล้วเสร็จและปัจจุบันได้เปิดให้บริการแล้ว โดยใช้ขนส่งวัตถุดิบจากจังหวัดสระบุรีและภาคกลางตอนบน ซึ่งเชื่อมกับทางรถไฟสายชายฝั่งทะเลตะวันออกเพื่อไปสู่ท่าเรือน้ำลึกแหลมฉบัง

ค. ระบบโครงข่ายการขนส่งทางน้ำ

ลำน้ำที่เชื่อมโยงพื้นที่จังหวัดสระบุรีกับภูมิภาคอื่น ๆ นั่นคือ แม่น้ำป่าสัก ซึ่งถือเป็นลำน้ำสายหลักที่เชื่อมโยงไปบรรจบกับแม่น้ำเจ้าพระยาที่สามารถขึ้น - ล่องไปยังพื้นที่ต่าง ๆ ได้โดยสะดวก

โดยแม่น้ำหลัก 2 สาย และลำน้ำสาขา รวมถึงคลองชลประทานที่มีประโยชน์ต่อการขนส่งทางน้ำในเขตภาคกลางตอนบน ดังรายละเอียดนี้

1) แม่น้ำเจ้าพระยา มีความสำคัญในด้านการขนส่งสินค้าจากจังหวัดในภาคเหนือ โดยผ่านลำน้ำสาขาล่องสู่มแม่น้ำเจ้าพระยาที่จังหวัดนครสวรรค์เข้าสู่พื้นที่ภาคกลางแล้วลงสู่พื้นที่ภาคนครหลวง การเดินเรือจากจังหวัดต่าง ๆ เข้าสู่กรุงเทพฯ โดยทางแม่น้ำเจ้าพระยานั้นสะดวก และสั้นที่สุด ประกอบกับแม่น้ำกว้างสามารถใช้เดินเรือได้ตลอดปี

2) แม่น้ำป่าสัก แยกจากแม่น้ำเจ้าพระยาที่บริเวณอำเภอพระนครศรีอยุธยา เชื่อมผ่านอำเภอนครหลวง ท่าเรือ จนถึงเขื่อนพระราม 6 แล้วแยกเข้าสู่ทางด้านตะวันออกผ่านเข้าสู่ท้องที่จังหวัดสระบุรี ในอำเภอเสาไห้ เมืองสระบุรี จนถึงแก่งคอย แต่เลยจากอำเภอแก่งคอยไปไม่สามารถเดินเรือได้ เนื่องจากมีแก่งหินขวางกั้นลำน้ำหลายแห่ง และปัจจุบันได้มีโครงการสร้างเขื่อนป่าสักขึ้น บริเวณพัฒนา นิคม จังหวัดลพบุรี ซึ่งเป็นพื้นที่เหนือน้ำ จะเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อการขนส่งทางน้ำได้เป็นอย่างดี เพราะสามารถควบคุมระดับน้ำในฤดูฝน และในฤดูแล้งก็ยังสามารถระบายน้ำลงมาเพื่อรักษาระดับน้ำท้ายเขื่อนให้พอเหมาะแก่การเดินเรือขนส่งได้ดียิ่งขึ้น โครงการเขื่อนป่าสักจึงเป็นสิ่งที่เสริมศักยภาพการขนส่งทางน้ำให้สระบุรีเชื่อมโยงกับระบบการขนส่งทางน้ำไปสู่พื้นที่ภาคกลางตอนบนได้เป็นอย่างดี

3) คลองชัยนาท - ป่าสัก เป็นคลองชลประทาน แยกจากแม่น้ำเจ้าพระยาที่อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท ผ่านจังหวัดลพบุรี เข้าสู่เขตจังหวัดสระบุรี แล้วเชื่อมโยงไปจนถึงเขื่อนพระราม 6 สามารถใช้เดินเรือได้ตลอดปี

4) คลองรพีพัฒน์ เป็นคลองชลประทานขุดขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 6 แยกจากแม่น้ำป่าสักที่เขื่อนพระราม 6 ที่อำเภอท่าเรือ เข้าเขตอำเภอหนองแขง และอำเภอหนองแคก่อนไปบรรจบกับคลองรังสิต สามารถใช้เดินเรือได้ตลอดปี

ส่วนลำน้ำอื่น ๆ ส่วนใหญ่มีสภาพเป็นลำน้ำสายเล็ก ๆ ท้องน้ำตื้นและคดเคี้ยว จึงไม่เหมาะแก่การพัฒนาการขนส่งทางเรือนอกจากเส้นทางที่ได้กล่าวมาแล้ว

ง. ระบบโครงข่ายการขนส่งทางท่อ

นอกจากการขนส่งทางถนน ทางรถไฟ และทางน้ำแล้ว ในพื้นที่จังหวัดสระบุรียังมีระบบโครงข่ายการขนส่งทางท่ออีกด้วย สำหรับการขนส่งทางท่อใช้ในการขนส่งพลังงาน มีการฝังท่อเพื่อการขนส่งก๊าซธรรมชาติจากพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก เพื่อเชื่อมโยงมายังแหล่งผลิตอุตสาหกรรมต่าง ๆ ในจังหวัดสระบุรี และปัจจุบันได้มีการลงทุนก่อสร้างท่อน้ำมันปิโตรเลียม จากอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี มายังจังหวัดสระบุรีแล้ว ทั้งนี้เพื่อเป็นแหล่งสำรองน้ำมัน และยังเป็นศูนย์กลางจำหน่ายน้ำมัน ไปยังพื้นที่เชื่อมโยงรอบนอกกรุงเทพมหานคร ภาคกลางตอนบน ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียง

แผนการใช้ที่ดิน
เพื่อรองรับการขยายตัวจากการพัฒนาอุตสาหกรรม
ชุมชนเทศบาลตำบลแก่งคอย จังหวัดสระบุรี

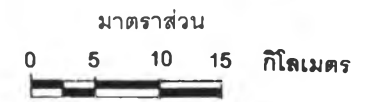
แสดง : ระบบโครงข่ายคมนาคม

สัญลักษณ์

- อำเภอ
- เขตจังหวัด
- - - - - เขตอำเภอ
- ===== ถนน
- +—+—+ ทางรถไฟ
- ~~~~~ แม่น้ำ
- ==G== แนวท่อแก๊สธรรมชาติ

ที่มา : กรมการผังเมือง

แผนที่ 3.5

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เหนือ เพื่อเป็นการช่วยลดปัญหาวิกฤตการจราจรของปริมาณรถบรรทุกน้ำมัน โบกี้รถไฟ รวมทั้งลดจำนวนเรือบรรทุกน้ำมันและการรั่วไหลของน้ำมันลงสู่มแม่น้ำ

3.1.8 การท่องเที่ยว

จังหวัดสระบุรีมีสถานที่ท่องเที่ยวทั้งทางประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมประเพณี อีกทั้งแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่เหมาะสมแก่การพักผ่อนหย่อนใจ เนื่องจากมีสภาพเป็นป่าเขาและภูเขาสูง ทำให้มีแหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำตก และอุทยานแห่งชาติซึ่งส่วนใหญ่อยู่ทางตะวันออกของจังหวัด ได้แก่ น้ำตกเจ๊กสาวน้อย น้ำตกมวกเหล็ก และน้ำตกเขาสามหลั่นในเขตอุทยานแห่งชาติเขาสามหลั่น

แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดสระบุรี สามารถจำแนกออกตามลักษณะเด่นของการท่องเที่ยวออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

ก. ประเภทประวัติศาสตร์ และโบราณสถาน ได้แก่

- 1) รอยพระพุทธบาท ตั้งอยู่บริเวณพระพุทธบาทราชวรวิหาร อยู่ในอำเภอพระพุทธบาท ระยะห่างจากจังหวัดตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 ประมาณ 28 กิโลเมตร
- 2) พระพุทธฉาย อยู่ในอำเภอเมือง ระยะห่างจากจังหวัดตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 ประมาณ 12 กิโลเมตร ก่อนถึงตัวเมืองสระบุรี
- 3) บ่อพรานล้างเนื้อ ตั้งอยู่ใกล้พระพุทธบาทราชวรวิหาร
- 4) เสาร์่องไห้ ตั้งอยู่ที่วัดสูง อำเภอเสาไห้
- 5) พิพิธภัณฑสถานแห่งพระพุทธบาท ตั้งอยู่บริเวณวัดพระพุทธบาทราชวรวิหาร

ข. ประเภทวัฒนธรรมและประเพณี

- 1) เจดีย์พระคุณแม่ สร้างขึ้นเพื่อเป็นเครื่องเตือนใจให้คนทั่วไปได้คิดทดแทนพระคุณแม่ขณะที่ยังมีชีวิตอยู่ ตั้งอยู่ในอำเภอวิหารแดง ระยะทางห่างจากจังหวัดประมาณ 34 กิโลเมตร
- 2) สำนักสงฆ์ถ้ำกระบอก เป็นสถานที่ที่รักษาคนไข้ผู้ติดยาเสพติดที่มีชื่อเสียงแพร่หลายมานาน ตั้งอยู่ในอำเภอพระพุทธบาทระยะทางห่างจากจังหวัดประมาณ 30 กิโลเมตร

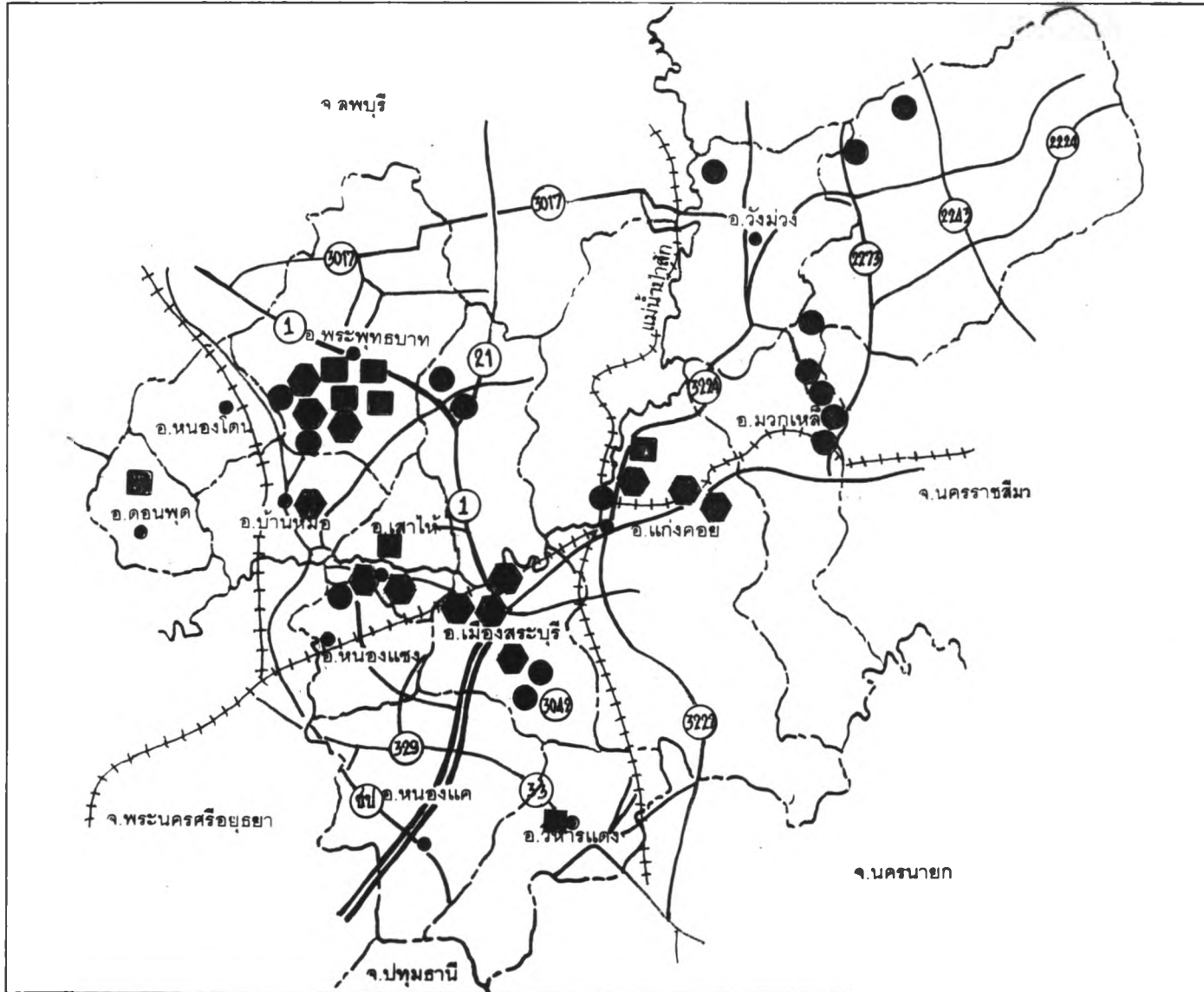
ค. ประเภทธรรมชาติ

- 1) อุทยานแห่งชาติเขาสามหลั่น มีพันธุ์ไม้หายากชนิด และมีน้ำตกสามหลั่น ตั้งอยู่ในอำเภอเมืองสระบุรี ระยะทางห่างจากจังหวัด ประมาณ 30 กิโลเมตร

- 2) สวนรุกขชาติมวกเหล็ก เป็นสวนดอกไม้มานานานชนิด มีน้ำตกธารน้ำไหล ร่มรื่น เหมาะแก่การพักผ่อนหย่อนใจ ตั้งอยู่ อำเภอมวกเหล็ก ระยะทางห่างจากจังหวัดประมาณ 37 กิโลเมตร
- 3) สวนพฤกษศาสตร์พุแค (สวนสวรรค์) เป็นวนพันธุ์ไม้มานานานชนิด มีธารน้ำไหล ร่มรื่นเหมาะแก่การพักผ่อนหย่อนใจ ตั้งอยู่ตำบลพุแค อำเภอเมืองสระบุรี ระยะทางประมาณ 17 กิโลเมตร
- 4) น้ำตกมวกเหล็ก มีต้นน้ำมาจากอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ตั้งอยู่ตำบลมวกเหล็ก อำเภอมวกเหล็ก ระยะทางห่างจากจังหวัดประมาณ 37 กิโลเมตร
- 5) น้ำตกเจ็ดสาวน้อย ตั้งอยู่ตำบลมวกเหล็ก อำเภอมวกเหล็ก ระยะทางห่างจากจังหวัดประมาณ 45 กิโลเมตร
- 6) ถ้ำพระโพธิสัตว์ ภายในถ้ำมีรอยแกะสลักภาพนิทานชาดกและสถานที่บูชา จตุรพิมาน พระเจดีย์ทองลังกา นอกจากนี้ยังมีหินงอกหินย้อย ตลอดจนบริเวณถ้ำยังเป็นแหล่งธรรมชาติ พันธุ์ไม้ต่าง ๆ นานาชนิด สร้างความร่มรื่น สวยงาม ตั้งอยู่ตำบลทับกวาง อำเภอแก่งคอย ระยะทางห่างจากจังหวัดประมาณ 32 กิโลเมตร
- 7) ถ้ำพระธาตุเจรีญธรรม (ถ้ำพระธาตุบ่อปลา) ภายในถ้ำมีหินงอกหินย้อย ตามธรรมชาติที่สวยงามมาก ตั้งอยู่วัดพระธาตุเจรีญธรรม ตำบลสองคอน อำเภอแก่งคอย ระยะทางห่างจากจังหวัดประมาณ 22 กิโลเมตร
- 8) ถ้ำศรีวิไล ภายในมีหินงอกหินย้อยที่สวยงาม ส่วนบริเวณรอบ ๆ ถ้ำมีภูเขา สลับซับซ้อน มีทิวทัศน์ตามธรรมชาติที่สวยงาม อยู่ในตำบลหน้าพระลาน ระยะทางห่างจากจังหวัดประมาณ 22 กิโลเมตร
- 9) ถ้ำดาวเขาแก้ว ภายในถ้ำมีสีสรร และมีหินงอกหินย้อยนอกจากนั้นยังมี ค้างคาวเป็นจำนวนมาก อยู่ในอำเภอมวกเหล็ก ระยะทางห่างจากจังหวัดประมาณ 75 กิโลเมตร
- 10) การล่องแก่งแม่น้ำป่าสัก แม่น้ำป่าสักสายนี้มีทัศนียภาพตามธรรมชาติ ตลอดริมฝั่งที่สวยงาม รวมทั้งการตกปลา สร้างความสนุกสนานเพลิดเพลินใจ ตั้งอยู่บริเวณอำเภอแก่งคอย ระยะทางห่างจากจังหวัดประมาณ 15 กิโลเมตร
- 11) ฟาร์มจระเข้ เป็นศูนย์เพาะพันธุ์สัตว์ป่า มีรีสอร์ทบ้านพักบนเกวียนให้เช่า อยู่ตำบลหนองปลาไหล อำเภอเมืองสระบุรี (หลังวัดพระพุทธฉาย)

ง. งานประเพณี

- 1) ประเพณีตักบาตรดอกไม้ เป็นประเพณีที่สำคัญที่สุดของจังหวัดสระบุรี และมีแห่งเดียวในประเทศไทย โดยถือเอาวันเข้าพรรษาของทุกปี บริเวณวัดพระพุทธบาทราชวรมหาวิหาร

แผนการใช้ที่ดิน
เพื่อรองรับการขยายตัวจากการพัฒนาอุตสาหกรรม
ชุมชนเทศบาลตำบลแก่งคอย จังหวัดสระบุรี

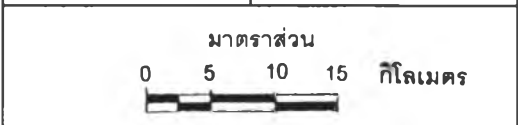
แสดง : แหล่งท่องเที่ยว

สัญลักษณ์

- จังหวัด
- อำเภอ
- - - - - เขตจังหวัด
- - - - - เขตอำเภอ
- ==== ถนน
- +—+—+ ทางรถไฟ
- ประวัติศาสตร์และศาสนสถาน
- ⬡ วัดมรดกประเพณี
- ธรรมชาติและการพักผ่อน

ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

แผนที่ 3.6

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2) ประเพณีเจ้าพ่อเขาดก (งานแห่เจ้าพ่อเขาดก) ทำในวัน ขึ้น 1 ค่ำ เดือน 4 รวม 4 วันเป็นประจำทุกปี บริเวณวัดพระพุทธรบาทราชวรมหาวิหาร

3) ประเพณีแห่พระเขี้ยวแก้ว จัดงานประจำปี โดยออกแห่พระเขี้ยวแก้ว รอบ ๆ เมืองพระพุทธรบาท เป็นความเชื่อของชาวอำเภอพระพุทธรบาทให้ทำมาค้าขายดีทั่วหน้า

อย่างไรก็ตาม ภาวะการท่องเที่ยวของจังหวัดสระบุรีในระยะเวลาที่ผ่านมา อาจดูไม่เด่นนัก ทั้งนี้ เนื่องจากสระบุรี เป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมของภาคกลางตอนบน และเป็นจังหวัดที่มีลักษณะเป็นเสมือนเส้นทางผ่าน จึงทำให้การใช้บริการในด้านต่าง ๆ ค่อนข้างน้อย ผู้ใช้บริการส่วนใหญ่จะเป็นประเภทนักธุรกิจ เพื่อติดต่อค้าขาย การจัดส่งสินค้า และการประชุมสัมมนาของหน่วยงานรัฐบาล และเอกชน เป็นต้น

3.2 ลักษณะประชากร

ลักษณะทางด้านประชากร เป็นสิ่งสำคัญที่ต้องศึกษา เนื่องจากเป็นข้อมูลพื้นฐานที่มีความเกี่ยวโยงสัมพันธ์กับลักษณะกายภาพ สภาพเศรษฐกิจและสังคมภายในพื้นที่ศึกษา ในฐานะผู้ประกอบการต่าง ๆ ในพื้นที่ การศึกษาลักษณะประชากรในระดับจังหวัดสระบุรีได้ทำการศึกษาในลักษณะต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

3.2.1 ขนาด และการกระจายตัวของประชากร

ปี พ.ศ. 2533 จังหวัดสระบุรีมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 535,160 คน ประชากรส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมือง คือ 128,205 คน หรือประมาณร้อยละ 23.96 ของประชากรทั้งจังหวัด รองลงมาคือ อำเภอหนองแค มีประชากรจำนวน 78,955 คน หรือร้อยละ 14.75 และอำเภอแก่งคอย มีประชากรจำนวน 73,563 คน หรือร้อยละ 13.75 ตามลำดับ ส่วนอำเภออื่น ๆ ที่เหลือประชากรอาศัยอยู่น้อยและมีการกระจายตัวที่ใกล้เคียงกัน

ต่อมา ปี พ.ศ. 2538 ประชากรในจังหวัดสระบุรี มีจำนวนทั้งสิ้น 570,683 คน ประชากรส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในเขต อำเภอเมือง คือ 134,876 คน หรือประมาณร้อยละ 24 ของประชากรทั้งจังหวัด รองลงมาคือ อำเภอแก่งคอย มีประชากรจำนวน 83,223 คน และอำเภอหนองแค มีประชากรจำนวน 81,665 คน ตามลำดับ

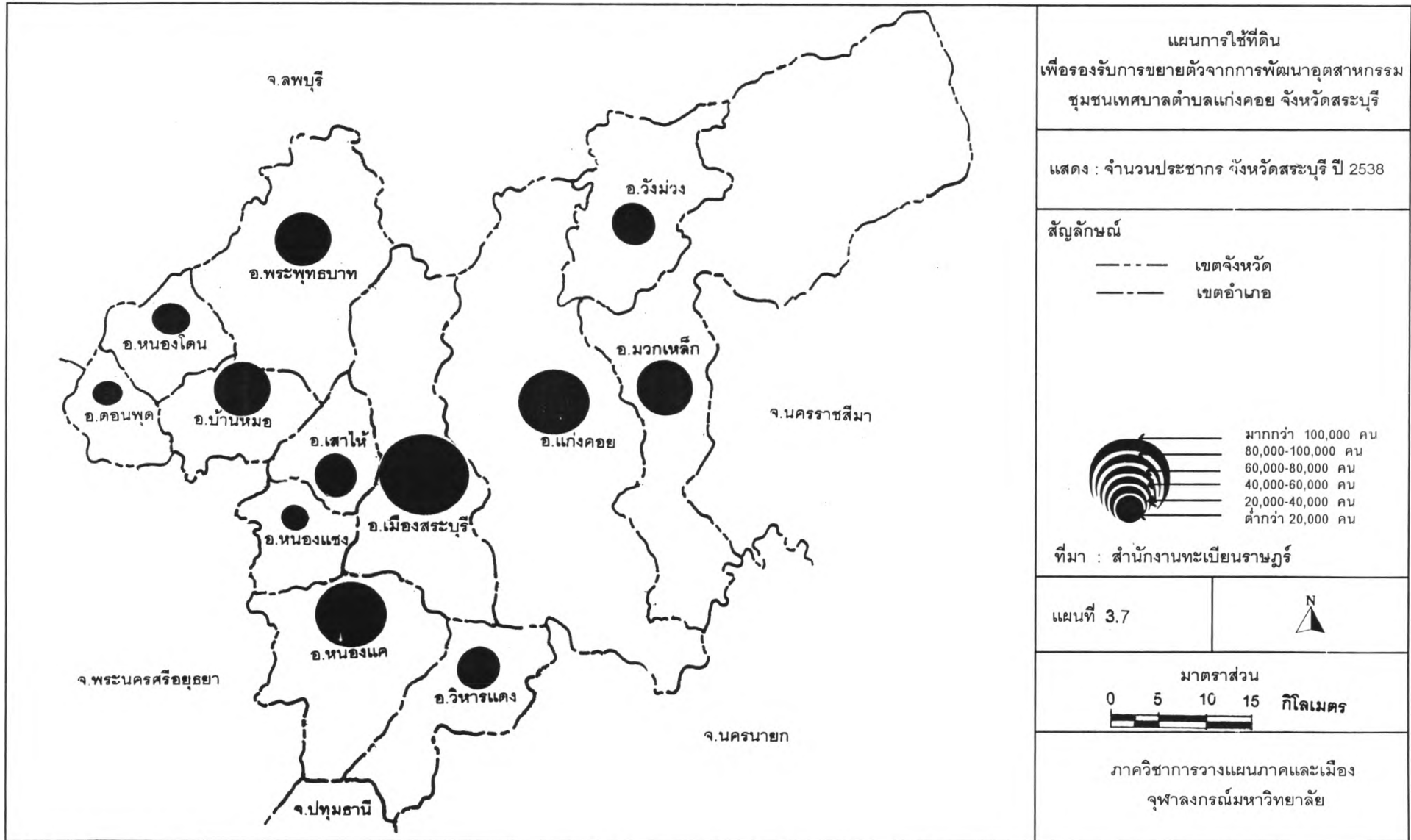
สาเหตุที่อำเภอเมืองสระบุรี มีจำนวนประชากร อาศัยอยู่มากกว่าอำเภออื่น ๆ เนื่องจากเป็นอำเภอที่มีเส้นทางรถเข้าถึงพื้นที่สะดวก และเป็นที่ตั้งของเขตเทศบาล ได้แก่ เทศบาลเมืองสระบุรี เทศบาลตำบลแก่งคอย เทศบาลตำบลหนองแค นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรม

ตารางที่ 3.4 จำนวนพื้นที่ ประชากร ความหนาแน่น และการเปลี่ยนแปลงเป็นรายอำเภอของ จ.สระบุรี ปี พ.ศ. 2533 - 2538

อำเภอ	พื้นที่ (ตร.กม.)	พ.ศ.2533			พ.ศ.2538			การเปลี่ยนแปลง จากเดิม (คน)	การเปลี่ยนแปลง จากทั้งจังหวัด (%)	
		ประชากร		ความหนาแน่น (คน/ตร.กม.)	ประชากร		ความหนาแน่น (คน/ตร.กม.)		+	-
		(คน)	ร้อยละ		(คน)	ร้อยละ				
อ.เมืองสระบุรี	452.20	128,205	23.96	284	134,876	23.63	298	6,671	15.28	-
อ.แก่งคอย	801.16	73,563	13.75	92	83,223	14.58	104	9,660	22.12	-
อ.หนองแค	262.87	78,955	14.75	300	81,665	14.31	311	2,710	6.21	-
อ.วิหารแดง	204.50	31,918	5.96	156	35,550	6.23	174	3,632	8.32	-
อ.หนองแซง	87.08	15,889	2.97	182	15,979	2.80	183	90	0.21	-
อ.บ้านหมอ	203.58	46,642	8.72	229	42,059	7.37	207	(4,583)	-	56.30
อ.ดอนพุด	58.71	6,252	1.17	106	7,465	1.31	127	1,213	2.78	-
อ.หนองโดน	88.07	13,694	2.56	155	14,614	2.56	166	920	2.11	-
อ.พระพุทธบาท	287.07	52,160	9.75	182	59,137	10.36	206	6,977	15.98	-
อ.เสาไห้	111.81	25,596	4.78	229	27,655	4.85	247	2,059	4.72	-
อ.มวกเหล็ก	684.04	37,819	7.07	55	47,550	8.33	70	9,731	22.29	-
อ.วังม่วง	335.40	24,467	4.57	73	20,910	3.66	62	(3,557)	-	43.70
รวมจังหวัดสระบุรี	3,576.49	535,160	100.00	150	570,683	100.00	160	35,523	100.00	100.00

ที่มา : สำนักงานทะเบียนราษฎร กระทรวงมหาดไทย และจากการวิเคราะห์

แผนการใช้ที่ดิน
เพื่อรองรับการขยายตัวจากการพัฒนาอุตสาหกรรม
ชุมชนเทศบาลตำบลแก่งคอย จังหวัดสระบุรี

แสดง : จำนวนประชากร จังหวัดสระบุรี ปี 2538

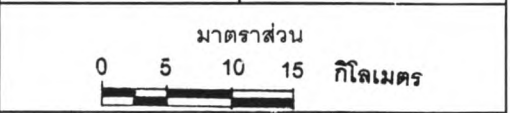
สัญลักษณ์

- เขตจังหวัด
- เขตอำเภอ

มากกว่า 100,000 คน
 80,000-100,000 คน
 60,000-80,000 คน
 40,000-60,000 คน
 20,000-40,000 คน
 ต่ำกว่า 20,000 คน

ที่มา : สำนักงานทะเบียนราษฎร

แผนที่ 3.7

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

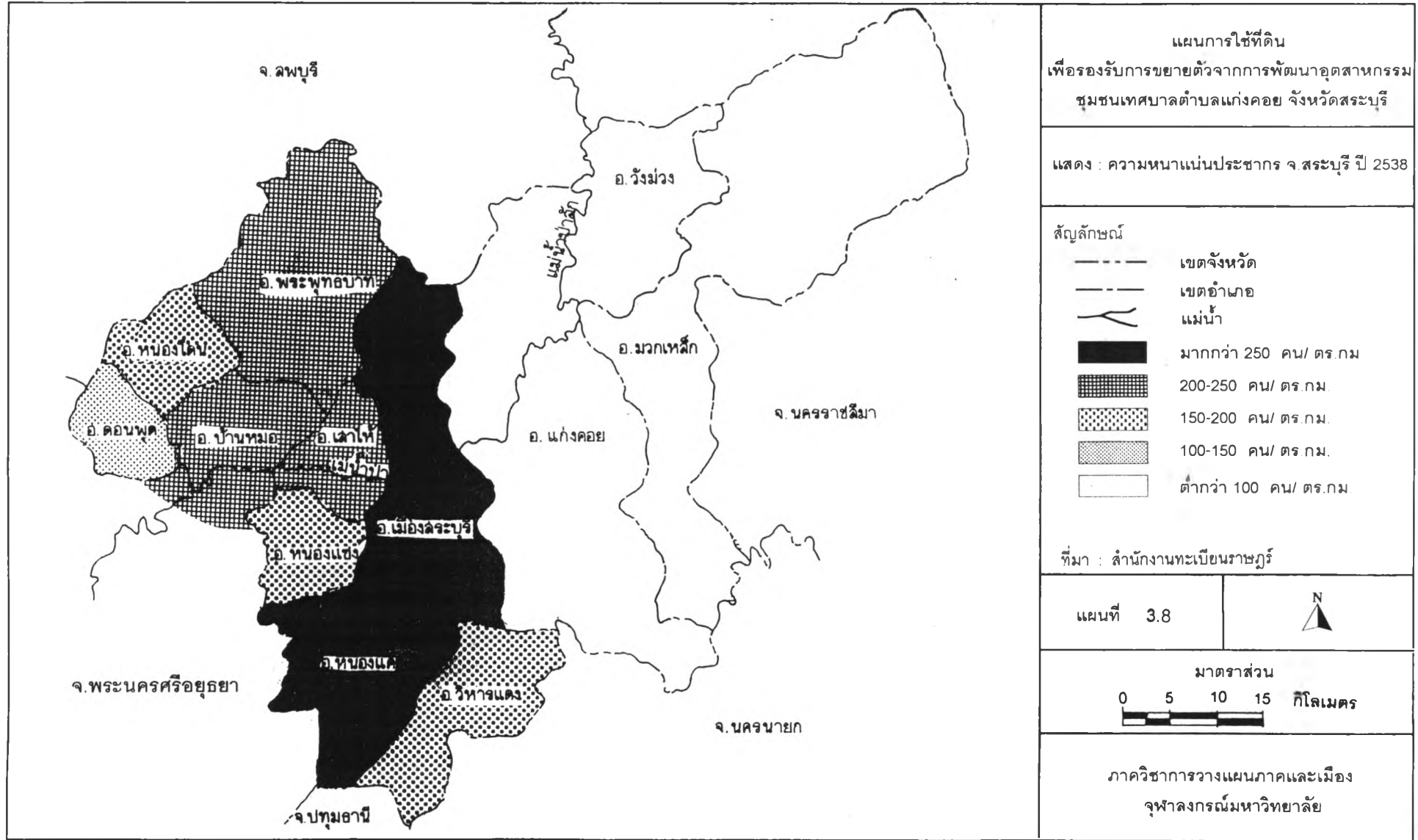
รวมทั้งนิคมอุตสาหกรรม คือ นิคมอุตสาหกรรมสระบุรี (แก่งคอย) นิคมอุตสาหกรรมหนองแค อันเป็นแหล่งจ้างงานที่สำคัญของจังหวัดอีกด้วย

ส่วนอำเภอที่มีจำนวนประชากรน้อยที่สุด คือ อำเภอคอนสาร มีประชากรทั้งสิ้น 7,465 คน หรือประมาณร้อยละ 1.31 ของประชากรทั้งจังหวัด รองลงมาได้แก่ อำเภอหนองโดน และอำเภอหนองแขง มีประชากร 14,614 คน หรือ ร้อยละ 2.56 และ 15,979 คน หรือ ร้อยละ 2.80 ตามลำดับ สาเหตุที่มีประชากรอาศัยอยู่น้อย เนื่องจากอำเภอดังกล่าว มีประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรม และการเข้าถึงพื้นที่ไม่สะดวก

3.2.2 ความหนาแน่นประชากร

ความหนาแน่นของประชากรในจังหวัดสระบุรี พบว่า ในปี 2533 ความหนาแน่นของประชากรในจังหวัด โดยเฉลี่ย เท่ากับ 150 คน ต่อตารางกิโลเมตร และเพิ่มขึ้นเป็น 160 คน ต่อตารางกิโลเมตร ในปี 2538 โดยในปี 2533 นั้นอำเภอที่มีความหนาแน่นของประชากรมากที่สุด คือ อำเภอหนองแค มีความหนาแน่น 300 คน ต่อตารางกิโลเมตร และในปี 2538 อำเภอที่มีความหนาแน่นมากที่สุดยังคงเป็นอำเภอหนองแค มีความหนาแน่นประชากร 317 คน ต่อตารางกิโลเมตร ทั้งนี้เนื่องจากอำเภอหนองแค มีทำเลที่ตั้งอยู่ใกล้กรุงเทพมหานครและปริมณฑลมากกว่าอำเภออื่น ๆ ของจังหวัด และเป็นพื้นที่ราบอุดมสมบูรณ์ พื้นที่ส่วนใหญ่ของอำเภออยู่ในเขตชลประทาน อีกทั้งมีเส้นทางหลวงหมายเลข 1 (พหลโยธิน) ตัดผ่าน ทำให้ประชากรตั้งถิ่นฐานอยู่หนาแน่นกว่าอำเภออื่น ๆ ส่วนอำเภอที่มีประชากรตั้งถิ่นฐานอยู่หนาแน่นอันดับ 2 ทั้งในปี 2533 และ 2538 คือ อำเภอเมืองสระบุรี โดยปี 2533 มีความหนาแน่นประชากร 284 คน ต่อตารางกิโลเมตร และ ปี 2538 มีความหนาแน่น 312 คน ต่อตารางกิโลเมตร ทั้งนี้เนื่องจากเป็นที่ตั้งของเทศบาลเมืองสระบุรี ซึ่งเป็นศูนย์กลางทุก ๆ ด้าน ทั้งการบริหารการปกครอง และศูนย์กลาง ธุรกิจการค้า บริการ นอกจากนี้ยังเป็นชุมทางด้านการคมนาคมขนส่ง ทำให้มีประชากรเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่อย่างหนาแน่น ส่วนอำเภอที่มีความหนาแน่นของประชากร อันดับ 3 ทั้งในปี 2533 และ 2538 เช่นกันคือ อำเภอเสนาห์ โดย ปี 2533 มีความหนาแน่นประชากร 229 คนต่อตารางกิโลเมตร และในปี 2538 มีความหนาแน่น 247 คน ต่อตารางกิโลเมตร ส่วนอำเภออื่น ๆ ที่เหลือนั้นส่วนใหญ่มีภูมิประเทศเป็นที่ราบ ประชากรประกอบอาชีพ เกษตรกรรม เป็นอำเภอที่มีเส้นทางสายรองตัดผ่าน ยกเว้นอำเภอ พระพุทธบาท และ อำเภอแก่งคอย ซึ่งมีความหนาแน่นประชากร ในปี 2538 เท่ากับ 227 คน ต่อตารางกิโลเมตร และ 104 คน ต่อตารางกิโลเมตร ตามลำดับ

3.2.3 การเปลี่ยนแปลงประชากร

เมื่อศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงประชากรของจังหวัดสระบุรี จากปี พ.ศ. 2533 ถึง ปี พ.ศ. 2538 ในช่วงระยะเวลา 5 ปี อำเภอส่วนใหญ่มีประชากรเพิ่มขึ้น ยกเว้นอำเภอบ้านหมอ และ อำเภอวังม่วง ที่มีประชากรลดลงเมื่อคิดเป็นสัดส่วนทั้งจังหวัด คือ ลดลงร้อยละ 56.30 และ ร้อยละ 43.70 ตามลำดับ ส่วนอำเภอที่มีการเพิ่มประชากรมากที่สุด เมื่อคิดเป็นสัดส่วนทั้งจังหวัด คือ อำเภอ มวกเหล็ก รองลงมาได้แก่ อำเภอ แก่งคอย และอำเภอพระพุทธบาท โดยคิดเป็นสัดส่วนทั้งจังหวัด ร้อยละ 22.29 , 22.12 และ 15.98 ตามลำดับ

3.2.4 สภาวะประชากรและการจ้างงาน

ปี พ.ศ. 2539 จังหวัดสระบุรี มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 577,768 คน เป็นชาย 289,878 คน หญิง 287,890 คน และจากข้อมูลของสำนักงานสถิติการและคุ้มครองแรงงานของ จังหวัดสระบุรี พบว่า ในจำนวนประชากรรวมนี้ แบ่งเป็นประชากรในวัยทำงาน (อายุ 13 ปี ขึ้นไป) รวม 418,987 คน (ร้อยละ 76.12 ของจำนวนประชากรทั้งจังหวัด) ส่วนที่เหลืออีก 131,443 (ร้อยละ 23.88 ของจำนวนประชากรทั้งจังหวัด) เป็นผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 13 ปี

ประชากรในวัยทำงาน 418,987 คน เป็นผู้อยู่ในกำลังแรงงานรวม 315,617 คน (ร้อยละ 75.33 ของประชากรในวัยทำงาน) และเป็นผู้อยู่นอกกำลังแรงงาน 103,370 คน (ร้อยละ 24.67) ส่วนใหญ่เป็นนักเรียน นักศึกษา

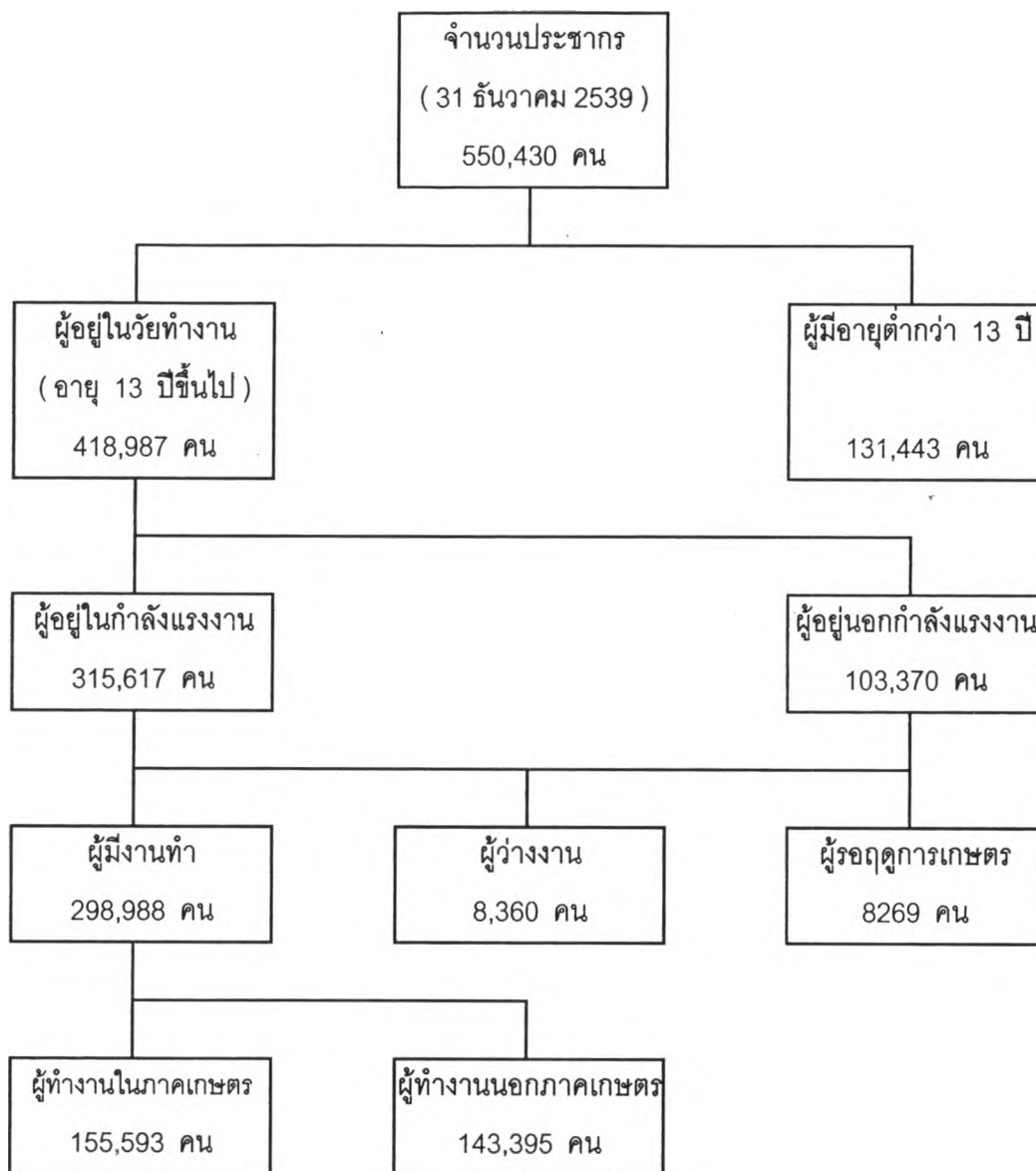
ประชากรที่อยู่ในวัย กำลัง แรงงาน 315,617 คน เป็นผู้มีงาน ทำรวม 298,988 คน (ร้อยละ 94.73 ของประชากรวัยแรงงาน) เป็นผู้รอฤดูกาลเกษตร 8,269 คน (ร้อยละ 2.62 ของประชากรกำลังแรงงาน) และเป็นผู้ว่างงานซึ่งกำลังหางานทำอีก 8,360 คน (ร้อยละ 2.65 ของ ประชากรกำลังแรงงาน)

ในจำนวนผู้มีงานทำ 298,988 คน เป็นผู้ทำงานในภาคเกษตรกรรมทั้งสิ้น 155,593 คน (ร้อยละ 52.04 ของผู้มีงานทำ) ที่เหลือเป็นผู้ทำงานในภาคอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม และ บริการอีก 143,395 คน (ร้อยละ 47.96 ของผู้มีงานทำ)

สภาวะการจ้างงานในจังหวัดสระบุรี คือประชากรส่วนใหญ่ยังคงเป็นผู้ทำงานในภาค เกษตรกรรมอยู่ร้อยละ 52.04 แรงงานส่วนที่เหลือกระจายอยู่ในภาค อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม และ บริการ แต่รายได้ของจังหวัดมาจากภาคอุตสาหกรรมเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งปัจจุบันมีความต้องการแรงงาน ในภาคอุตสาหกรรมและธุรกิจเกี่ยวเนื่องเพิ่มขึ้นสูงมาก แก่กลับขาดแคลนแรงงาน โดยเฉพาะแรงงาน ด้านฝีมือ สำหรับอัตราว่างงานของจังหวัดสระบุรีมีน้อย คือ ร้อยละ 2.65 ของประชากรวัยแรงงาน ทั้งนี้การว่างงานอาจเป็นผลมาจากการเลือกงาน มากกว่าตำแหน่งงานมีน้อยกว่าจำนวนแรงงาน

สถานประกอบการในจังหวัดสระบุรีที่จำเป็นต้องมีลูกจ้างใน ปี พ.ศ. 2539 นั้น มี จำนวนรวมทั้งสิ้น 1,934 แห่ง และมีลูกจ้างรวมทั้งหมด 198,462 คน โดยมีสถานที่ประกอบการ

แผนภูมิที่ 3.1 โครงสร้างประชากรและการจ้างงาน จังหวัดสระบุรี

ที่มา : สำนักงานสถิติการและคุ้มครองแรงงาน จังหวัดสระบุรี

ขนาดใหญ่ที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 100 คน ขึ้นไป อยู่ในจังหวัดถึง 194 แห่ง และในจำนวนสถานประกอบการขนาดใหญ่เหล่านี้ กระจายอยู่ใน 5 อำเภอ ดังนี้ คือ อำเภอหนองแค 52 แห่ง (มีลูกจ้าง 15,336 คน) อำเภอแก่งคอย 51 แห่ง (มีลูกจ้าง 30,872 คน) อำเภอเมืองสระบุรี 46 แห่ง (มีลูกจ้าง 8,546 คน) อำเภอบ้านหมอ 29 แห่ง (มีลูกจ้าง 7,694 คน) และอำเภอพระพุทธบาท 21 แห่ง (มีลูกจ้าง 5,322 คน) ส่วนอำเภออื่น ๆ ที่เหลือ ไม่มีสถานประกอบการขนาดใหญ่ที่มีการจ้างงานเกิน 100 คน

ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา ปัญหาการว่างงานเกิดจากตำแหน่งงานว่างไม่เพียงพอกับจำนวนผู้หางานทำนั้น ในปัจจุบันนี้ปัญหาดังกล่าวเปลี่ยนเป็นตรงกันข้าม คือมีตำแหน่งงานว่างมาก แต่มีคนทำไม่ได้ ทั้งนี้เพราะ ประชากรในท้องถิ่นมีน้อย และบางส่วนที่อยู่ในวัยแรงงาน และวัยศึกษาเล่าเรียน ต่างย้ายภูมิลำเนาไปทำงาน หรือศึกษาเล่าเรียนในภูมิภาคอื่น โดยเฉพาะการย้ายถิ่นเข้าสู่กรุงเทพมหานคร เพื่อทำงานในระดับที่สูงกว่าที่มีอยู่ในท้องถิ่น จนทำให้จังหวัดสระบุรีขาดแคลนแรงงานมาก และจะทวีความต้องการแรงงานมากขึ้นตามการขยายตัวของกิจการต่าง ๆ โดยเฉพาะกิจการด้านอุตสาหกรรมรวมถึงธุรกิจเกี่ยวเนื่อง ซึ่งปัจจุบันก็มีแรงงานจากภูมิภาคต่าง ๆ อพยพเข้ามาทำงานในจังหวัดสระบุรีมากขึ้น โดยเฉพาะแรงงานชั้นต่ำจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตลอดจนแรงงานชั้นสูง ที่มาจากกรุงเทพมหานครและชาวต่างประเทศ

ส่วนอัตราการจ้างงานนั้น จังหวัดสระบุรีซึ่งมีค่าครองชีพอยู่ในระดับปานกลาง แต่เป็นพื้นที่ที่มีโรงงานอุตสาหกรรมตั้งอยู่มาก ถูกประกาศให้เป็นพื้นที่เขต 2 ซึ่งมีอัตราค่าแรงขั้นต่ำ 137 บาท ณ ปี พ.ศ.2539

สภาพปัญหาด้านแรงงานของจังหวัดสระบุรีนั้น กล่าวคือ เมื่อมีการเพิ่มและการขยายตัวของอุตสาหกรรม ย่อมก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพอนามัย โดยเฉพาะลูกจ้างเท่านั้น ยังมีผลต่อชุมชนที่อาศัยอยู่ใกล้เคียง ฝุ่นผงที่เป็นมลพิษ ตลอดจนการสะสมสารพิษทั้งในอากาศและน้ำเมื่อมีอุตสาหกรรมตั้งหนาแน่นมากขึ้น ความแออัดของชุมชนจากแรงงานที่อพยพเข้ามาทำงาน สภาพที่อยู่อาศัยขาดสุขอนามัย ความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยของผู้อาศัยอยู่ในชุมชน ทั้งนี้เนื่องจากแรงงานส่วนใหญ่ในอุตสาหกรรมเป็นการใช้แรงงานที่ไม่ต้องมีฝีมือมากนัก ประมาณว่าแรงงานประเภทนี้มีไม่น้อยกว่า ร้อยละ 60 ของแรงงานทั้งหมด ในอุตสาหกรรมที่ต้องอาศัยการใช้แรงงานคนในการผลิตบางประเภท จะมีแรงงานประเภทนี้มากกว่าร้อยละ 90 ส่วนใหญ่จะได้รับค่าจ้างในอัตราเท่ากับค่าจ้างขั้นต่ำหรือสูงกว่าเล็กน้อยเท่านั้น

3.2.5 การย้ายถิ่นของประชากร

จากข้อมูลจำนวนประชากรที่ย้ายภูมิลำเนาเข้าออก ระหว่างจังหวัดสระบุรีกับพื้นที่อื่น ๆ ตามการสำมะโนประชากรและเคหะในปี พ.ศ. 2533 พบว่า ประชากรที่มีภูมิลำเนาเดิมในจังหวัด

ตารางที่ 3.5 ประชากรที่ย้ายถิ่นเข้ามาอยู่ในจังหวัดสระบุรี จำแนกตามภูมิลำเนาเดิม

ภูมิลำเนาเดิมก่อนย้ายถิ่น จำแนกแหล่งที่มาตามรายภาค									
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	จำนวน	ภาคกลางตอนบน	จำนวน	ภาคนครหลวงและปริมณฑล	จำนวน	ภาคตะวันออก	จำนวน	ภาคใต้	จำนวน
รวม	8,212	รวม	6,475	รวม	5,120	รวม	2,361	รวม	557
นครราชสีมา	2,298	พระนครศรีอยุธยา	2,499	กรุงเทพมหานคร	3,934	ชลบุรี	340	ชุมพร	38
ชัยภูมิ	586	อ่างทอง	373	ปทุมธานี	428	ระยอง	81	สุราษฎร์ธานี	47
ขอนแก่น	1,489	ลพบุรี	3,046	นนทบุรี	297	จันทบุรี	262	นครศรีธรรมราช	181
อุดรธานี	285	สิงห์บุรี	185	สมุทรปราการ	215	ตราด	58	สงขลา	65
หนองคาย	135	ชัยนาท	372	สมุทรสาคร	98	ฉะเชิงเทรา	193	พัทลุง	49
เลย	116	ภาคเหนือตอนบน	จำนวน	นครปฐม	148	ปราจีนบุรี	811	ระนอง	11
บุรีรัมย์	625	รวม	761	ภาคเหนือตอนล่าง	จำนวน	นครนายก	616	พังงา	11
สุรินทร์	380	เชียงใหม่	170	รวม	2,635	ภาคตะวันตก	จำนวน	ภูเก็ต	7
ศรีสะเกษ	232	ลำพูน	40	นครสวรรค์	666	รวม	1,264	กระบี่	86
อุบลราชธานี	266	ลำปาง	104	เพชรบูรณ์	894	ราชบุรี	278	ตรัง	29
ยโสธร	55	อุดรดิตถ์	86	กำแพงเพชร	197	กาญจนบุรี	229	ปัตตานี	18
ร้อยเอ็ด	479	แพร่	56	ตาก	60	สุพรรณบุรี	358	สตูล	5
มหาสารคาม	232	น่าน	51	พิษณุโลก	222	นครปฐม	148	ยะลา	3
กาฬสินธุ์	709	พะเยา	131	สุโขทัย	120	สมุทรสงคราม	25	นราธิวาส	7
สกลนคร	185	เชียงใหม่	194	พิจิตร	360	เพชรบุรี	170	ไม่ทราบจังหวัด	3,848
นครพนม	73	แม่ฮ่องสอน	15	อุทัยธานี	75	ประจวบคีรีขันธ์	56	จากต่างประเทศ	37
มุกดาหาร	67							รวมทั้งสิ้น	31,270

ที่มา : สำมะโนประชากรและเคหะ พ.ศ. 2533, สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ตารางที่ 3.6 การย้ายถิ่นของประชากรในจังหวัดสระบุรี ช่วงปี 2528 - 2538

ปี พ.ศ.	คนย้ายถิ่นเข้า	อัตราการย้ายเข้า ต่อปี (ร้อยละ)	คนย้ายถิ่นออก	อัตราการย้ายออก ต่อปี (ร้อยละ)	อัตราการย้าย ถิ่นสุทธิ (ร้อยละ)
2528	36,404	-	24,427	-	2.50
2529	41,447	13.85	34,583	41.58	1.38
2530	36,896	(10.98)	35,815	3.56	0.21
2531	47,180	27.87	46,068	28.63	0.22
2532	40,431	(14.30)	42,360	(8.05)	(0.37)
2533	41,974	3.82	42,981	1.47	(0.19)
2534	39,230	(6.54)	39,829	(7.33)	(0.11)
2535	44,917	14.50	38,215	(4.05)	4.05
2536	46,501	3.53	39,461	3.26	1.39
2537	41,069	(11.68)	34,873	(11.63)	1.25
2538	46,060	12.15	40,504	16.15	0.99
เฉลี่ย	-	6.36	-	3.22	10.42

ที่มา : สำนักงานกลางทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง

ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อพยพเข้ามาทำมาหากินประกอบอาชีพอยู่ในจังหวัดสระบุรีมากที่สุด จำนวนรวมทั้งสิ้น 8,212 คน คิดเป็นร้อยละ 26.26 ของผู้อพยพเข้ามายังจังหวัดสระบุรีทั้งหมด รองลงมาเป็นประชากรที่อพยพมาจากจังหวัดใกล้เคียงในเขตภาคกลางตอนบน รวมทั้งสิ้น 6,475 คน คิดเป็นร้อยละ 20.71 จากกรุงเทพมหานครและปริมณฑล รวม 5,120 คน (ร้อยละ 16.37) ภาคเหนือตอนล่าง จำนวน 2,635 คน (ร้อยละ 8.43) ภาคตะวันออกเฉียง 2,361 คน (ร้อยละ 7.55) ภาคตะวันตก 1,264 คน (ร้อยละ 6.92) ภาคเหนือตอนบน จำนวน 761 คน (ร้อยละ 2.43) ภาคใต้จำนวน 557 คน (ร้อยละ 1.78)

จากข้อมูลข้างต้น สังเกตได้ว่าภาคที่มีทำเลที่ตั้งอยู่ใกล้เคียงกับจังหวัดสระบุรี ได้แก่ ภาคกลางตอนบนและภูมิภาคอื่น ๆ ที่อยู่รายล้อมคือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ภาคตะวันออกเฉียง และภาคตะวันตก จะมีจำนวนประชากรย้ายถิ่นเข้ามาทำงาน หรือประกอบอาชีพเป็นจำนวนมากกว่าภาคอื่น ๆ ที่อยู่ห่างไกลออกไป เช่น ภาคเหนือตอนบน และ ภาคใต้

และเมื่อพิจารณาเป็นรายจังหวัดแล้ว พบว่า จังหวัดที่มีจำนวนประชากรอพยพเข้ามายังพื้นที่จังหวัดสระบุรีเป็นจำนวนมาก ได้แก่ จังหวัดที่มีการเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจสังคม และมีเส้นทางเชื่อมโยงการขนส่งระหว่างกันได้โดยสะดวก ซึ่งจังหวัดที่มีการย้ายถิ่นเข้ามายังจังหวัดสระบุรีมากที่สุดคือ ประชากรจากกรุงเทพมหานคร โดยมีจำนวนประชากรที่ย้ายถิ่นเข้ามายังจังหวัดสระบุรีทั้งสิ้น 3,934 คน รองลงมา ได้แก่ ลพบุรี 3,046 คน พระนครศรีอยุธยา 2,499 คน นครราชสีมา 2,298 คน ตามลำดับ

สำหรับการย้ายถิ่นเข้า - การย้ายถิ่นออก ของจังหวัดสระบุรี พบว่า ระหว่างปี พ.ศ. 2528 - 2538 จังหวัดสระบุรีมีอัตราการย้ายถิ่นเข้า เฉลี่ยร้อยละ 6.36 ต่อปี ซึ่งสูงกว่าอัตราการย้ายถิ่นออก ที่มีอัตราย้ายออกเฉลี่ยร้อยละ 3.22 ต่อปี โดยมีอัตราการย้ายถิ่นสุทธิเฉลี่ยร้อยละ 10.42 ต่อปี และมีแนวโน้มว่าจะมีจำนวนประชากรย้ายถิ่นเข้าเพิ่มมากขึ้น ในขณะที่การย้ายถิ่นออกจะลดลงหรือค่อนข้างย้ายออกคงที่

3.2.6 ประชากรเขตเมืองและชนบท

การเปรียบเทียบสัดส่วนระหว่างประชากรเมืองกับประชากรชนบท เป็นการพิจารณาเปรียบเทียบในระดับอำเภอต่าง ๆ ของจังหวัดสระบุรี โดยกำหนดให้ประชากรที่อยู่อาศัยในเขตเทศบาล และสุขาภิบาล คือประชากรเมือง และประชากรที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลและสุขาภิบาล คือประชากรชนบท

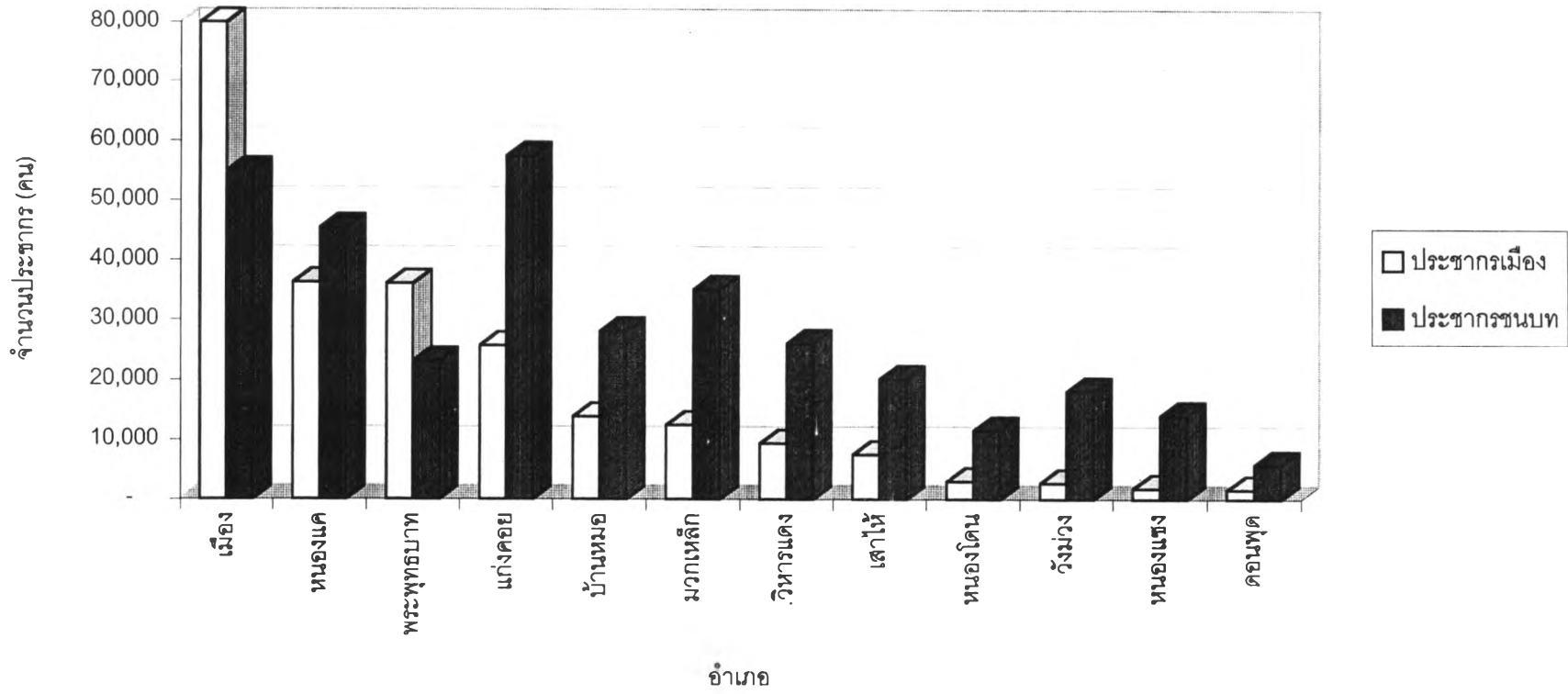
พบว่า สัดส่วนระหว่างประชากรเมืองกับประชากรชนบทของจังหวัดสระบุรี ในปี พ.ศ. 2533 เท่ากับ 43.34 : 56.66 โดยอำเภอพระพุทธบาท เป็นอำเภอที่มีสัดส่วนประชากรเมือง ต่อประชา

ตารางที่ 3.7 สัดส่วนประชากรเมืองต่อประชากรชนบท จังหวัดสระบุรี พ.ศ.2533 , 2538

ลำดับที่ อำเภอ	อำเภอ	พ.ศ.2533				รวม	พ.ศ.2538				รวม	อัตราการเพิ่มเฉลี่ยต่อปี	
		เมือง		ชนบท			เมือง		ชนบท			เมือง	ชนบท
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		(ร้อยละ)	(ร้อยละ)
1	อ.เมือง	83,356	65.02	44,849	34.98	128,205	79,982	59.30	54,894	40.70	134,876	(0.82)	4.12
2	อ.แก่งคอย	23,574	32.05	49,989	67.95	73,563	25,744	30.93	57,479	69.07	83,223	1.78	2.83
3	อ.หนองแค	28,671	36.31	50,284	63.69	78,955	36,241	44.38	45,424	55.62	81,665	4.80	(2.01)
4	อ.พระพุทธบาท	39,063	74.89	13,097	25.11	52,160	36,027	60.92	23,110	39.08	59,137	(1.61)	12.03
5	อ.บ้านหมอ	15,383	32.98	31,259	67.02	46,642	13,910	33.07	28,149	66.93	42,059	(1.99)	(2.07)
6	อ.วิหารแดง	9,380	29.39	22,538	70.61	31,918	9,448	26.58	26,102	73.42	35,550	0.14	2.98
7	อ.เสาไห้	3,839	15.00	21,757	85.00	25,596	7,496	27.11	20,159	72.89	27,655	14.32	(1.51)
8	อ.มวกเหล็ก	12,642	33.43	25,177	66.57	37,819	12,500	26.29	35,050	73.71	47,550	(0.23)	6.84
9	อ.หนองแซง	1,433	9.02	14,456	90.98	15,889	1,853	11.60	14,126	88.40	15,979	5.28	(0.46)
10	อ.หนองโดน	3,365	24.57	10,329	75.43	13,694	3,038	20.79	11,576	79.21	14,614	(2.02)	2.31
11	อ.ดอนพุด	1,562	24.98	4,690	75.02	6,252	1,608	21.54	5,857	78.46	7,465	0.58	4.54
12	อ.วังม่วง	9,651	39.44	14,816	60.56	24,467	2,744	13.12	18,166	86.88	20,910	(22.24)	4.16
	รวม	231,919	43.34	303,241	56.66	535,160	230,591	40.41	340,092	59.59	570,683	(0.11)	2.32

ที่มา : สำนักงานทะเบียนราษฎร กระทรวงมหาดไทย

แผนภูมิที่ 3.2 จำนวนประชากรเมืองและชนบท รายอำเภอ จังหวัดสระบุรี พ.ศ. 2538

กรชนบทสูงสุด คือ 74.89 : 25.11 รองลงมาได้แก่ อำเภอมืองสระบุรี สัดส่วน 65.02 : 34.98 และ อำเภอวังม่วง สัดส่วน 39.44 : 60.56

ต่อมา ในปี พ.ศ. 2538 จังหวัดสระบุรีมีสัดส่วนประชากรเมืองต่อประชากรชนบท 39.85 : 60.15 และอำเภอมืองสระบุรี ยังคงมีสัดส่วนประชากรเมืองต่อประชากรชนบทมากที่สุด คือ 60.92 : 39.08 รองลงมาได้แก่ อำเภอมืองสระบุรี เท่ากับ 59.30 : 40.70 และอำเภอนองแคว เท่ากับ 44.38 : 55.62 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาอัตราการเพิ่มเฉลี่ยต่อปี ของประชากรเมืองต่อประชากรชนบท ในปี พ.ศ. 2533 - 2538 พบว่า จังหวัดสระบุรี มีอัตราการเพิ่มเฉลี่ยต่อปีของประชากรเมืองลดลง เท่ากับ - 0.39 ในขณะที่ประชากรชนบท มีอัตราการเพิ่มเฉลี่ยต่อปีสูง เท่ากับ 2.51 โดยอำเภอนองแควมีอัตราการเพิ่มเฉลี่ยต่อปีของประชากรเมือง สูงสุด คือ 5.28 แต่ชนบทลดลงร้อยละ - 0.46

3.3 ลักษณะทางเศรษฐกิจ

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 - 8 กำหนดให้จังหวัดสระบุรีมีบทบาทในการเป็นเมืองศูนย์กลางการพัฒนาอุตสาหกรรมของภาคกลางตอนบน อีกทั้งมีศักยภาพในการพัฒนาอุตสาหกรรมสูง เนื่องจากเป็นแหล่งวัตถุดิบ และเป็นศูนย์กลางทางการคมนาคมขนส่งทั้งทางรถยนต์ และทางรถไฟ ส่งผลให้สภาพเศรษฐกิจของจังหวัดสระบุรีตลอดช่วงระยะที่ผ่านมา ยังคงขยายตัวอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด โดยเฉพาะการเติบโตในภาคอุตสาหกรรม ซึ่งขยายตัวมากกว่าภาคอื่น ๆ เช่น ภาคเกษตร การค้าและบริการอย่างเด่นชัด

ลักษณะโครงสร้างทางเศรษฐกิจของจังหวัดสระบุรี มีสาขาการผลิตที่สำคัญซึ่งนำรายได้มาให้แก่จังหวัดในสาขาหลัก ประกอบด้วย สาขาอุตสาหกรรม สาขาเหมืองแร่ ย่อยหิน สาขาไฟฟ้า - ประปา และสาขาค้าส่ง - ค้าปลีก โดยมีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในปี 2537 คิดเป็นร้อยละ 49.85, 14.37, 8.09 และ 6.71 ตามลำดับ

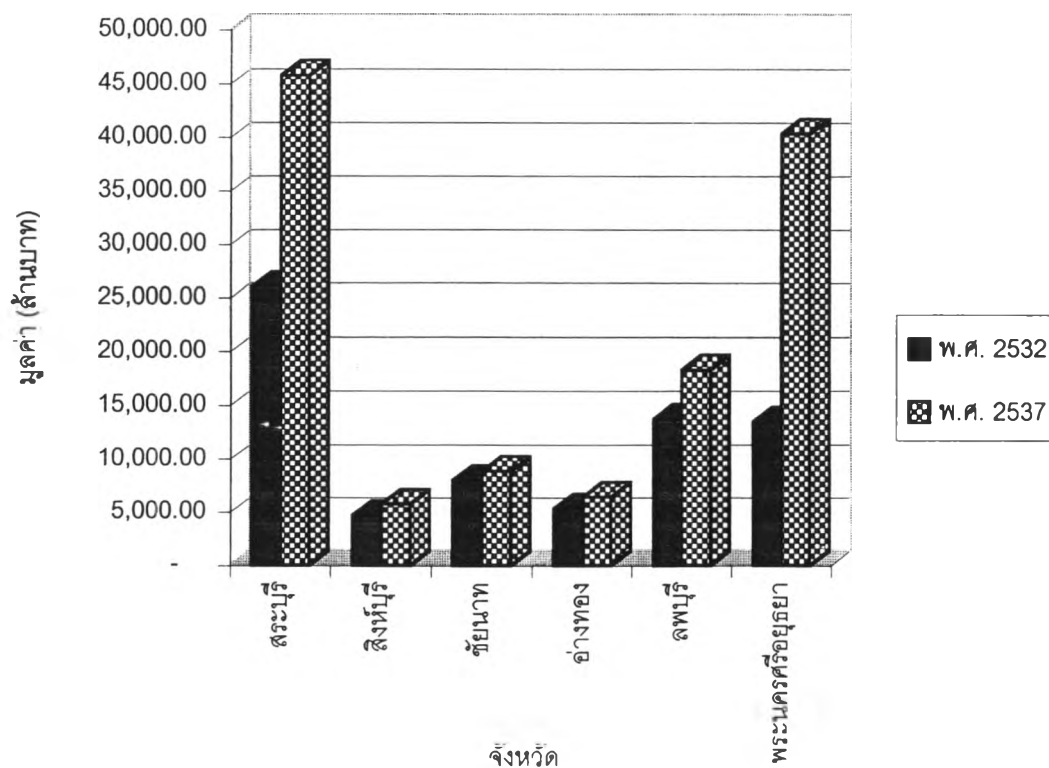
3.3.1 ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดสระบุรี

ในปี พ.ศ. 2532 จังหวัดสระบุรีมีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด ตามราคาคงที่ ปี 2531 สูงเป็นอันดับ 1 ของภาคกลางตอนบน คือ 26,059.32 ล้านบาท หรือประมาณร้อยละ 36.43 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายสาขาการผลิต พบว่า สาขาอุตสาหกรรม มีมูลค่าสูงสุด คือ 10,979.18 คิดเป็นร้อยละ 42.13 ของสาขาการผลิตทั้งหมด รองลงมาได้แก่ สาขาเหมืองแร่ ย่อยหิน มีมูลค่า 4,282.81 คิดเป็นร้อยละ 16.43 ของสาขาการผลิตทั้งหมด และสาขาเกษตรกรรม มูลค่า 2,605.63 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 8.24 ของสาขาการผลิตทั้งหมด ตามลำดับ

ตารางที่ 3.8 ผลิตรภัณฑ์มวลรวมของภาคกลาง ปี 2532 , 2537 ราคาคงที่ ปี 2531

จังหวัด	ผลิตรภัณฑ์มวลรวม (ล้านบาท)			
	พ.ศ. 2532	ร้อยละ	พ.ศ. 2537	ร้อยละ
สระบุรี	26,059.32	36.43	45,782.78	36.43
สิงห์บุรี	4,720.46	6.60	5,824.97	4.63
ชัยนาท	8,049.92	11.25	8,894.79	7.08
อ่างทอง	5,412.28	7.57	6,461.21	5.14
ลพบุรี	13,758.26	19.23	18,337.79	14.59
พระนครศรีอยุธยา	13,529.64	18.91	40,372.59	32.12
มูลค่าผลิตรภัณฑ์มวลรวมภาคกลาง	71,529.88	100.00	125,674.13	100.00

แผนภูมิที่ 3.3 ผลิตรภัณฑ์มวลรวมภาคกลาง ปี 2532,2537

ในปี พ.ศ. 2537 จังหวัดสระบุรีมีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2532 คือ 45,782.78 ล้านบาท หรือประมาณร้อยละ 36.43 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภาค และยังคงสูงเป็นอันดับ 1 ของภาคกลางตอนบน โดยสาขาการผลิตอุตสาหกรรม ยังคงมีมูลค่าสูงสุดถึง 22,823.66 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 49.85 ของสาขาการผลิตทั้งหมด รองลงมายังคงเป็น สาขาเหมืองแร่ ย่อยหิน เช่นเดียวกับปี 2532 โดยมีมูลค่า 6,578.41 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 14.37 ของสาขาการผลิตทั้งหมด และสาขาการผลิตที่มีมูลค่าสูงเป็นอันดับ 3 คือ สาขาไฟฟ้า - ประปา มีมูลค่า 3,701.83 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 8.09 ของสาขาการผลิตทั้งหมด ซึ่งสูงขึ้นมาแทนที่สาขาเกษตรกรรมที่มีมูลค่าลดลงในปี 2537 เนื่องจากการขยายตัวในภาคอุตสาหกรรม และการค้าและบริการ

1) การเปลี่ยนแปลงผลิตภัณฑ์มวลรวม

เมื่อพิจารณาการเปลี่ยนแปลงผลิตภัณฑ์มวลรวมในสาขาการผลิตหลักของจังหวัดสระบุรี ในช่วงระหว่างปี 2532 - 2537 พบว่า มูลค่าในสาขาการผลิตหลักที่มีการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด ได้แก่ สาขาอุตสาหกรรม รองลงมาคือ สาขาบริการ ซึ่งขยายตัวตามสาขาอุตสาหกรรม ส่วนสาขาเกษตรกรรมมีมูลค่าลดลงแทบทุกรายสาขาการผลิต ยกเว้นปศุสัตว์ ส่วนสาขาอุตสาหกรรมนั้น การก่อสร้างมีการขยายตัวมากที่สุด ในช่วงเศรษฐกิจช่วงเศรษฐกิจขยายตัวดังกล่าว โดยเฉพาะสิ่งปลูกสร้างในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล และพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก เป็นต้น

2) รายได้เฉลี่ยต่อบุคคล

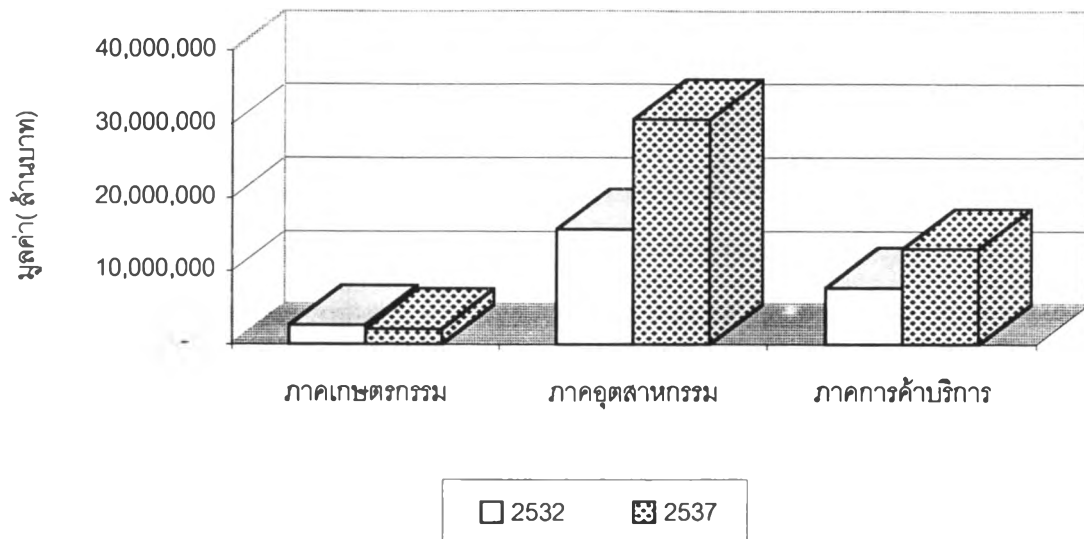
จังหวัดสระบุรี มีรายได้เฉลี่ยต่อบุคคลสูงที่สุดในภาคกลางตอนบน ในปี 2532 จังหวัดสระบุรีมีรายได้เฉลี่ยต่อบุคคลสูงถึง 55,276 บาท ต่อปี ซึ่งสูงกว่ารายได้เฉลี่ยต่อบุคคลของภาค คือ 28,258 บาท ต่อปี และต่อมาในปี 2537 รายได้เฉลี่ยต่อบุคคลของจังหวัดสระบุรี ได้เพิ่มขึ้นเป็น 103,550 บาท ต่อปี และสูงกว่ารายได้เฉลี่ยของภาคคือ 57,022 บาท ต่อปี โดยมีอัตราการเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ 13.38 ต่อปี ทั้งนี้เนื่องจาก การที่จังหวัดสระบุรีมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการผลิต จากการผลิตพืชผลทางการเกษตรที่มีรายได้ต่ำ มาเป็นการผลิตในภาคอุตสาหกรรม และโครงสร้างพื้นฐานเนื่องจากขณะนั้นเศรษฐกิจของประเทศเติบโตอย่างรวดเร็วมากโดยเฉพาะช่วงแผน ๖ และแผน ๗ เนื่องจากในเขตกรุงเทพและปริมณฑล และ พื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก มีความต้องการปูนซีเมนต์และวัสดุก่อสร้างมาก จังหวัดสระบุรีในฐานะเป็นแหล่งผลิตสินค้าดังกล่าว จึงมีการขยายตัวในสาขาการผลิตอุตสาหกรรมปูนซีเมนต์และวัสดุก่อสร้าง สาขาเหมืองแร่ ย่อยหิน สูงมาก จึงทำให้ประชากรในจังหวัดมีรายได้เฉลี่ยต่อบุคคลสูงขึ้นมาก ซึ่งประชากรกลุ่มที่มีรายได้สูงจะอยู่ในภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการ ในขณะที่ประชากรส่วนใหญ่อยู่ในภาคเกษตรกรรมยังคงมีรายได้ต่ำกว่ารายได้เฉลี่ยของจังหวัด

ตารางที่ 3.9 มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดสระบุรีเปรียบเทียบกับภาคกลาง ช่วงปีพ.ศ.2532 - 2537 (ณ ราคาคงที่ 2531)

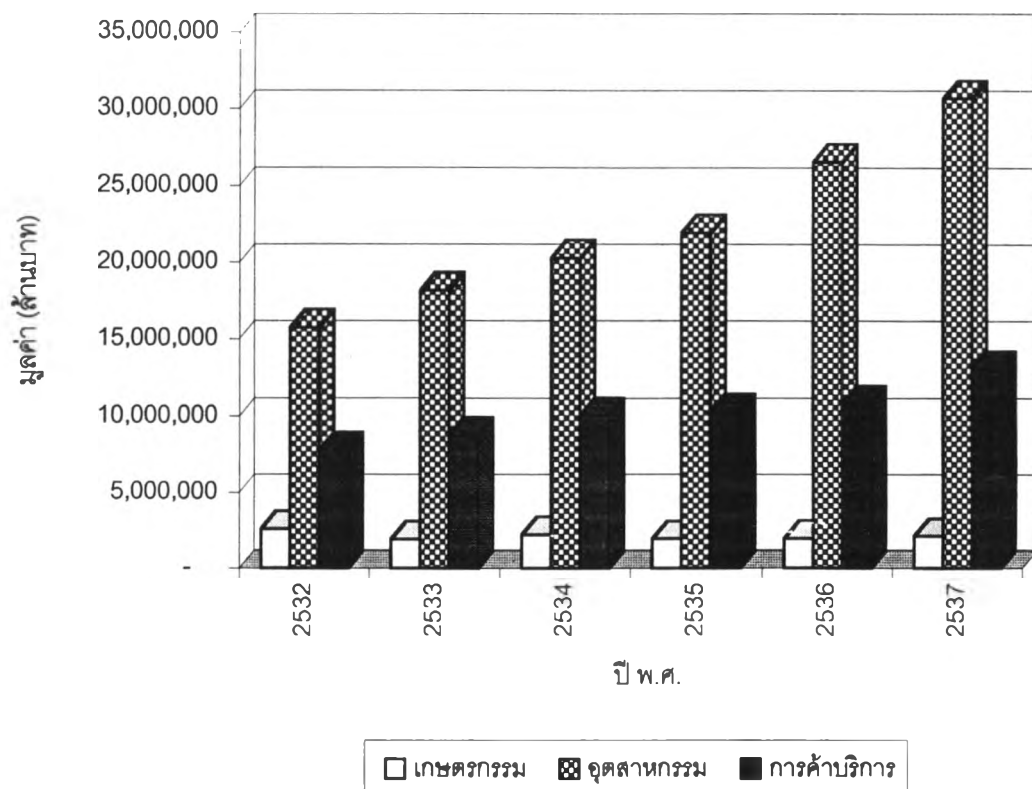
สาขาการผลิต	ภาคกลาง					จังหวัดสระบุรี				
	มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม		สัดส่วนร้อยละ		อัตราการเติบโตต่อปี	มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม		สัดส่วนร้อยละ		อัตราการเติบโตเฉลี่ยต่อปี
	พ.ศ.2532	พ.ศ.2537	พ.ศ.2532	พ.ศ.2537	พ.ศ.2532 - 2537	พ.ศ.2532	พ.ศ.2537	พ.ศ.2532	พ.ศ.2537	พ.ศ.2532 - 2537
ภาคเกษตรกรรม	14,878,095	12,634,507	20.80	10.05	(3.22)	2,605,626	2,097,337	10.00	4.58	(4.25)
กสิกรรม	11,312,140	8,890,447	15.81	7.07	(4.70)	1,849,754	1,208,817	7.10	2.64	(8.16)
ปศุสัตว์	1,820,411	2,074,545	2.54	1.65	2.65	492,734	694,074	1.89	1.52	7.09
ประมง	251,762	298,984	0.35	0.24	3.50	16,500	11,260	0.06	0.02	(7.36)
ป่าไม้	10,441	32	0.01	0.00	-68.57	-	-	-	-	-
บริการทางการเกษตร	827,144	671,574	1.16	0.53	-4.08	139,389	83,940	0.53	0.18	(9.65)
การผลิตสินค้าเกษตร	656,197	698,925	0.92	0.56	1.27	107,249	99,246	0.41	0.22	(1.54)
ภาคอุตสาหกรรม	23,167,694	65,289,705	32.39	51.95	23.02	15,714,136	30,652,202	60.30	66.95	14.30
เหมืองแร่ ขยายหิน	4,913,740	7,119,559	6.87	5.67	7.70	4,282,808	6,578,409	16.43	14.37	8.96
อุตสาหกรรม	15,678,340	52,485,327	21.92	41.76	27.33	10,979,177	22,823,658	42.13	49.85	15.76
การก่อสร้าง	2,575,614	5,684,819	3.60	4.52	17.16	452,151	1,250,135	1.74	2.73	22.56
ภาคบริการ	33,484,095	47,749,916	46.81	38.00	7.36	7,739,558	13,033,237	29.70	28.47	10.99
ไฟฟ้า - ประปา	2,845,160	5,665,056	3.98	4.51	14.77	1,542,932	3,701,829	5.92	8.09	19.13
คมนาคม - การสื่อสาร	2,764,011	5,372,389	3.86	4.27	14.22	771,042	1,793,873	2.96	3.92	18.40
ค้าส่ง - ค้าปลีก	11,434,717	16,225,165	15.99	12.91	7.25	2,147,395	3,073,338	8.24	6.71	7.43
ธนาคารประกันภัย	2,018,528	4,568,921	2.82	3.64	17.75	465,570	1,248,470	1.79	2.73	21.81
ที่อยู่อาศัย	3,246,450	4,002,350	4.54	3.18	4.28	613,907	826,828	2.36	1.81	6.14
การบริหารราชการ	3,631,059	4,103,767	5.08	3.27	2.48	632,398	763,446	2.43	1.67	3.84
การบริการ	7,544,170	7,812,268	10.55	6.22	0.70	1,566,314	1,625,453	6.01	3.55	0.74
มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม	71,529,884	125,674,128	100.00	100.00	11.93	26,059,320	45,782,776	100.00	100.00	11.93
รายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปี(บาท)	28,258	57,022	-	-	15.07	55,276	103,550	-	-	13.38

ที่มา : กองบัญชีประชาชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

แผนภูมิที่ 3.4 มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมเป็นรายภาคการผลิต จ.สระบุรี พ.ศ.2532 และ 2537

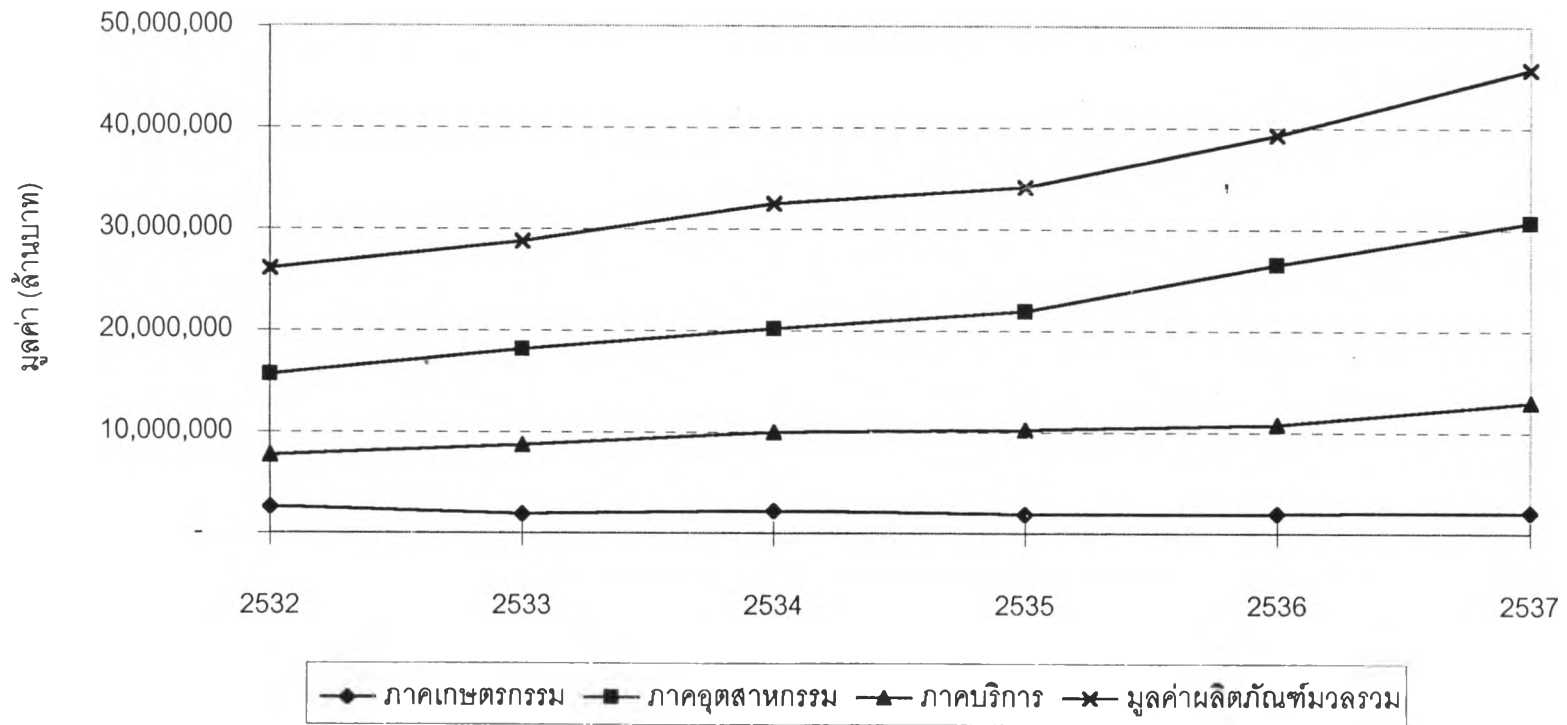

แผนภูมิที่ 3.5 มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดสระบุรี แยกเป็นรายภาคการผลิต พ.ศ. 2532 - 2537

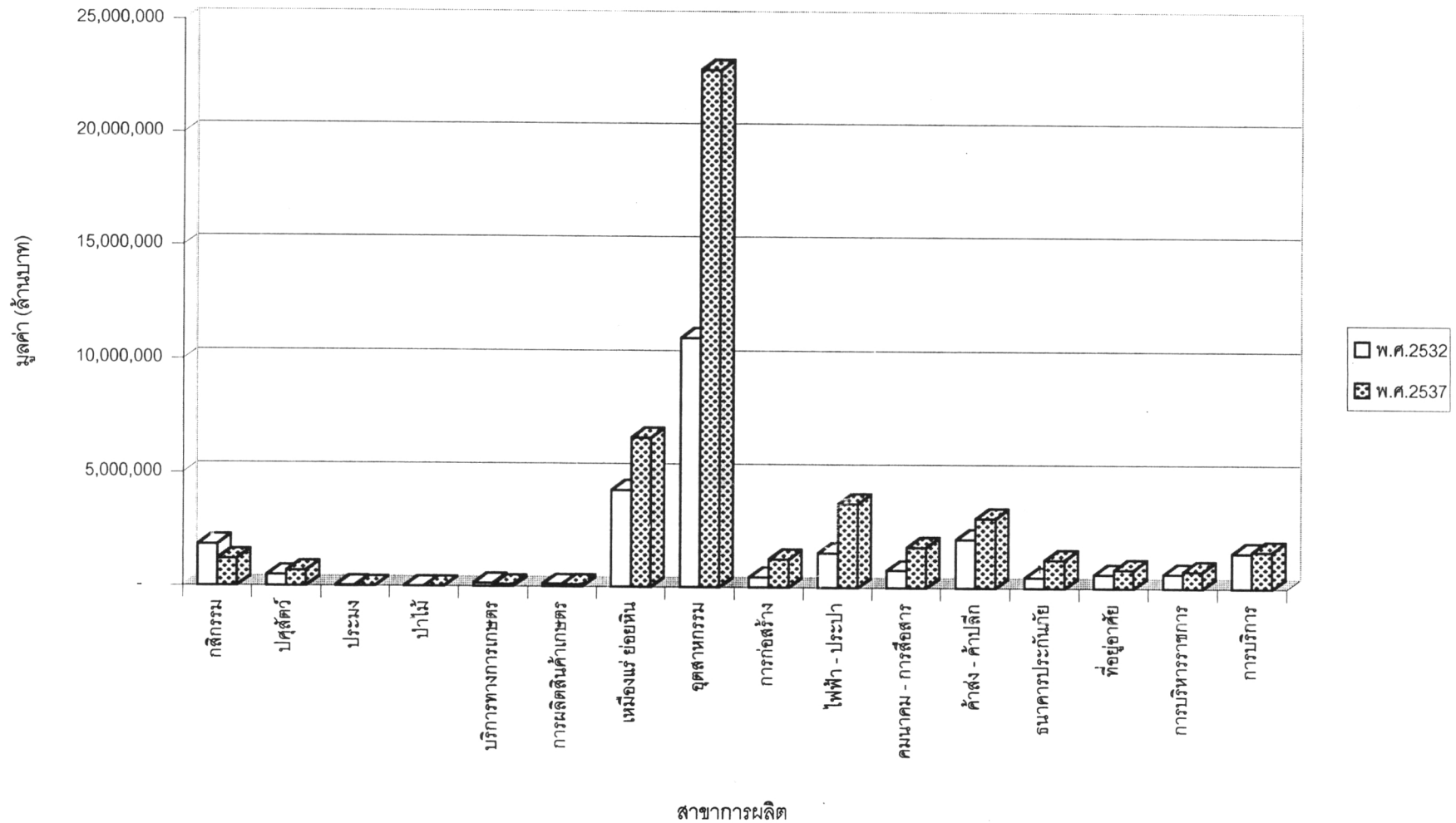

แผนภูมิที่ 3.6 มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม แยกเป็นรายสาขาการผลิต จ.สระบุรี พ.ศ.2532 - 2537

ปีพ.ศ.

แผนภูมิ 3.7 มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมรายสาขา จังหวัดสระบุรี ปีพ.ศ. 2532 และ 2537 (ณ ราคาคงที่ปี 2531)

3.3.2 ฐานเศรษฐกิจจังหวัดสระบุรี

การวิเคราะห์ฐานเศรษฐกิจ (Economic Bass) โดยวิเคราะห์ค่า Location Quotient (LQ) ซึ่งเป็นค่าที่แสดงถึงสาขาการผลิต ที่เป็นฐานเศรษฐกิจของจังหวัด เพื่อทราบถึงความชำนาญเป็นพิเศษของพื้นที่กำลังศึกษา และเมื่อมีความชำนาญเป็นพิเศษ ก็เป็นที่คาดว่าจะส่งสินค้าที่ผลิตได้ในสาขาการผลิตนั้นเป็นสินค้าออก และถูกพิจารณาว่าเป็นฐานเศรษฐกิจ (Basic Sector)

ถ้าค่าของ $LQ > 1$ แสดงว่า ภาคหรือจังหวัดมีความเชี่ยวชาญในการผลิต ในสาขาการผลิต นั้น ๆ มากกว่า ประเทศ หรือ ภาคโดยเฉลี่ย แสดงว่า มีการส่งออกและสาขาการผลิตนี้เป็น Basic Sector

ถ้าค่าของ $LQ < 1$ แสดงว่า พื้นที่เล็ก หรือ จังหวัด มีความเชี่ยวชาญในการผลิตในสาขาการผลิต นั้น ๆ น้อยกว่าประเทศ หรือ ภาค โดยเฉลี่ย อาจจะต้องมีการนำเข้าสินค้าประเภทนี้

ถ้าค่าของ $LQ = 1$ แสดงว่า พื้นที่เล็ก หรือ จังหวัด มีความเชี่ยวชาญในการผลิตในสาขาการผลิต นั้น ๆ เท่ากับประเทศ หรือ ภาค โดยเฉลี่ย

จากการศึกษาวิเคราะห์ความชำนาญเป็นพิเศษของพื้นที่ศึกษา จากข้อมูลผลิตภัณฑ์รายสาขาการผลิต ของจังหวัดสระบุรีและภาคกลางตอนบน ในช่วง 2 ปี คือ ปี 2532 และ 2537 พบว่า สาขาการผลิตที่เป็น Basic Sector ได้แก่ เหมืองแร่ ย่อยหิน อุตสาหกรรม ไฟฟ้า - ประปา

จังหวัดสระบุรีเป็นจังหวัดเดียวในภาคกลางตอนบนที่มี ฐานเศรษฐกิจ (Basic Sector) เป็น ภาคอุตสาหกรรม ในขณะที่จังหวัดอื่น ๆ ที่เหลือนั้นมี Basic Sector เป็น ภาคเกษตรกรรม และภาคการค้าและบริการ

จังหวัดสระบุรีมีความเชี่ยวชาญในการผลิตในสาขาเหมืองแร่ สาขาอุตสาหกรรม และสาขาไฟฟ้า - ประปา มากกว่าภาคโดยเฉลี่ย และเมื่อพิจารณาจาก ปี พ.ศ. 2532 พบว่า สาขาที่มีค่า LQ สูงสุดคือ สาขาเหมืองแร่และย่อยหิน มีค่า LQ เท่ากับ 2.39 รองลงมาได้แก่ สาขาอุตสาหกรรม มีค่า LQ เท่ากับ 1.92 และสาขาไฟฟ้า - ประปา มีค่า LQ เท่ากับ 1.49 ตามลำดับ ต่อมาในปี พ.ศ. 2537 สาขาที่มีค่า LQ สูงสุด ยังคงเป็นสาขาเหมืองแร่และย่อยหิน มีค่า LQ เท่ากับ 2.54 รองลงมาได้แก่ สาขาไฟฟ้า - ประปา และสาขาอุตสาหกรรม โดยมีค่า LQ เท่ากับ 1.79 และ 1.19 ตามลำดับ

ลักษณะดังกล่าว เป็นผลเนื่องมาจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจสูง ทำให้เกิดการก่อสร้างขยายตัวมากทั่วประเทศ ส่งผลให้สระบุรีซึ่งเป็นฐานการผลิตด้านวัสดุก่อสร้าง มีการขยายตัวใน

ตารางที่ 3.10 การวิเคราะห์ที่ตั้งจากมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดสระบุรี เปรียบเทียบกับภาคกลาง ช่วงปีพ.ศ.2532 และ 2537

ณ ราคาคงที่ 2531

สาขาการผลิต	ภาคกลาง		จังหวัดสระบุรี		ค่า Location	
	มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม		มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม		Quotient	
	พ.ศ.2532	พ.ศ.2537	พ.ศ.2532	พ.ศ.2537	พ.ศ.2532	พ.ศ.2537
การเกษตร	14,878,095	12,634,507	2,605,626	2,097,337	0.48	0.46
กลีกรวม	11,312,140	8,890,447	1,849,754	1,208,817	0.45	0.37
ปศุสัตว์	1,820,411	2,074,545	492,734	694,074	0.74	0.92
ประมง	251,762	298,984	16,500	11,260	0.18	0.10
ป่าไม้	10,441	32	-	-	0.00	0.00
บริการทางการเกษตร	827,144	671,574	139,389	83,940	0.46	0.34
การผลิตสินค้าเกษตร	656,197	698,925	107,249	99,246	0.45	0.39
เหมืองแร่ ย่อยหิน	4,913,740	7,119,559	4,282,808	6,578,409	2.39	2.54
อุตสาหกรรม	15,678,340	52,485,327	10,979,177	22,823,658	1.92	1.19
การก่อสร้าง	2,575,614	5,684,819	452,151	1,250,135	0.48	0.60
ไฟฟ้า - ประปา	2,845,160	5,665,056	1,542,932	3,701,829	1.49	1.79
คมนาคม - การสื่อสาร	2,764,011	5,372,389	771,042	1,793,873	0.77	0.92
ค้าส่ง - ค้าปลีก	11,434,717	16,225,165	2,147,395	3,073,338	0.52	0.52
ธนาคารประกันภัย	2,018,528	4,568,921	465,570	1,248,470	0.63	0.75
ที่อยู่อาศัย	3,246,450	4,002,350	613,907	826,828	0.52	0.57
การบริหารราชการ	3,631,059	4,103,767	632,398	763,446	0.48	0.51
การบริการ	7,544,170	7,812,268	1,566,314	1,625,453	0.57	0.57
มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม	71,529,884	125,674,128	26,059,320	45,782,776	1.00	1.00

ที่มา : กองบัญชีประชาชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สาขาเหมืองแร่ ย่อยหินมาก และมีการลงทุนพัฒนาด้านอุตสาหกรรม จึงทำให้ราคาที่ดินมีราคาสูง และทำให้จำนวนที่ดินเพื่อทำการเกษตรลดลง ส่งผลให้มีการขยายตัวในสาขาการผลิตไฟฟ้า - ประปา เพิ่มขึ้น อันเนื่องมาจากนโยบายของรัฐ ที่ต้องการขยายความเจริญทางเศรษฐกิจของประเทศ และการกระจายรายได้สู่ภูมิภาค โดยให้สระบุรีเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการรองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจดังกล่าว

3.3.3 เศรษฐกิจรายสาขา

3.3.3.1 สาขาเกษตรกรรม

ก. พื้นที่ถือครองทางการเกษตร

จากสภาพปัจจุบันแม้ว่า จังหวัดสระบุรี ได้มีการพัฒนาอุตสาหกรรมรุดหน้าไปมาก แต่พื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดยังคงเป็นพื้นที่เกษตรกรรม กล่าวคือ ในฤดูกาลผลิต ปี 2537/2538 จังหวัดสระบุรีมีพื้นที่ถือครองทั้งหมด 2,121,098 ไร่ เป็นพื้นที่ถือครองทางการเกษตร 1,079,020 ไร่และจำนวนครัวเรือนเกษตรกร 35,320 ครัวเรือน กระจายอยู่ในพื้นที่อำเภอต่าง ๆ ของจังหวัดสระบุรี อำเภอที่มีพื้นที่ถือครองทางการเกษตรมากที่สุด จากยอดรวมทั้งจังหวัด คือ อำเภอผักไห่ โดยมีพื้นที่ 146,891 ไร่ จากพื้นที่ถือครองทั้งอำเภอ 463,010 ไร่ และจำนวนครัวเรือนเกษตรกรมากที่สุดคือ 7,353 ครัวเรือน รองลงมาได้แก่ อำเภอวังม่วง มีพื้นที่ถือครองทางการเกษตร 127,687 ไร่ จากพื้นที่ถือครองทั้งอำเภอ 189,355 ไร่ โดยมีจำนวนครัวเรือนเกษตรกร 1,768 ครัวเรือน และอำเภอหนองแค มีพื้นที่ถือครองทางการเกษตรทั้งหมด 119,411 ไร่ จากพื้นที่ถือครองทั้งอำเภอ 164,292 ไร่ และจำนวนครัวเรือนเกษตรกร 4,059 ครัวเรือน

ส่วนอำเภอที่มีพื้นที่ทางการเกษตรน้อยที่สุด จากยอดรวมทั้งจังหวัด คือ อำเภอหนองเสือ เนื่องจากมีพื้นที่ถือครองน้อย แต่ขณะเดียวกันพื้นที่ถือครองทั้งอำเภอเป็นพื้นที่ถือครองทางการเกษตรทั้งหมดคือ 35,895 ไร่ จำนวนครัวเรือนเกษตรกร 1,087 ครัวเรือน รองลงมาได้แก่ อำเภอหนองแซง มีพื้นที่ถือครองทางการเกษตรทั้งหมด 45,805 ไร่ จากพื้นที่ถือครองทั้งอำเภอ 54,425 ไร่ มีจำนวนครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมด 1,645 ครัวเรือน และอำเภอหนองโดน มีพื้นที่ถือครองทางการเกษตรทั้งหมด 51,097 ไร่ จากพื้นที่ถือครองทั้งอำเภอ 53,042 ไร่ จำนวนครัวเรือนเกษตรกร 1,434 ครัวเรือน ซึ่งอำเภอเหล่านี้เป็นอำเภอที่มีพื้นที่ทำการเกษตรน้อยที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับยอดรวมทั้งจังหวัด แต่นับเป็นอำเภอที่มีพื้นที่ทั้งหมดหรือแทบทั้งหมด เป็นพื้นที่ถือครองทางการเกษตร เมื่อเปรียบเทียบกับอำเภออื่น ๆ ในจังหวัดสระบุรี

สำหรับอำเภอแก่งคอย มีพื้นที่ถือครองทางการเกษตรทั้งหมด 117,704 ไร่ จากพื้นที่ถือครองทั้งอำเภอ คือ 500,726 ไร่ และจำนวนครัวเรือน 3,959 ครัวเรือน

ตารางที่ 3.11 พื้นที่ถือครองทางการเกษตร รายอำเภอ จังหวัดสระบุรี ฤดูกาลผลิต ปี 2537/2538

อำเภอ	พื้นที่ถือครอง (ไร่)	พื้นที่การเกษตร (ไร่)					รวม	จำนวนครัวเรือน เกษตรกร (ครัวเรือน)
		ที่นา	พืชไร่	ไม้ผล ไม้ยืนต้น	พืชผัก	อื่น ๆ		
เมืองสระบุรี	174,102	63,127	20,125	3,584	371	13,832	101,039	3,335
บ้านหมอ	101,845	59,555	17,710	822	2,192	0	80,279	3,562
แก่งคอย	500,726	34,976	70,318	6,239	171	0	117,704	3,959
หนองแค	164,292	99,716	0	16,721	874	2,100	119,411	4,059
หนองแซง	54,425	41,103	0	4,792	-	0	45,805	1,656
พระพุทธบาท	179,416	38,619	73,115	6,422	324	0	118,480	2,441
เสาไห้	69,880	53,026	5,190	2,288	546	0	61,050	2,693
วิหารแดง	135,110	46,110	2,275	22,215	82	0	70,682	1,973
มวกเหล็ก	463,010	0	133,432	11,462	1,997	0	146,891	7,353
หนองโดน	53,042	46,388	3,634	794	575	2,706	54,097	1,434
คอนทูด	35,895	33,805	0	104	437	1,549	35,895	1,087
วังม่วง	189,355	20	124,970	2,219	428	50	127,687	1,768
รวม	2,121,098	516,445	450,769	77,662	7,997	20,237	1,079,020	35,320

ที่มา : สำนักงานพาณิชย์ จังหวัดสระบุรี

ข. สาขาการผลิตทางการเกษตร

ในปี พ.ศ. 2537 รายได้ส่วนใหญ่จากภาคเกษตรกรรม มาจาก สาขาการปศุสัตว์ โดยสาขาปศุสัตว์เป็นสาขาการผลิตเดียวที่มีมูลค่าเพิ่มขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2532 ส่วนสาขาอื่น ๆ รวมทั้งสาขาการปศุสัตว์มีมูลค่าลดลงทั้งสิ้น ทั้งนี้เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงพื้นที่จากเกษตรกรรม เป็นพื้นที่อุตสาหกรรม

1) การปศุสัตว์ พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดสระบุรีได้แก่ ข้าว และพืชไร่ ข้าวเป็นพืชที่ปลูกมากเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาได้แก่ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ถั่วเหลือง ถั่วเขียว และข้าวฟ่าง พืชผักที่เกษตรกรปลูกมากที่สุดคือ เห็ด และถั่วฝักยาว ส่วนผลไม้ที่ปลูกมากที่สุดคือ คือ มะม่วง

2) ปศุสัตว์ จังหวัดสระบุรี มีศักยภาพสูงในการทำปศุสัตว์ เนื่องจากมีการผลิตเป็นจำนวนมาก นิยมเลี้ยงกันเป็นฟาร์มขนาดใหญ่เพื่อแปรรูปในโรงงานอุตสาหกรรม สัตว์ที่เลี้ยงมากที่สุดในปี 2537 ได้แก่ ไก่ เป็น สุกร โคเนื้อ โคนม และกระบือ น่าน แกะ แพะ และม้า ตามลำดับ จังหวัดสระบุรีนับเป็นแหล่งผลิตวัวนม ที่สำคัญแห่งหนึ่งของประเทศไทย ในปี 2537 จังหวัดสระบุรี มีจำนวนโคนม 36,209 ตัว เลี้ยงในลักษณะฟาร์ม จำนวน 1,938 ฟาร์ม และมีฟาร์มมากที่สุดในอำเภอมวกเหล็ก จำนวนฟาร์ม 1,522 แห่ง จำนวน 27,950 ตัว นอกจากนี้ จังหวัดสระบุรียังมี จำนวน ไก่เนื้อ 4,722,000 ตัว เลี้ยงในลักษณะฟาร์ม 139 แห่ง โดยเลี้ยงมากที่สุดที่ อำเภอแก่งคอย

3.3.3.2 อุตสาหกรรม

จังหวัดสระบุรีเป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมในด้านการลงทุนด้านอุตสาหกรรม เนื่องจากมีทรัพยากรธรรมชาติหลายชนิดที่สามารถนำมาเป็นวัตถุดิบ เช่น หินปูน หินอ่อน หินลูกรัง ดินมาร์ล หินทั่วไปที่ใช้ในการก่อสร้าง และนอกจากเป็นแหล่งวัตถุดิบแล้วยังมีพื้นที่ที่เหมาะสมในการเกษตรกรรม ทำให้เป็นแหล่งวัตถุดิบที่มาจากผลิตผลทางการเกษตร สำหรับนำมาใช้ในโรงงานอุตสาหกรรมอีกด้วย และที่สำคัญคือ มีทำเลที่ตั้งอยู่ใกล้กับกรุงเทพมหานครมาก คืออยู่ในรัศมี 100 กิโลเมตรเศษ ๆ ทำให้มีผู้สนใจในการลงทุน ประกอบกิจการโรงงานอุตสาหกรรมเป็นจำนวนมาก ซึ่งนับเป็นความได้เปรียบในทำเลที่ตั้งของจังหวัดสระบุรี

1) จำนวน และการกระจายตัวของโรงงานอุตสาหกรรม

ภาวะการลงทุนด้านอุตสาหกรรมของจังหวัดสระบุรี ได้มีการขยายตัวตลอดช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา ทั้งนี้เนื่องจากการได้เปรียบด้านทำเลที่ตั้ง แหล่งวัตถุดิบและการคมนาคมขนส่ง เป็นต้น

และเมื่อเปรียบเทียบสภาพอุตสาหกรรมในจังหวัดสระบุรี ปี พ.ศ. 2534 และ 2537 พบว่า ปี พ.ศ. 2534 จังหวัดสระบุรีมีจำนวนโรงงานทั้งสิ้น 511 โรง เงินลงทุน 51,768.56 ล้านบาท และจำนวนคนงานทั้งสิ้น 41,144 คน ต่อมา ปี พ.ศ. 2537 จังหวัดสระบุรี มีจำนวนโรงงานเพิ่มขึ้นเป็น 656 โรง เงินลงทุน 76,337 ล้านบาท และจำนวนคนงานทั้งสิ้น 41,333 คน

สำหรับการกระจายตัวของโรงงานอุตสาหกรรม เนื่องจากจังหวัดสระบุรีมีความได้เปรียบ เพราะเป็นแหล่งวัตถุดิบให้กับอุตสาหกรรมหลายประเภท ทั้งอุตสาหกรรมเกษตร และที่เด่นชัดที่สุดคือ อุตสาหกรรมผลิตวัสดุก่อสร้าง มีผลให้โรงงานอุตสาหกรรม ต่าง ๆ กระจายตัวอยู่ในพื้นที่ทุกอำเภอของ จังหวัดสระบุรี ยกเว้นอำเภอหนองแค และเมื่อพิจารณาถึงการกระจายตัวของโรงงานอุตสาหกรรม ใน ปี พ.ศ. 2534 และ 2537 พบว่า ปี พ.ศ. 2534 โรงงานอุตสาหกรรมกระจุกตัวอยู่ในอำเภอเมืองมากที่สุด คือจำนวน 186 แห่ง หรือร้อยละ 36.40 รองลงมาได้แก่ อำเภอหนองแค จำนวนโรงงาน 94 แห่ง ร้อยละ 18.40 และอำเภอแก่งคอย จำนวนโรงงาน 61 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 11.94 ตามลำดับ ต่อมาใน ปี พ.ศ. 2537 โรงงานอุตสาหกรรมในจังหวัดสระบุรี กระจุกตัวอยู่ในอำเภอเมืองมากที่สุด คือ 215 แห่ง หรือร้อยละ 32.77 รองลงมาได้แก่ อำเภอหนองแค จำนวน 137 แห่ง หรือร้อยละ 20.88 และอำเภอแก่งคอย จำนวน 76 แห่ง หรือร้อยละ 11.59 อำเภอพระพุทธบาท จำนวน 73 แห่ง หรือ ร้อยละ 11.13 อำเภอบ้านหม้อ จำนวน 48 แห่ง หรือร้อยละ 7.32 ตามลำดับ ส่วนอำเภอต่าง ๆ ที่ เหลือ มีโรงงานอุตสาหกรรมตั้งอยู่ไม่มากนัก ทั้งนี้เนื่องจากอำเภอเมืองสระบุรี มีโรงงานอุตสาหกรรมตั้ง อยู่มากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง โรงไม้บดและย่อยหิน ที่กระจุกตัวอยู่มากในเขตตำบลหน้าพระลาน และ ตำบลพุดแค อีกทั้งโรงสีข้าว โรงผลิตปูนขาว โรงงานทำซีเมนต์บล็อกร เป็นต้น ส่วนในอำเภอหนองแค ส่วน ใหญ่เป็นโรงสีข้าว และโรงงานทำซีเมนต์บล็อกร และในเขตอำเภอแก่งคอย ส่วนใหญ่เป็นโรงงานผลิตปูน ซีเมนต์ขนาดใหญ่ และอุตสาหกรรมชั้นที่ 2 ต่อเนื่อง

และเมื่อพิจารณาการขยายตัวของโรงงานอุตสาหกรรมของจังหวัดสระบุรีแล้ว พบว่า จากปี 2534 - 2537 จังหวัดสระบุรีมีจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้น 145 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 0.35 โดยอำเภอหนองแคเพิ่มมากที่สุด คือ 43 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 0.10 รองลงมาได้แก่ อำเภอเมือง เพิ่มขึ้น 29 แห่ง หรือร้อยละ 0.07 และอำเภอพระพุทธบาท เพิ่มขึ้น 25 แห่ง หรือร้อยละ 0.06 ตามลำดับ

2) จำนวนเงินลงทุน

เมื่อพิจารณาจำนวนเงินลงทุน ในจังหวัดสระบุรี ปี พ.ศ. 2534 และ 2537 พบว่า ใน ปี พ.ศ.2534 จังหวัดสระบุรีมีจำนวนเงินลงทุนทั้งสิ้น 51,768.56 ล้านบาท โดยอำเภอแก่งคอยมี จำนวนเงินลงทุนมากที่สุด คือ 20,334.05 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 32.40 รองลงมาได้แก่ อำเภอบ้าน หม้อ จำนวน 10,410.39 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 16.59 และอำเภอหนองแค จำนวน 9,044.71

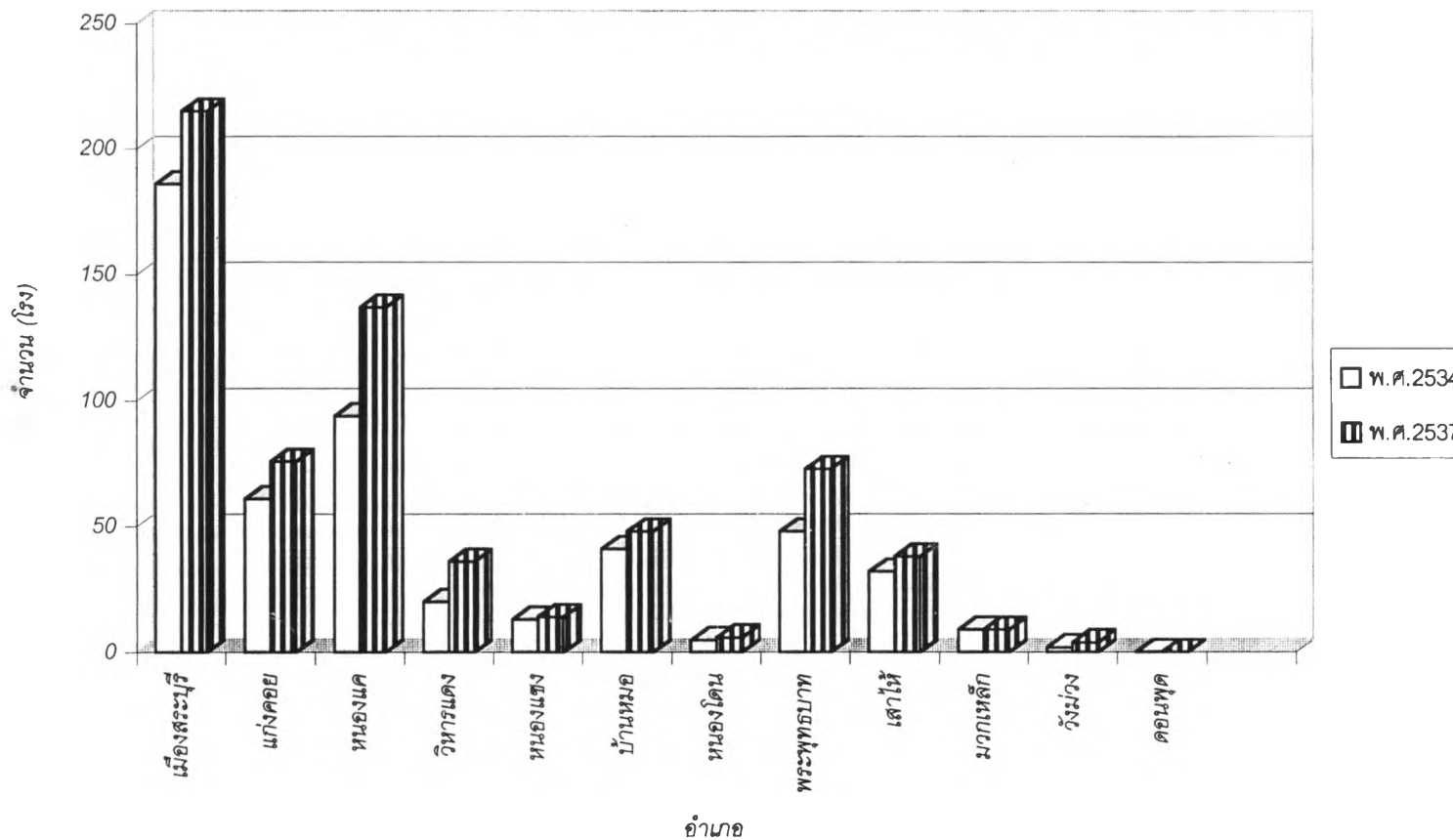

ตารางที่ 3.12 จำนวนโรงงาน เงินลงทุน และคนงาน จำแนกรายอำเภอ จ. สระบุรี ปี พ.ศ. 2534 , 2537

อำเภอ	พ.ศ. 2534						พ.ศ. 2537						การเปลี่ยนแปลง					
	จำนวนโรงงาน		จำนวนเงินลงทุน		จำนวนคนงาน		จำนวนโรงงาน		จำนวนเงินลงทุน		จำนวนคนงาน		จำนวนโรงงาน		เงินลงทุน		คนงาน	
	แห่ง	ร้อยละ	ล้านบาท	ร้อยละ	คน	ร้อยละ	แห่ง	ร้อยละ	(ล้านบาท)	ร้อยละ	คน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	(ล้านบาท)	ร้อยละ	คน	ร้อยละ
เมืองสระบุรี	186	36.40	3,500.75	5.58	4,185	10.17	215	32.77	4,449.45	5.83	4,861	11.76	29	0.07	948.70	2.30	676	1.64
แก่งคอย	61	11.94	20,334.05	32.40	14,709	35.75	76	11.59	26,312.43	34.47	12,024	29.09	15	0.04	5,978.38	14.46	(2,685)	(6.50)
หนองแค	94	18.40	9,044.71	14.41	7,885	19.16	137	20.88	17,003.32	22.27	12,044	29.14	43	0.10	7,958.61	19.25	4,159	10.06
หนองแซง	20	3.91	91.69	0.15	345	0.84	36	5.49	378.32	0.50	1,109	2.68	16	0.04	286.63	0.69	764	1.85
วิหารแดง	13	2.54	22.16	0.04	63	0.15	14	2.13	33.65	0.04	84	0.20	1	0.00	11.49	0.03	21	0.05
บ้านหมอ	41	8.02	10,410.39	16.59	5,254	12.77	48	7.32	12,559.04	16.45	4,946	11.97	7	0.02	2,148.65	5.20	(308)	(0.75)
หนองโดน	5	0.98	11.86	0.02	24	0.06	6	0.91	1,950.71	2.56	779	1.88	1	0.00	1,938.85	4.69	755	1.83
พระพุทธบาท	48	9.39	1,194.47	1.90	1,542	3.75	73	11.13	12,047.79	15.78	2,396	5.80	25	0.06	10,853.32	26.26	854	2.07
เสาไห้	32	6.26	3,954.87	6.30	5,798	14.09	38	5.79	933.02	1.22	2,455	5.94	6	0.01	(3,021.85)	(7.31)	(3,343)	(8.09)
มวกเหล็ก	9	1.76	364.61	0.58	259	0.63	9	1.37	371.29	0.49	294	0.71	0	0.00	6.68	0.02	35	0.08
วังม่วง	2	0.39	2,839.00	4.52	1,080	2.62	4	0.61	298.47	0.39	341	0.83	2	0.00	(2,540.53)	(6.15)	(739)	(1.79)
ดอนพุด	0	-	0	-	0	0.00	0	-	-	-	0	0.00	0	0.00	0.00	0.00	0	-
รวม	511	100.00	51,768.56	82.49	41,144	100.00	656	100.00	76,337.49	100.00	41,333	100.00	145	0.35	24,568.93	59.44	189	0.46

ที่มา : สถิติอุตสาหกรรม สำนักงานสถิติแห่งชาติ

แผนภูมิที่ 3.8 แสดงจำนวนโรงงาน รายอำเภอ จังหวัดสระบุรี ปี พ.ศ. 2534,2537

ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 14.41 ตามลำดับ ต่อมา ในปี 2537 จังหวัดสระบุรีมีจำนวนเงินลงทุนจำนวนทั้งสิ้น 76,337.49 ล้านบาท โดยอำเภอแก่งคอยยังคงมีจำนวนเงินลงทุนมากที่สุดถึง 29,312.43 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 34.47 รองลงมาได้แก่ อำเภอหนองแค จำนวน 17,003.32 ล้านบาท หรือร้อยละ 22.27 อำเภอบ้านหมอ จำนวน 12,559.04 ล้านบาท หรือร้อยละ 16.45 และอำเภอพระพุทธบาท จำนวน 12,047.79 ล้านบาท หรือร้อยละ 15.78 ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากพื้นที่อำเภอแก่งคอย เป็นเขตส่งเสริมการลงทุนของรัฐบาล (BOI) อีกทั้งมีทรัพยากรธรรมชาติประเภทหินปูน และเส้นทางคมนาคมขนส่งทั้งทางรถยนต์ ทางรถไฟ และท่าอากาศยาน จึงเอื้ออำนวยต่อการลงทุนขนาดใหญ่ โดยเฉพาะอุตสาหกรรมปูนซีเมนต์ ซึ่งปัจจุบันประกอบด้วย โรงงานปูนซีเมนต์ไทย จำกัด บริษัทปูนซีเมนต์นครหลวง จำกัด และโรงงานปูนซีเมนต์ที่พีไอโพลิน จำกัด ล้วนเป็นโรงงานผลิตปูนซีเมนต์ขนาดใหญ่ กระจุกตัวอยู่ในอำเภอแก่งคอยทั้งสิ้น

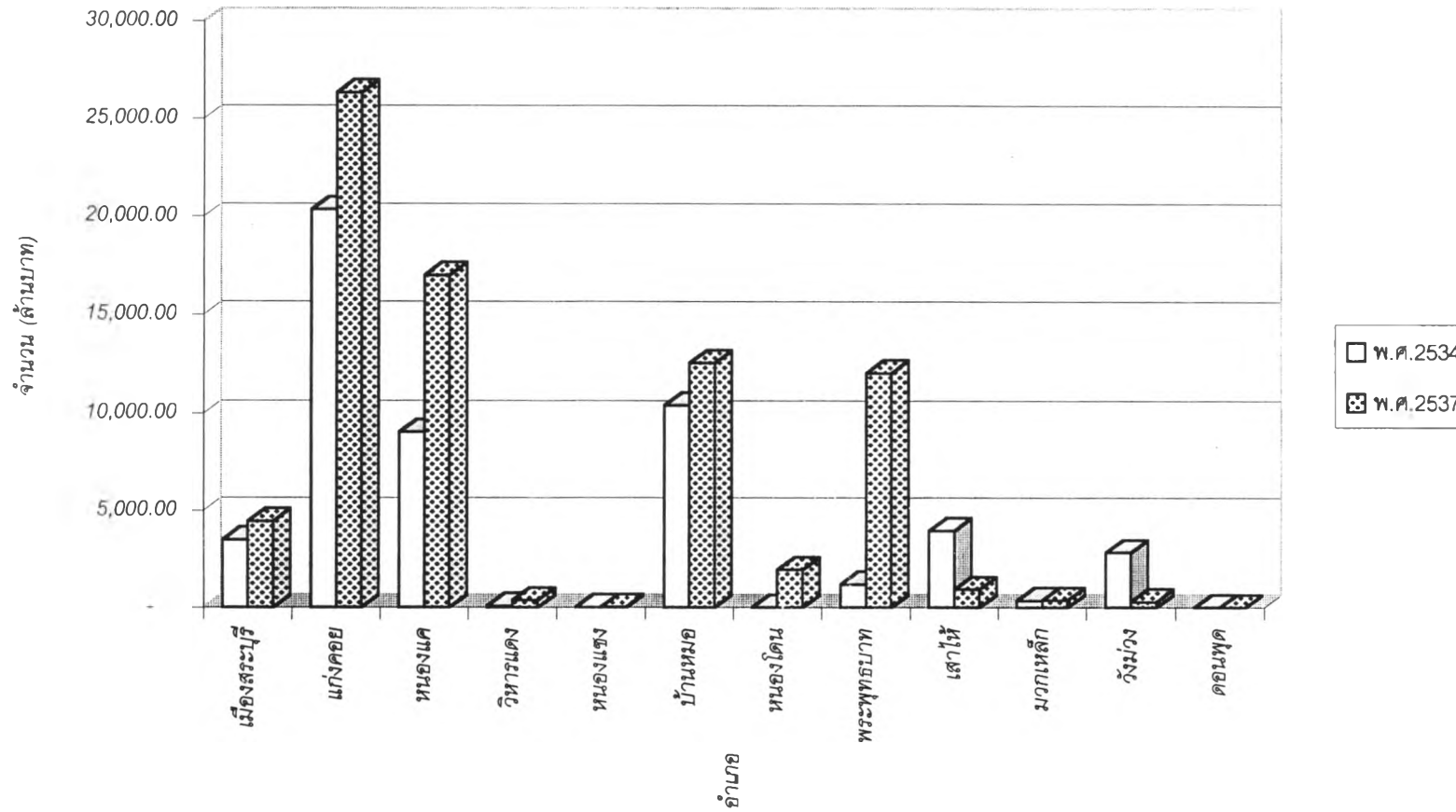
เมื่อพิจารณาการขยายตัวของเงินลงทุน ในจังหวัดสระบุรี พบว่า จากปี 2534 - 2537 จังหวัดสระบุรีมีจำนวนเงินลงทุนขยายตัวเพิ่มขึ้น 24,568.93 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 59.44 โดยอำเภอพระพุทธบาท มีจำนวนเงินลงทุนเพิ่มขึ้นมากที่สุด คือ จำนวน 10,853.32 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 26.26 รองลงมาได้แก่ อำเภอหนองแค เพิ่มขึ้น เท่ากับ 7,958.61 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 19.25 และอำเภอแก่งคอย เพิ่มขึ้น เท่ากับ 5,978.38 คิดเป็นร้อยละ 14.46 ตามลำดับ ส่วนอำเภออื่น ๆ ที่เหลือมีการขยายตัวไม่มากนัก

3) จำนวนคนงาน

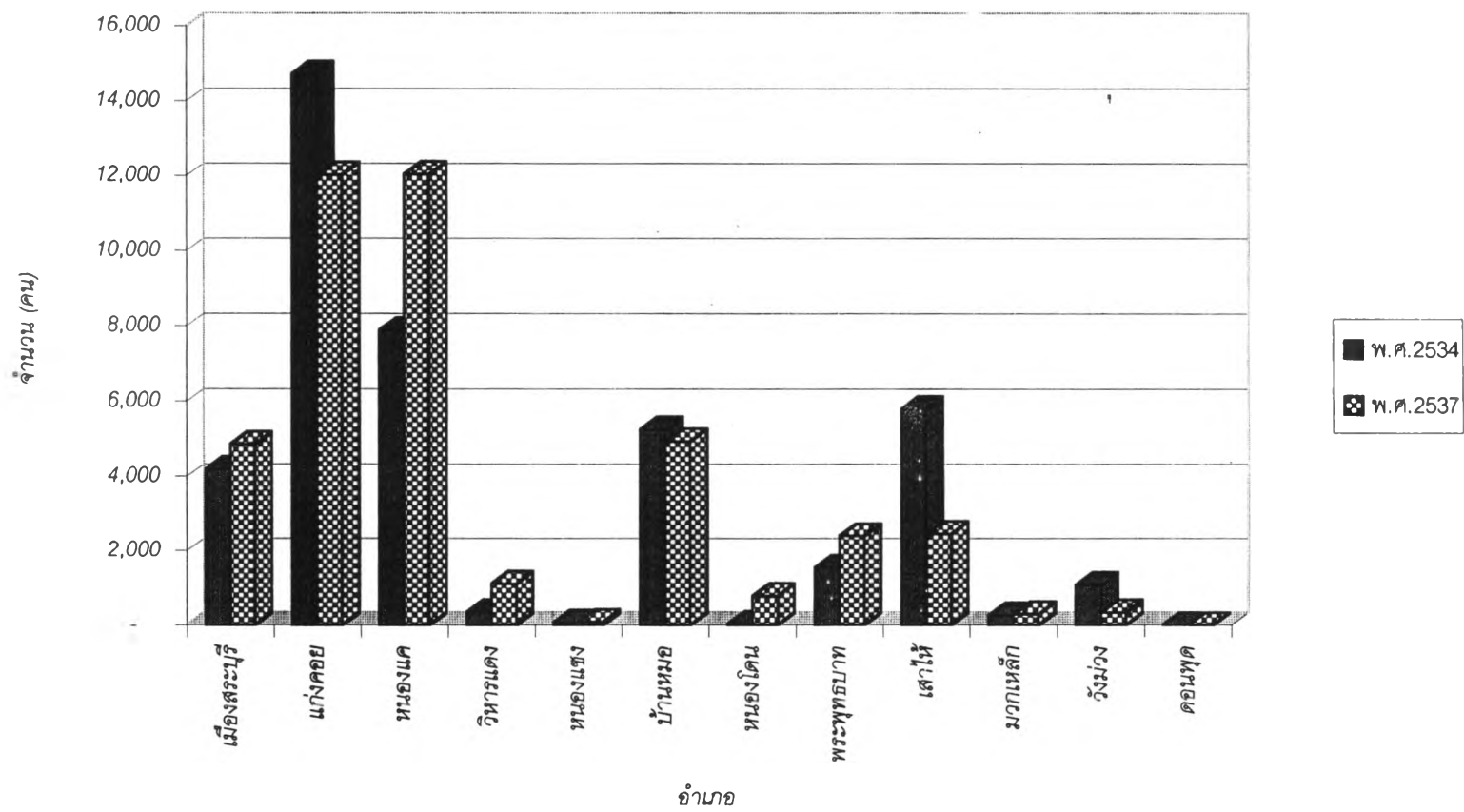
จำนวนคนงานในจังหวัดสระบุรี ในปี พ.ศ. 2534 จังหวัดสระบุรีมีจำนวนคนงานในภาคอุตสาหกรรมทั้งสิ้น 41,144 คน และเมื่อพิจารณาเป็นรายอำเภอ พบว่า อำเภอที่มีจำนวนคนงานมากที่สุดคือ อำเภอแก่งคอย มีจำนวน 14,709 คน คิดเป็นร้อยละ 35.75 รองลงมาได้แก่ อำเภอหนองแค มีจำนวน 7,885 คน คิดเป็นร้อยละ 19.16 และ อำเภอเสนาไห้ มีจำนวน 5,798 คน คิดเป็นร้อยละ 14.09 ต่อมาในปี พ.ศ. 2537 จำนวนคนงานในภาคอุตสาหกรรมของจังหวัดสระบุรีรวมทั้งสิ้น 41,333 คน โดยอำเภอที่มีจำนวนคนงานมากที่สุด คือ อำเภอหนองแค มีจำนวน 12,044 คน คิดเป็นร้อยละ 29.14 รองลงมา ได้แก่ อำเภอแก่งคอย มีจำนวน 12,024 คน คิดเป็นร้อยละ 29.09 อำเภอบ้านหมอ มีจำนวน 4,946 คน คิดเป็นร้อยละ 11.97 และอำเภอเมือง มีจำนวน 4,861 คน คิดเป็นร้อยละ 11.76 ตามลำดับ

และเมื่อพิจารณาถึงการเปลี่ยนแปลงจำนวนคนงาน ตั้งแต่ ปี 2534 - 2537 พบว่า จังหวัดสระบุรีมีจำนวนคนงานเพิ่มขึ้น 189 คน หรือร้อยละ 0.46 โดย อำเภอที่เพิ่มมากที่สุดคือ อำเภอหนองแค เพิ่มขึ้น 4,159 คน คิดเป็นร้อยละ 10.06 ทั้งนี้เนื่องจากอำเภอหนองแคมีการขยายตัวของโรง

แผนภูมิที่ 3.9 แสดงจำนวนเงินลงทุน รายอำเภอ จังหวัดสระบุรี ปี 2534,2537

แผนภูมิที่ 3.10 แสดงจำนวนคนงาน รายอำเภอ จังหวัดสระบุรี พ.ศ. 2534,2537

งานอุตสาหกรรม และเงินลงทุนสูง ส่วนอำเภอที่มีจำนวนคนงานลดลงมากที่สุดคือ อำเภอเสนาให้ ลดลง 3,343 คน คิดเป็นร้อยละ - 8.09 เนื่องจากมีเงินลงทุนลดลง

4) ขนาดของโรงงานอุตสาหกรรม

โรงงานอุตสาหกรรมที่ตั้งอยู่ในเขตจังหวัดสระบุรี ประกอบไปด้วย โรงงานอุตสาหกรรม ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก สถิติเมื่อเดือน ธันวาคม พ.ศ. 2537 มีโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งมีเงินทุนตั้งแต่ 100 ล้านบาทขึ้นไป จำนวน 77 โรง โรงงานขนาดกลาง มีเงินทุนตั้งแต่ 10 - 100 ล้านบาท จำนวน 119 โรง ซึ่งโรงงานขนาดใหญ่และขนาดกลาง ส่วนใหญ่เป็นโรงงานอุตสาหกรรมเกี่ยวกับการผลิตวัสดุก่อสร้าง และอุตสาหกรรมขั้นที่ 2 ที่เกี่ยวเนื่อง ส่วนโรงงานขนาดเล็ก เงินทุนไม่เกิน 10 ล้านบาท จำนวน 460 โรง สำหรับโรงงานขนาดใหญ่ ส่วนมากจะตั้งอยู่บริเวณอำเภอแก่งคอย บ้านหมอ หนองแค สระบุรี และพระพุทธบาท ส่วนโรงงานขนาดกลางและขนาดเล็กกระจายอยู่ในทุกอำเภอ

5) ประเภทอุตสาหกรรม

จากการจำแนกประเภทอุตสาหกรรมจังหวัดสระบุรี ปี พ.ศ. 2537 ของสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสระบุรี ปรากฏว่า ประเภทอุตสาหกรรมที่มีจำนวนโรงงานมากที่สุดคือ วัสดุก่อสร้าง มีจำนวน 232 แห่ง รองลงมาคือ อุตสาหกรรมประเภทเกษตรและอาหาร มีจำนวน 190 แห่ง และ วิศวกรรมโลหะและอิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 84 แห่ง

ประเภทอุตสาหกรรมที่มีจำนวนเงินทุนมากที่สุด คือ วัสดุก่อสร้างเช่นเดียวกัน มีจำนวนเงินทุน 37,808.10 ล้านบาท รองลงมาได้แก่ อุตสาหกรรมประเภทเซรามิกส์ จำนวนเงินทุน 12,400.34 ล้านบาท และ อุตสาหกรรมเกษตรและอาหาร จำนวนเงินทุน 6,505.90 ล้านบาท

ส่วนประเภทอุตสาหกรรมที่มีจำนวนคนงานมากที่สุด คือ วัสดุก่อสร้าง โดยมีจำนวนคนงานทั้งหมด 12,290 คน รองลงมาได้แก่ อุตสาหกรรมประเภท เซรามิกส์ จำนวนคนงาน 10,745 คน และ อุตสาหกรรมเกษตรและอาหาร มีจำนวนคนงาน 9,214 คน เช่นเดียวกับจำนวนเงินทุน

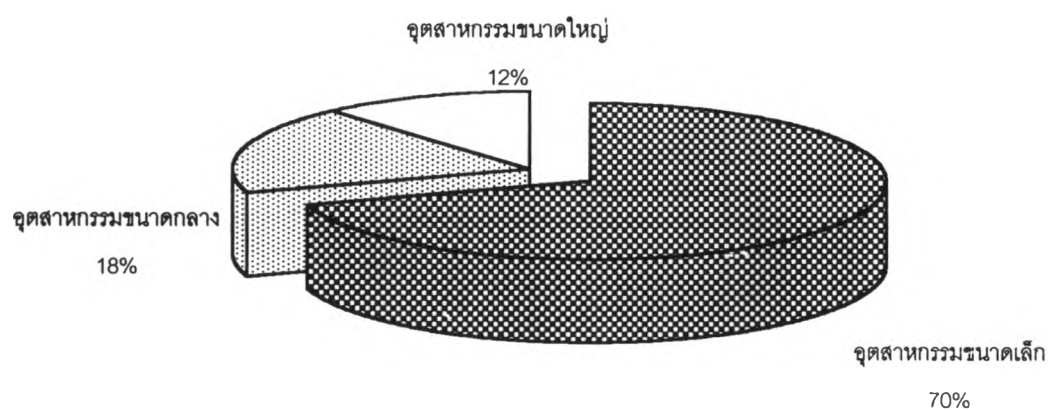
สำหรับการกระจายตัวของอุตสาหกรรมประเภทต่าง ๆ 3 อันดับแรกในพื้นที่อำเภอต่าง ๆ ของจังหวัดซึ่งเมื่อนำมาจัดลำดับประเภทโรงงาน 3 อันดับแรก พบว่า ในปี 2537 อำเภอเมืองสระบุรี มีจำนวนโรงงานมากที่สุดคือจำนวน 215 แห่ง ส่วนใหญ่จะเป็นโรงงานประเภท ไม่ บด ย่อยหิน , ผลิตปูนซีเมนต์ ปูนขาว และทำผลิตภัณฑ์คอนกรีต ตามลำดับ อำเภอหนองแคมีจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมมากเป็นอันดับ 2 คือจำนวนโรงงาน 137 แห่ง ส่วนใหญ่เป็นโรงงานประเภท ทำผลิตภัณฑ์คอนกรีต, ทำเครื่องปั้นดินเผา และสีข้าว ตามลำดับ ส่วนอำเภอแก่งคอย มีจำนวนโรงงานอุตสาหกรรม

ตารางที่ 3.13 ขนาดโรงงานอุตสาหกรรม จำแนกตามจำนวนเงินทุน
ปี 2537

จำนวนเงินทุน (ล้านบาท)	จำนวนโรงงาน	
	(แห่ง)	ร้อยละ
อุตสาหกรรมขนาดเล็ก	460	70.12
อุตสาหกรรมขนาดกลาง	119	18.14
อุตสาหกรรมขนาดใหญ่	77	11.74
รวม	656	100

ที่มา : ทำเนียบโรงงานอุตสาหกรรม ปี 2537

แผนภูมิที่ 3.11 จำนวนโรงงาน จำแนกขนาดตามจำนวนเงินทุน ปี พ.ศ. 2537

ตารางที่ 3.14 ประเภทอุตสาหกรรม จำนวนโรงงาน คนงาน และเงินทุน จังหวัดสระบุรี พ.ศ. 2537

ประเภทอุตสาหกรรม	จำนวนโรงงาน (แห่ง)	จำนวนเงินทุน (ล้านบาท)	จำนวนคนงาน (คน)
วัสดุก่อสร้าง	232	37,808.10	12,290
เกษตร / อาหาร	190	6,505.90	9,214
เซรามิกส์	25	12,400.34	10,745
ไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้	36	100.69	376
สิ่งทอ / ตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูป	28	3,397.04	5,259
ปิโตรเลียม / เคมีภัณฑ์	34	3,897.42	3,094
บรรจุภัณฑ์ / ผลิตภัณฑ์จากกระดาษ	4	435.50	213
การพิมพ์	4	2.97	13
พลาสติก ยางพารา และผลิตภัณฑ์	28	4,480.13	1,930
วิศวกรรม โลหะ และอิเล็กทรอนิกส์	84	604.61	1,339
บริการ	59	355.49	1,400
อื่น ๆ	23	432.04	366
รวม	747	70,420.23	46,239

ที่มา : สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสระบุรี

ตารางที่ 3.15 จำนวนโรงงาน เงินทุน และคนงาน แยกตามประเภทโรงงานที่มีจำนวนสูงสุด 3 อันดับแรก จังหวัดสระบุรี จำแนกรายอำเภอ พ.ศ. 2534 และ 2537

อันดับ	อำเภอ	พ.ศ. 2534							พ.ศ. 2537							การเปลี่ยนแปลง		
		ประเภท โรงงาน	โรงงาน		เงินลงทุน		คนงาน		ประเภท โรงงาน	โรงงาน		เงินลงทุน		คนงาน		โรงงาน (แห่ง)	เงินลงทุน (ล้านบาท)	คนงาน (คน)
			แห่ง	ร้อยละ	ล้านบาท	ร้อยละ	คน	ร้อยละ		แห่ง	ร้อยละ	ล้านบาท	ร้อยละ	คน	ร้อยละ			
1	เมืองสระบุรี	รวม	186	36.40	3,500.75	5.58	4,185	10.17	รวม	215	32.77	4,449.45	5.83	4,861	11.76	29	948.70	676
		ไม่บดขยี้หิน	42	8.22	365.93	0.58	649	1.58	ไม่บด ขยี้หิน	48	7.32	568.67	0.74	679	1.64	6	202.74	30
		ทำคอนกรีตบดลือค	21	4.11	280.92	0.45	662	1.61	ผลิตปูนซีเมนต์ ปูนขาว	26	3.96	592.10	0.78	531	1.28	5	311.18	(131)
		ผลิตปูนขาวบริสุทธิ์	21	4.11	119.32	0.19	385	0.94	ทำผลิตภัณฑ์คอนกรีต	24	3.66	326.00	0.43	721	1.74	3	206.68	336
		อื่นๆ	102	19.96	2,734.58	4.36	2,489	6.05	อื่นๆ	117	17.84	2,962.68	3.88	2,930	7.09	15	228.10	441
2	แก่งคอย	รวม	61	11.94	20,334.05	32.40	14,709	35.75	รวม	76	11.59	26,312.43	34.47	12,024	29.09	15	5,978.38	(2,685)
		ทำปูนขาว	8	1.57	10,394.29	16.56	2,730	6.64	ผลิตปูนซีเมนต์ ปูนขาว	11	1.68	15,426.76	20.21	3,211	7.77	3	5,032.47	481
		สีข้าว	8	1.57	4.14	0.01	33	0.08	ทำผลิตภัณฑ์คอนกรีต	7	1.07	70.83	0.09	111	0.27	(1)	66.69	78
		ทำคอนกรีตบดลือค	6	1.17	24.97	0.04	68	0.17	สีข้าว	7	1.07	2.02	0.00	19	0.05	1	(22.95)	(49)
		อื่นๆ	39	7.63	9,910.65	15.79	11,878	28.87	อื่นๆ	51	7.77	10,812.82	14.16	8,683	21.01	12	902.17	(3,195)
3	หนองแค	รวม	94	18.40	9,044.71	14.41	7,885	19.16	รวม	137	20.88	17,003.32	22.27	12,044	29.14	43	7,958.61	4,159
		สีข้าว	19	3.72	49.85	0.08	125	0.30	ทำผลิตภัณฑ์คอนกรีต	24	3.66	194.47	0.25	615	1.49	5	144.62	490
		ทำคอนกรีตบดลือค	12	2.35	42.91	0.07	282	0.69	ทำเครื่องปั้นดินเผา	16	2.44	5,307.25	6.95	6,289	15.22	4	5,264.34	6,007
		เครื่องเคลือบดินเผา	9	1.76	4,760.08	7.59	4,350	10.57	สีข้าว	10	1.52	19.38	0.03	61	0.15	1	(4,740.70)	(4,289)
		อื่นๆ	54	10.57	4,191.87	6.68	3,128	7.60	อื่นๆ	87	13.26	11,482.22	15.04	5,079	12.29	33	7,290.35	1,951
4	วิหารแดง	รวม	20	3.91	91.69	0.15	345	0.84	รวม	36	5.49	378.32	0.50	1,109	2.68	16	286.63	764
		สีข้าว	10	1.96	18.86	0.03	74	0.18	สีข้าว	9	1.37	17.89	0.02	70	0.17	(1)	(0.97)	(4)
		ทำเส้นก๋วยเตี๋ยว,ขนมจีน	4	0.78	17.00	0.03	22	0.05	ทำผลิตภัณฑ์คอนกรีต	5	0.76	36.59	0.05	91	0.22	1	19.59	69
		ทำผลิตภัณฑ์คอนกรีต	2	0.39	28.48	0.05	60	0.15	เส้นก๋วยเตี๋ยว,ขนมจีน	3	0.46	0.82	0.00	16	0.04	1	(27.66)	(44)
		อื่นๆ	4	0.78	27.35	0.04	189	0.46	อื่นๆ	19	2.90	323.02	0.42	932	2.25	15	295.67	743
5	หนองแซง	รวม	13	2.54	22.16	0.04	63	0.15	รวม	14	2.13	33.65	0.04	84	0.20	1	11.49	21
		สีข้าว	11	2.15	8.06	0.01	41	0.10	สีข้าว	10	1.52	19.43	0.03	46	0.11	(1)	11.37	5
		อื่นๆ	2	0.39	14.10	0.02	22	0.05	อื่นๆ	4	0.61	14.22	0.02	38	0.09	2	0.12	16
6	บ้านหมอ	รวม	41	8.02	10,410.39	16.59	5,254	12.77	รวม	48	7.32	12,559.04	16.45	4,946	11.97	7	2,148.65	(308)
		สีข้าว	10	1.96	726.00	1.16	51	0.12	ทำผลิตภัณฑ์คอนกรีต	7	1.07	1,669.39	2.19	427	1.03	(3)	943.39	376
		ผลิตคอนกรีตบดลือค	7	1.37	963.00	1.53	74	0.18	สีข้าว	7	1.07	4.96	0.01	34	0.08	0	(958.04)	(40)

ตารางที่ 3.15 จำนวนโรงงาน เงินทุน และคนงาน แยกตามประเภทโรงงานที่มีจำนวนสูงสุด 3 อันดับแรก จังหวัดสระบุรี จำแนกรายอำเภอ พ.ศ. 2534 และ 2537 (ต่อ)

อันดับ	อำเภอ	พ.ศ. 2534							พ.ศ. 2537							การเปลี่ยนแปลง		
		ประเภท โรงงาน	โรงงาน		เงินลงทุน		คนงาน		ประเภท โรงงาน	โรงงาน		เงินลงทุน		คนงาน		โรงงาน (แห่ง)	เงินลงทุน (ล้านบาท)	คนงาน (คน)
			แห่ง	ร้อยละ	ล้านบาท	ร้อยละ	คน	ร้อยละ		แห่ง	ร้อยละ	ล้านบาท	ร้อยละ	คน	ร้อยละ			
		กลึงและซ่อมเครื่องยนต์	5	0.98	7.61	0.01	85	0.21	ไม้ บด ย่อยหิน	4	0.61	38.60	0.05	82	0.20	(1)	30.99	(3)
		อื่น ๆ	19	3.72	8,713.78	13.89	5,044	12.26	อื่น ๆ	30	4.57	10,846.09	14.21	4,403	10.65	11	2,132.31	(641)
7	หนองโดน	รวม	5	0.98	11.86	0.02	24	0.06	รวม	6	0.91	1,950.71	2.56	779	1.88	1	1,938.85	755
		สีข้าว	5	0.98	11.86	0.02	24	0.06	สีข้าว	4	0.61	1.71	0.00	12	0.03	(1)	(10.15)	(12)
		อื่น ๆ	0	0	0.00	0.00	0	0.00	อื่น ๆ	2	0.30	1,949.00	2.55	767	1.86	2	1,949.00	767
8	พระพุทธบาท	รวม	48	9.39	1,194.47	1.90	1,542	3.75	รวม	73	11.13	12,047.79	15.78	2,396	5.80	25	10,853.32	854
		สีข้าว	6	1.17	4.08	0.01	38	0.09	ซ่อมเครื่องจักร	9	1.37	5.88	0.01	51	0.12	3	1.80	13
		ซ่อมเครื่องจักรกล	6	1.17	2.95	0.00	52	0.13	ไม้ บด ย่อยหิน	8	1.22	256.37	0.34	364	0.88	2	253.42	312
		กลึงและเชื่อมโลหะ	6	1.17	2.82	0.00	33	0.08	ทำผลิตภัณฑ์คอนกรีต	8	1.22	28.80	0.04	124	0.30	2	25.93	91
		อื่น ๆ	30	5.87	1,184.62	1.89	1,419	3.45	อื่น ๆ	48	7.32	11,756.74	15.40	1,857	4.49	18	10,572.12	438
9	เสาไห้	รวม	32	6.26	3,954.87	6.30	5,798	14.09	รวม	38	5.79	933.02	1.22	2,455	5.94	6	(3,021.85)	(3,343)
		สีข้าว	12	2.35	27.53	0.04	133	0.32	ทำข้าวเม่า ข้าวตอก	13	1.98	2.86	0.00	83	0.20	1	(24.67)	(50)
		ทำข้าวเม่า ข้าวตอก	12	2.35	2.54	0.00	88	0.21	สีข้าว	11	1.68	27.93	0.04	126	0.30	(1)	25.39	38
		บรรจุสุรา ออกซิเจน	2	0.39	3,085.00	4.92	31	0.08	ทำอิฐมอญ	2	0.30	4.36	0.01	14	0.03	0	(3,080.64)	(17)
		อื่น ๆ	6	1.17	839.80	1.34	5,546	13.48	อื่น ๆ	12	1.83	897.87	1.18	2,232	5.40	6	58.07	(3,314)
10	มวกเหล็ก	รวม	9	1.76	364.61	0.58	259	0.63	รวม	9	1.37	371.29	0.49	294	0.71	0	6.68	35
		อาหารนม,ผลิตภัณฑ์นม	3	0.59	353.72	0.56	216	0.52	นมสดพาสเจอร์ไรส์	3	0.46	353.72	0.46	243	0.59	0	0	27
		บดใบกระป็นผสมอาหารสัตว์	2	0.39	1.20	0.00	10	0.02	หมูหยอง กุนเชียง ลูกชิ้น	2	0.30	10.23	0.01	19	0.05	0	9.03	9
		อื่น ๆ	4	0.78	9.69	0.02	33	0.08	อื่น ๆ	4	0.61	7.34	0.01	32	0.08	0	(2.35)	(1)
11	วังม่วง	รวม	2	0.39	2,839.00	4.52	1,080	2.62	รวม	4	0.61	298.47	0.39	341	0.83	2	(2,540.53)	(739)
		ฆ่าและชำแหละไก่	1	0.20	489.00	0.78	760	1.85	ทำผลิตภัณฑ์คอนกรีต	2	0.30	0.97	0.00	16	0.04	1	(488.03)	(744)
		ผลิตน้ำตาลทรายดิบ, ข้าว	1	0.20	2,350.00	3.74	320	0.78	ทำเส้นก๋วยเตี๋ยว ขนมจีน	1	0.15	235.00	0.31	140	0.34	0	(2,115.00)	(180)
		อื่น ๆ	0	0	0.00	0	0	0.00	อื่น ๆ	1	0.15	62.5	0.08	185	0.45	1	62.50	185
12	ดอนพุด	-	0	0	0.00	0	0	0.00	-	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		รวม	511	100.00	51,768.58	100.00	41,144	100.00	รวม	656	100.00	76,337.49	100.00	41,333	100.00	145	24,568.93	189

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

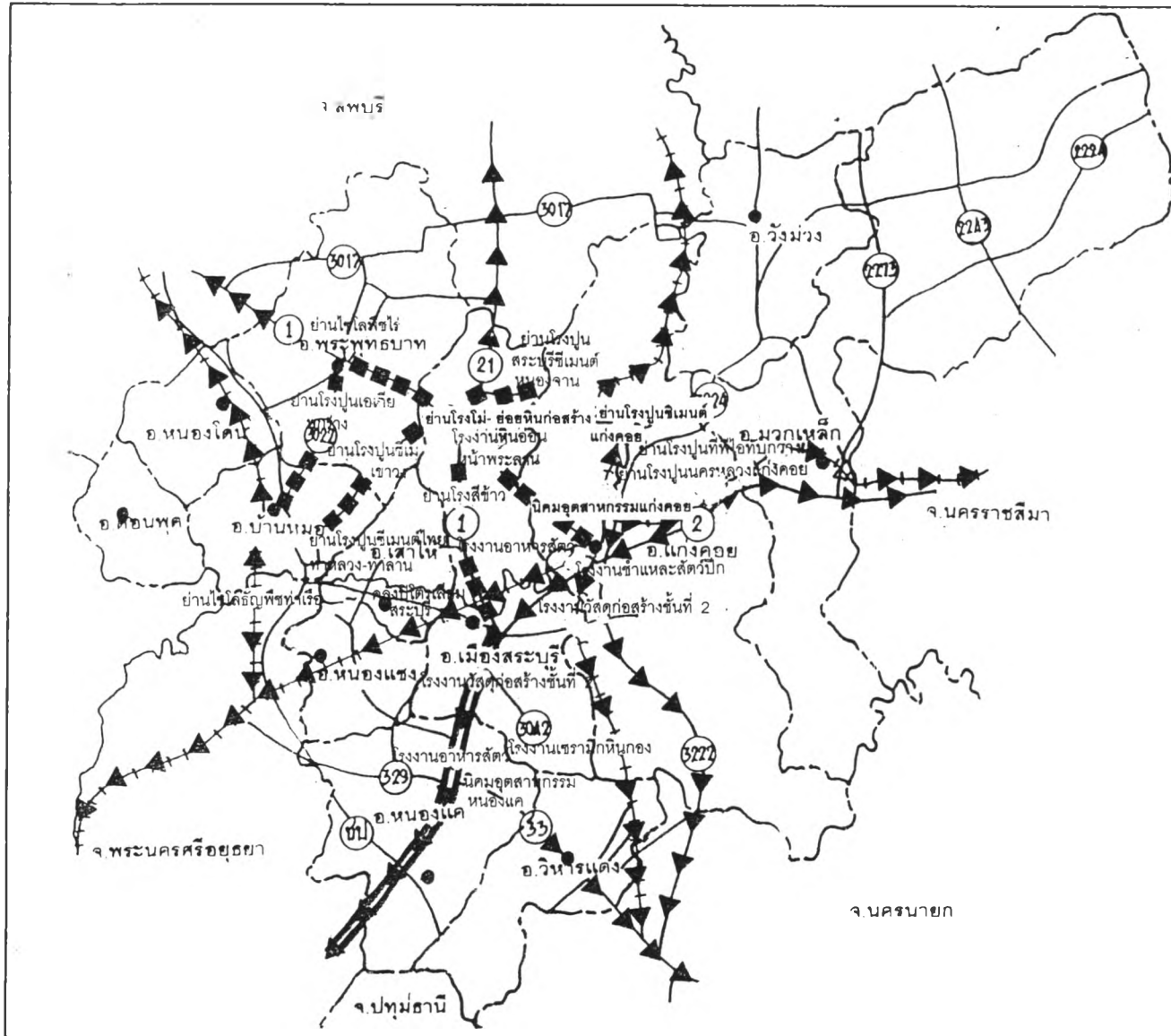
กรรมรวม 76 แห่ง ส่วนใหญ่เป็นโรงงานประเภท ผลิตปูนซีเมนต์ ปูนขาว,ทำผลิตภัณฑ์คอนกรีต และสี
ขาว ตามลำดับ

6) แหล่งวัตถุดิบและตลาด

จังหวัดสระบุรีมีข้อได้เปรียบทางการลงทุนอุตสาหกรรมหลายด้าน และมีทำเลที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรมที่เหมาะสม กล่าวคือเป็นแหล่งวัตถุดิบของโรงงานอุตสาหกรรมหลายอย่าง เช่นอุตสาหกรรมเกษตรก็มีวัตถุดิบจากเกษตรมาแปรรูป อาทิเช่น ข้าวและข้าวโพด ในพื้นที่อำเภอเสนาให้อำเภอหนองแขง อุตสาหกรรมผลิตอาหารสำเร็จรูปก็มีวัตถุดิบคือน้ำนมจากฟาร์มโคนม และอุตสาหกรรมก่อสร้างและเหมืองแร่ก็มีวัตถุดิบคือ หินปูน หินก่อสร้างและหินอ่อน เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งแหล่งหินอ่อนเขางอบ ตำบลพุดแค อำเภอพระพุทธบาท และหินปูนในอำเภอแก่งคอย เป็นต้น

นอกจากนี้จังหวัดสระบุรียังเป็นศูนย์กลางคมนาคมที่สำคัญ กล่าวคือ เป็นทางผ่านไปสูภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศซึ่งเป็นแหล่งตลาดที่สำคัญ คือ ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อีกทั้งมีการเชื่อมโยงไปยังไปยังภาคตะวันออกและภาคตะวันตก รวมทั้งใกล้กับแหล่งอุปโภคบริโภคที่สำคัญคือ กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งเป็นแหล่งตลาดรายใหญ่ นอกจากนี้ยังส่งสินค้าไปขายยังต่างประเทศโดยการเชื่อมโยงทางขนส่งทางรถยนต์ และทางรถไฟ (สายแก่งคอย - แหยมอวัง) ไปยังพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับอุตสาหกรรมของจังหวัดสระบุรีข้างต้น สรุปได้ว่า จังหวัดสระบุรี เป็นจังหวัดหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญ ทางด้านอุตสาหกรรมของประเทศ เพราะเป็นจังหวัดที่มีจำนวนโรงงาน และมูลค่าการผลิตในสาขาอุตสาหกรรมสูงที่สุดในภาคกลางตอนบน และเมื่อพิจารณาในพื้นที่จังหวัดสระบุรี ก็พบว่า อุตสาหกรรมเป็นสาขาการผลิตหลักของจังหวัด ที่ก่อให้เกิดรายได้ และการจ้างงานมากเป็นอันดับ 1 โดยมีอุตสาหกรรมปูนซีเมนต์ และวัสดุก่อสร้าง เติบโตที่สุด เพราะในจังหวัดสระบุรีมีอุตสาหกรรมประเภทนี้กระจุกตัวอยู่มากกว่าประเภทอื่น ๆ ทั้งนี้เนื่องจาก จังหวัดสระบุรี มีทรัพยากรธรรมชาติ ที่สามารถนำมาสู่กระบวนการผลิตปูนซีเมนต์ และวัสดุก่อสร้างอื่น ๆ อยู่เป็นจำนวนมาก และเป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสม เพราะตั้งอยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นแหล่งตลาดผู้บริโภค และแหล่งเงินทุนขนาดใหญ่ ประกอบกับมีเส้นทางคมนาคมขนส่งทางบก ทั้งทางรถไฟ รถยนต์เชื่อมโยง เพื่อกระจายสินค้าจากแหล่งผลิตอุตสาหกรรมไปสู่ภูมิภาคอื่น ๆ ได้อย่างสะดวก โดยเฉพาะภายในพื้นที่ภาคกลางตอนบน ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กรุงเทพมหานครและปริมณฑล รวมถึงพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออกได้เป็นอย่างดี

แผนการใช้ที่ดิน
 เพื่อรองรับการขยายตัวจากการพัฒนาอุตสาหกรรม
 ชุมชนเทศบาลตำบลแก่งคอย จังหวัดสระบุรี

แสดง : การเชื่อมโยงการผลิต - วัตถุดิบ - ตลาด

สัญลักษณ์

- เขตจังหวัด
- - - - - เขตอำเภอ
- ==== ทางรถยนต์
- +--- ทางรถไฟ
- ~ ~ ~ แม่น้ำ
- ◀◀◀ เชื่อมโยงสู่ตลาด
- ■ ■ เชื่อมโยงการผลิต - วัตถุดิบ

ที่มา : อาษา ทองธรรมาชาติ (2539)

แผนที่ 3.9	
มาตรฐาน 0 5 10 15 กิโลเมตร 	

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3.3.3.3 ด้านพาณิชย์กรรม

จังหวัดสระบุรี มีศูนย์กลางการค้าและแหล่งธุรกิจสำคัญที่สุด อยู่ในเขตเทศบาล ทั้ง 4 แห่ง โดยในปี พ.ศ. 2540 มีการค้าขายสินค้าอุปโภคบริโภค ต่าง ๆ ในตลาดสด ในเขตเทศบาล เมืองสระบุรี 5 แห่ง เทศบาลตำบลแก่งคอย 2 แห่ง เทศบาลตำบลหนองแค 2 แห่ง เทศบาลพระพุทธบาท 2 แห่ง

ตารางที่ 3.16 จำนวนตลาดสด แผงลอย และหาบเร่ในเขตเทศบาลต่าง ๆ ของจังหวัดสระบุรี ปี พ.ศ.

2537

เขตเทศบาล	ชื่อตลาด	จำนวนแผงลอย (แผง)	จำนวนหาบเร่ (ราย)
เมืองสระบุรี	เทศบาล	166	150
	สุขุมาลัย	21	130
	สี่บศิริ	92	150
	จัดสรร	51	100
	วงศ์ทองพัฒนา	21	60
ตำบลแก่งคอย	เทศบาล 1	150	50
	เทศบาล 2	69	50
ตำบลหนองแค	เทศบาล	240	150
	เอกชน	50	170
ตำบลพระพุทธบาท	พุทธบูชา	240	100
	นิคม	50	100
รวม		1,250	1,210

ที่มา : สำนักงานพาณิชย์จังหวัด สระบุรี

ย่านพาณิชย์กรรมที่ใหญ่ที่สุดของจังหวัดสระบุรี จะกระจุกตัวอยู่ในเขต อำเภอเมืองสระบุรี ซึ่งมีสถานประกอบการ ร้านค้าสถาบันการเงิน การธนาคาร การประกันภัยอยู่มาก โดยมีศูนย์กลางรองในลำดับที่ใกล้เคียงกัน ซึ่งสามารถแยกออกได้ โดยมีศูนย์กลางรอง คือ อำเภอแก่งคอย ซึ่งเป็นชุมชนศูนย์กลาง การค้า - บริการ ที่อยู่ในเขตอุตสาหกรรมหลัก อยู่ในทางผ่านไปยังภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และอำเภอหนองแค ซึ่งเป็นชุมชนศูนย์กลางที่อยู่ในเส้นทางผ่านจากกรุงเทพมหานคร และภาคตะวันออก อยู่ในพื้นที่แหล่งผลิตการเกษตร และอุตสาหกรรมใหม่ นอกจากนี้ยังมีอำเภอพระพุทธบาทเป็นชุม

ชนศูนย์กลางทางการค้าที่อยู่ในเส้นทางผ่านไปยังภาคเหนือ และอำเภอต่าง ๆ ในพื้นที่ข้างเคียง โดยที่ศูนย์กลางทั้ง 3 แห่ง กระจายอยู่โดยรอบอำเภอเมือง ในรัศมีไม่เกิน 30 กิโลเมตร

3.4 ลักษณะทางสังคม

3.4.1 บริการสังคม

3.4.1.1 การสาธารณสุข

ในปี พ.ศ. 2538 จังหวัดสระบุรีมีโรงพยาบาลที่เปิดดำเนินการรวม 12 แห่ง คือโรงพยาบาลศูนย์ประจำจังหวัด 1 แห่ง เป็นโรงพยาบาลขนาด 728 เตียง ได้แก่โรงพยาบาลสระบุรีซึ่งตั้งอยู่ที่เทศบาลเมืองสระบุรี โรงพยาบาลทั่วไป 1 แห่ง เป็นโรงพยาบาลขนาด 400 เตียง คือโรงพยาบาลพระพุทธบาท ตั้งอยู่ในท้องที่เทศบาลตำบลพระพุทธบาท มีโรงพยาบาลชุมชน ขนาด 30 เตียง 4 แห่ง โรงพยาบาลชุมชนขนาด 10 เตียง อีก 6 แห่ง สถานือนามัยกระจายทั่วไปทั้งจังหวัด จำนวน 126 แห่ง (อำเภอแก่งคอยมีมากที่สุด คือ 19 แห่ง) นอกจากนี้ยังมีโรงพยาบาลสังกัดกระทรวงกลาโหมอีก 1 แห่ง คือ โรงพยาบาลอติสร และโรงพยาบาลเอกชนอีก 1 แห่ง

ปี พ.ศ. 2538 จังหวัดสระบุรี มีจำนวนบุคลากรทางด้านทางการแพทย์และสาธารณสุขทั้งภาครัฐและเอกชน จำนวน 1,508 คน ยังขาดแคลนบุคลากรทางด้านทันตแพทย์ เภสัชกร และแพทย์ ตามลำดับ

ตารางที่ 3.17 บุคลากรทางด้านทางการแพทย์และสาธารณสุข ต่อจำนวนประชากร ปี พ.ศ. 2537

บุคลากร	จำนวน	อัตราส่วนต่อประชากร
แพทย์	127	1:4,479
ทันตแพทย์	26	1:24,434
เภสัชกร	34	1:16,289
พยาบาลวิชาชีพ	531	1:896
พยาบาลเทคนิค	468	1:1,159
เจ้าหน้าที่พยาบาล	147	1:3,657
ผดุงครรภ์	132	1:3,395
เจ้าพนักงานสาธารณสุขชุมชน	200	1:2,584

ที่มา : สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสระบุรี

ตารางที่ 3.18 จำนวนโรงพยาบาล และสถานพยาบาล จำแนกเป็นรายอำเภอ ปี พ.ศ. 2538

อำเภอ	จำนวน โรงพยาบาล	จำนวน สถานอนามัย	จำนวนคลินิก ทุกประเภท
เมืองสระบุรี	4	16	31
แก่งคอย	1	19	7
ดอนพุด	1	5	0
บ้านหมอ	1	8	4
พระพุทธบาท	1	10	12
มวกเหล็ก	1	13	0
วิหารแดง	1	7	1
วังม่วง	1	7	1
เสาไห้	1	13	0
หนองแค	1	18	6
หนองแซง	1	7	1
หนองโดน	1	3	1
รวม	15	126	64

ที่มา : สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสระบุรี

เมื่อพิจารณาจากข้อมูลโรงพยาบาลและสถานพยาบาล จำแนกรายอำเภอของจังหวัดสระบุรี ปี พ.ศ. 2538 พบว่า อำเภอเมืองสระบุรี มีจำนวนโรงพยาบาลมากที่สุดถึง 4 แห่ง สถานีอนามัย 16 แห่ง คลินิก 31 แห่ง ส่วนอำเภอที่เหลือมีอำเภอละ 1 แห่ง ส่วนอำเภอแก่งคอยมีจำนวนสถานีอนามัย 19 แห่ง และคลินิก จำนวน 7 แห่ง เป็นต้น

3.4.1.2 การศึกษา

ในปี พ.ศ. 2538 จังหวัดสระบุรีมีจำนวนสถานศึกษารวมทั้งหมด 407 แห่ง แยกออกเป็นสังกัดกรมสามัญ 21 แห่ง สังกัด สนง.คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 346 แห่ง สังกัด สนง.คณะกรรมการการศึกษาเอกชน 20 แห่ง สังกัด สนง.การศึกษาท้องถิ่น 19 แห่ง และสังกัดกรมการศาสนา 1 แห่ง

เมื่อพิจารณาจำนวนโรงเรียนเป็นรายอำเภอแล้ว พบว่า อำเภอที่มีจำนวนโรงเรียนตามสังกัดต่าง ๆ มากที่สุดคือ อำเภอเมืองสระบุรี มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 69 แห่ง โดยแยกเป็นสังกัดกรมสามัญศึกษา 3 แห่ง สนง.คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 47 แห่ง สนง.คณะกรรมการการศึกษาเอกชน 9 แห่ง และสังกัดสนง.การศึกษาท้องถิ่น 10 แห่ง รองลงมาได้แก่ อำเภอหนองแค มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 59 แห่ง แยกเป็นสังกัดกรมสามัญศึกษา 3 แห่ง สนง.คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 50 แห่ง สนง.คณะกรรมการการศึกษาเอกชน 1 แห่ง และสังกัดสนง.การศึกษาท้องถิ่น 5 แห่ง และอำเภอแก่งคอย มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 56 แห่ง แยกเป็นสังกัดกรมสามัญศึกษา 3 แห่ง สนง.คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 47 แห่ง สนง.คณะกรรมการการศึกษาเอกชน 3 แห่ง และสังกัดสนง.การศึกษาท้องถิ่นอีก 3 แห่ง

3.4.1.3 ศาสนา

ประชากรในจังหวัดสระบุรีนับถือศาสนา 4 ศาสนา ได้แก่ พุทธ อิสลาม คริสต์ และพราหมณ์หรือฮินดู ซึ่งส่วนใหญ่จะนับถือศาสนาพุทธมากที่สุด จากข้อมูลสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสระบุรี ปี พ.ศ. 2538 พบว่า จังหวัดสระบุรีมี วัดทั้งสิ้น 472 แห่ง สำนักสงฆ์ 78 แห่ง โบสถ์คริสต์ 3 แห่ง มัสยิด 4 แห่ง มีพระภิกษุ จำนวน 3,781 รูป และสามเณรจำนวน 523 รูป

สำหรับอำเภอแก่งคอยมีจำนวนวัดมากกว่าอำเภออื่น ๆ คือ มีจำนวน 82 แห่ง สำนักสงฆ์ 39 แห่ง โบสถ์คริสต์ 1 แห่ง มัสยิด 1 แห่ง จำนวนพระภิกษุ 595 รูป และ สามเณร 86 รูป เป็นต้น

ตารางที่ 3.19 จำนวนโรงเรียน จำแนกตามสังกัด เป็นรายอำเภอ ปีการศึกษา 2538

อำเภอ	รวม	สังกัด				
		กรมสามัญศึกษา	สนง.คณะกรรมการ การประถมศึกษา แห่งชาติ	สนง.คณะกรรมการ การศึกษาเอกชน	สนง.การศึกษา ท้องถิ่น	กรมการศาสนา
เมืองสระบุรี	69	3	47	9	10	0
แก่งคอย	56	3	47	3	3	0
ดอนพุด	10	1	9	0	0	0
บ้านหมอ	26	1	24	1	0	0
พระพุทธบาท	44	2	38	2	1	1
มวกเหล็ก	35	2	31	2	0	0
วิหารแดง	27	1	25	1	0	0
วังม่วง	20	1	18	1	0	0
เสาไห้	25	2	23	0	0	0
หนองแค	59	3	50	1	5	0
หนองแซง	21	1	20	0	0	0
หนองโดน	15	1	14	0	0	0
รวม	407	21	346	20	19	1

ที่มา : สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสระบุรี

ตารางที่ 3.20 จำนวนวัด สำนักสงฆ์ โบสถ์คริสต์ มัสยิด พระภิกษุ สามเณร เป็นรายอำเภอ พ.ศ. 253

อำเภอ	จำนวนวัด	จำนวน สำนักสงฆ์	จำนวน โบสถ์คริสต์	จำนวน มัสยิด	จำนวน พระภิกษุ	จำนวน สามเณร
เมืองสระบุรี	76	8	2	1	693	84
แก่งคอย	82	39	1	1	595	86
ดอนพุด	10	0	0	0	79	1
บ้านหมอ	27	0	0	0	305	32
พระพุทธบาท	52	1	0	0	298	165
มวกเหล็ก	25	15	0	0	110	8
วิหารแดง	27	0	0	1	284	46
วังม่วง	22	7	0	0	147	14
เสาไห้	37	0	0	0	263	32
หนองแค	68	2	0	1	649	52
หนองแซง	26	0	0	0	219	0
หนองโดน	20	6	0	0	136	3
รวม	472	78	3	4	3,778	523

ที่มา : สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสระบุรี

3.4.1.4 การสื่อสาร

1) การไปรษณีย์โทรเลข

ไปรษณีย์ เป็นบริการของการสื่อสารแห่งประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2538 จังหวัดสระบุรีมีที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข จำนวน 18 แห่ง กระจายอยู่ในอำเภอเมืองสระบุรี และอำเภอหนองแค อำเภอละ 3 แห่ง อำเภอแก่งคอยและอำเภอบ้านหม้อ อำเภอละ 2 แห่ง ส่วนอำเภอที่เหลือกระจายอยู่อำเภอละ 1 แห่ง นอกจากนี้ยังมี ไปรษณีย์เอกชน "ปณช" จำนวน 21 แห่งโดยอยู่ในอำเภอแก่งคอย 5 แห่ง ด้วยกัน

2) โทรศัพท์

จังหวัดสระบุรีเป็นที่ตั้งของเขตโทรศัพท์ภูมิภาคที่ 9 ซึ่งให้บริการแก่ประชาชนในจังหวัดสระบุรี และจังหวัดใกล้เคียงอีก 5 จังหวัด คือพระนครศรีอยุธยา อ่างทอง สุพรรณบุรี ลพบุรี และสิงห์บุรี โดยระหว่างปี พ.ศ. 2531 - 2534 เขตโทรศัพท์ภาคที่ 9 มีการเพิ่มชุมสายจากเดิม 5 ชุมสาย ในปี พ.ศ. 2531 เป็น 9 ชุมสาย ในปี พ.ศ. 2534 จนกระทั่งปี พ.ศ. 2535 และ 2536 จำนวนชุมสายเพิ่มขึ้นเป็น 12 และ 19 ชุมสาย ตามลำดับ

และจากข้อมูลของสำนักงานเขตโทรศัพท์ภูมิภาคที่ 9 มีแผนการให้บริการโทรศัพท์ในจังหวัดสระบุรี ระหว่างปี พ.ศ. 2537 - 2539 โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปี พ.ศ. 2539 จะมีการเพิ่มการให้บริการโทรศัพท์มากที่สุดถึง 8,960 เลขหมาย โดยเมื่อสิ้นสุดแผนการเปิดบริการในปี พ.ศ. 2539 แล้ว จังหวัดสระบุรีจะมีเลขหมายโทรศัพท์เพิ่มขึ้นอีก 20,480 หมายเลข

3.4.1.5 การไฟฟ้า

สำนักงานบริการไฟฟ้าในจังหวัดสระบุรี จำแนกเป็น 3 ระดับ คือ

1) การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคระดับจังหวัดและอำเภอ มีจำนวน 3 แห่ง ได้แก่ การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดสระบุรี การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอพระพุทธบาท การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอแก่งคอย

2) หน่วยบริการผู้ใช้ไฟหลัก มีจำนวน 2 แห่ง ได้แก่ การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอพระพุทธบาท และการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคบ้านหินกอง

3) หน่วยบริการผู้ใช้ไฟย่อย มีจำนวน 9 แห่ง

พื้นที่จังหวัดสระบุรี มีสถานีไฟฟ้า จำนวน 6 สถานี ๓ มีพื้นที่ให้บริการจำนวน 12 อำเภอ ในปี พ.ศ. 2538 ได้จำหน่ายกระแสไฟฟ้า ให้ผู้ใช้บริการ จำนวน 75,471 ราย กระแสไฟฟ้าที่จำหน่ายรวม 2,622,467,000 หน่วย ซึ่งประเภทผู้ใช้ในธุรกิจขนาดใหญ่ จะใช้ไฟฟ้ามากที่สุด ส่วนที่อยู่อาศัยมีจำนวนรายมากที่สุด

และเมื่อพิจารณาถึงจำนวนกระแสไฟฟ้าที่ผลิตได้ การจำหน่ายกระแสไฟฟ้าและจำนวนผู้ใช้ไฟฟ้า เป็นรายอำเภอ ในปี พ.ศ. 2538 พบว่า จังหวัดสระบุรีมี มีกระแสไฟฟ้าที่ผลิตได้ 2,684.7 ล้านกิโลวัตต์/ชั่วโมง มีการจำหน่ายกระแสไฟฟ้ารวม 3,980.7 ล้าน ยูนิต (ในจำนวนนี้มีการจำหน่ายกระแสไฟฟ้าให้กับสถานธุรกิจและอุตสาหกรรมมากที่สุดคือ 3,787.3 ล้านยูนิต) และมีจำนวนผู้ใช้ไฟฟ้าทั้งหมด 108,571 ราย

อำเภอแก่งคอย นับเป็นอำเภอที่มีความสามารถในการให้บริการไฟฟ้ามากที่สุดในจังหวัดสระบุรีเมื่อเทียบกับอำเภออื่น ๆ คือมีกระแสไฟฟ้าที่ผลิตได้ 2,307.7 ล้านกิโลวัตต์/ชั่วโมง มีการจำหน่ายกระแสไฟฟ้ารวม 2,349.6 ล้าน ยูนิต (จำหน่ายกระแสไฟฟ้าให้กับสถานธุรกิจและอุตสาหกรรมมากที่สุดถึง 2,312.7 ล้านยูนิต ส่วนจำนวนผู้ใช้ไฟฟ้ามี 12,703 ราย ซึ่งมีจำนวนน้อยกว่าอำเภอเมือง อำเภอหนองแค และอำเภอพระพุทธบาท

3.4.1.6 การประปา

การประปาในจังหวัดสระบุรี สามารถแบ่งได้ 2 กรณี คือ ประปาในความรับผิดชอบของการประปาส่วนภูมิภาคเขต 2 สระบุรี และการประปาสัมปทาน ซึ่งอยู่ในความควบคุมของเทศบาล สุขาภิบาล หรือเอกชน เป็นต้น

การประปาส่วนภูมิภาคเขต 2 สระบุรี มีการประปาในจังหวัดสระบุรี 4 แห่ง คือ การประปาหนองโดน การประปาบ้านหมอ การประปาหนองแค และการประปามวกเหล็ก มีแหล่งน้ำดิบจากคลองอนุศาสนันท์ คลองระพีพัฒน์ แม่น้ำป่าสัก และน้ำต้ำมวกเหล็กตามลำดับ ให้บริการครอบคลุมพื้นที่อำเภอ หนองโดน พระพุทธบาท บ้านหมอ หนองแค และมวกเหล็ก ในปี 2537 การประปาภูมิภาคเขต 2 สระบุรี สามารถผลิตปริมาณน้ำได้รวมทั้งหมด 5,063,336 ลูกบาศก์เมตร และจำหน่ายให้กับผู้ใช้น้ำ 10,119 ราย จำนวนปริมาณ 3,406,739 ลูกบาศก์เมตร และมีรายได้รวมทั้งหมดในปีนี้จำนวน 33,480,287.60 บาท

การประปาสัมปทาน เป็นการประปาที่ผลิตขึ้นใช้ในส่วนตัวท้องถิ่น ซึ่งในเขตจังหวัดสระบุรี มีการประปาสัมปทานอยู่ 10 แห่ง ในเขตอำเภอ 6 อำเภอ คือ อำเภอเมืองสระบุรี 1 แห่ง อำเภอแก่งคอย 4 แห่ง อำเภอเสาไห้ 2 แห่ง อำเภอวิหารแดง 1 แห่ง และ อำเภอหนองแคอีก 1 แห่ง

ตารางที่ 3.21 จำนวนกระแสไฟฟ้าที่ผลิตได้ การจำหน่ายกระแสไฟฟ้า และจำนวนผู้ใช้ไฟฟ้า เป็นรายอำเภอ ปี พ.ศ. 2538

อำเภอ/กิ่งอำเภอ	กระแสไฟฟ้า ที่ผลิตได้ (1,000,000 กิโลวัตต์/ชั่วโมง)	การจำหน่ายกระแสไฟฟ้า (1,000,000 หน่วย)					จำนวน ผู้ใช้ไฟฟ้า
		รวม	ที่อยู่อาศัย	สถานธุรกิจ และ อุตสาหกรรม	สถานที่ราชการ และ สาธารณะ	อื่น ๆ	
เมืองสระบุรี	45.0	242.3	34.5	183.8	22.5	1.5	27,000
แก่งคอย	2307.7	2349.6	21.5	2,312.70	1.9	13.5	12,703
ดอนพุด	-	3.0	2.2	0.3	0.2	0.3	2,491
บ้านหมอ	230.0	8.6	5.6	2.2	0.5	0.3	4,480
พระพุทธบาท	31.0	845.1	22.1	817.8	4.3	0.9	13,323
มวกเหล็ก	-	30.1	9.4	19.3	0.7	0.7	7,944
วิหารแดง	-	23.9	10.6	12.2	0.5	0.6	9,890
วังม่วง	-	22.8	3.5	18.8	0.3	0.2	3,780
เสาไห้	24.0	7.1	6.1	0.7	0.2	0.1	4,890
หนองแค	47.0	440.5	18.8	418.9	1.9	0.9	16,170
หนองแซง	-	3.1	2.8	0.2	0.1	-	2,660
หนองโดน	-	4.6	3.7	0.4	0.2	0.3	3,240
รวม	2684.7	3980.7	140.8	3,787.3	33.3	19.3	108,571

ที่มา : สำนักงานสถิติจังหวัดสระบุรี

สำหรับอำเภอแก่งคอย ในปี พ.ศ. 2538 มีกำลังการผลิตน้ำประปา 2,102,400 ลูกบาศก์เมตร/ปี น้ำที่ผลิตได้ 1,681,920 ลูกบาศก์เมตร/ปี ปริมาณน้ำที่จำหน่ายแก่ผู้ใช้ 945,500 ลูกบาศก์เมตร/ปี ปริมาณน้ำที่จ่ายเพื่อสาธารณประโยชน์และรั่วไหล 252,288 ลูกบาศก์เมตร และจำนวนผู้ใช้น้ำ 3,050 ราย เป็นต้น

3.4.2 ลักษณะชุมชน

จากการศึกษาระดับพัฒนาการชุมชนต่าง ๆ ในพื้นที่จังหวัดสระบุรี (อาษา ทองธรรมาชาติ : 2539) โดยใช้ข้อมูลด้าน เศรษฐกิจ สังคม ประชากร เส้นทาง การเข้าถึงพื้นที่และการขนส่ง การสื่อสาร และระบบคมนาคม รายได้ของชุมชน รวมถึงการพึ่งพาการบริการทางด้านเศรษฐกิจและสังคมระหว่างชุมชน 20 แห่ง ในจังหวัด แล้วนำมาวัดค่าคะแนน สามารถจัดลำดับชุมชนในจังหวัดสระบุรี ได้เป็น 5 ลำดับคือ

ชุมชนลำดับที่ 1 มี 1 แห่ง คือ เทศบาลเมืองสระบุรี ซึ่งมีบทบาทในการเป็นศูนย์กลางทางด้านธุรกิจการค้า การบริหาร การคมนาคมขนส่ง การบริหารการปกครอง และเป็นชุมชนที่มีการเข้าถึงสูงที่สุดของจังหวัด ทั้งทางรถยนต์สายหลักหลายสาย เส้นทางรถไฟสายตะวันออกเจียงเหนือ และลำน้ำป่าสักไหลผ่าน ดังนั้นเทศบาลเมืองสระบุรีจึงเป็นชุมชนศูนย์กลางหลักที่บริการทางเศรษฐกิจและสังคมในระดับจังหวัด รวมไปถึงระดับภาคด้วย โดยมีการให้บริการในรัศมีประมาณ 80 กิโลเมตร

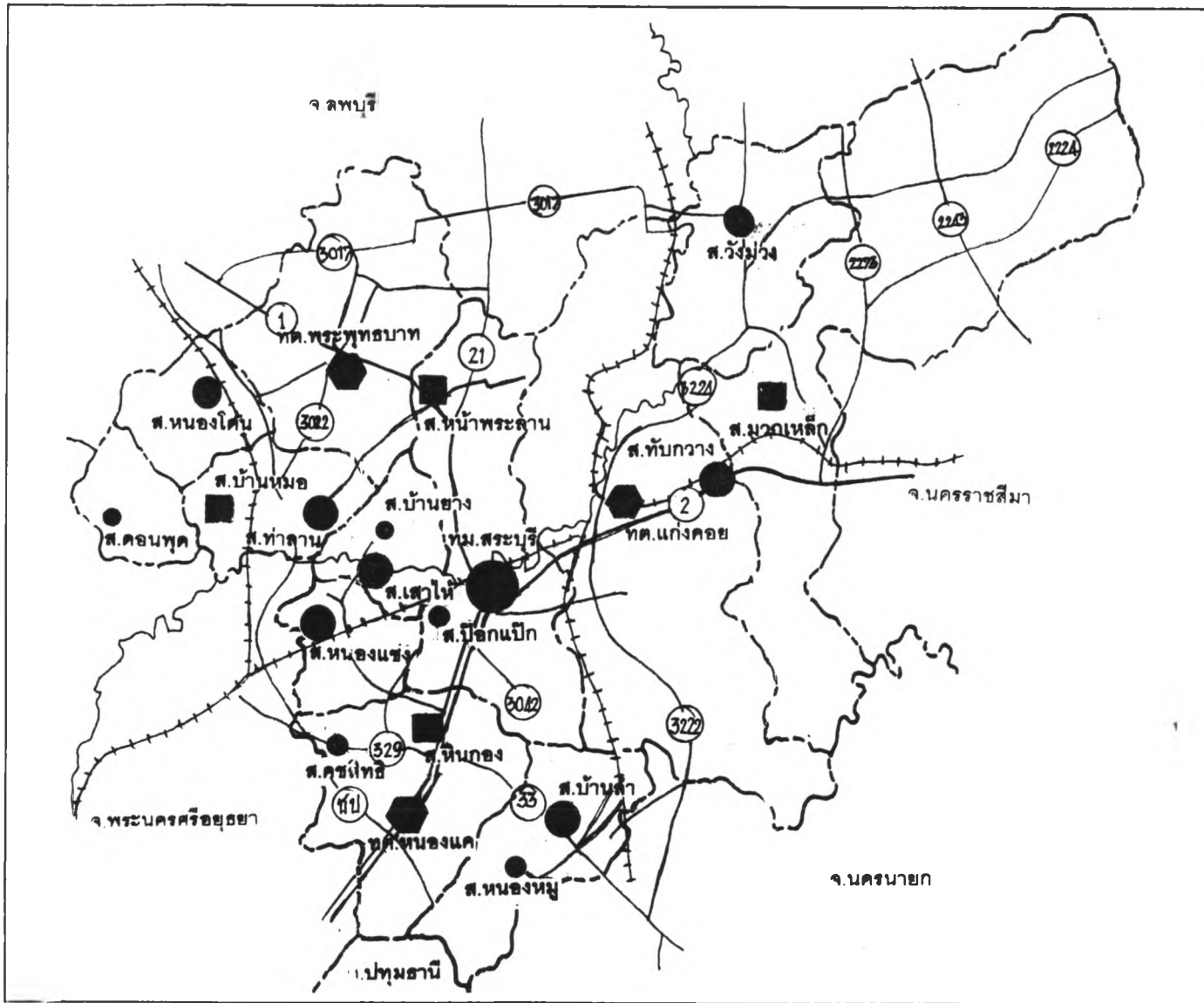
ชุมชนลำดับที่ 2 มี 3 แห่ง คือเทศบาลตำบลพระพุทธบาท เทศบาลตำบลแก่งคอย และเทศบาลตำบลหนองแค ชุมชนเทศบาลตำบลเหล่านี้ส่วนใหญ่มีบทบาทเป็นแหล่งตั้งถิ่นฐานขนาดใหญ่ เป็นศูนย์กลางด้านอุตสาหกรรม และเป็นตลาดรวบรวมผลผลิตทางการเกษตรกรรมต่าง ๆ รวมทั้งเป็นศูนย์การบริการบริการเทศบาลตำบลเหล่านี้ ส่วนใหญ่มีบทบาทเป็นแหล่งตั้งถิ่นฐานขนาดใหญ่ เป็นศูนย์กลางด้านอุตสาหกรรมและเป็นตลาดรวบรวมผลผลิตทางการเกษตรกรรมต่าง ๆ รวมทั้งเป็นศูนย์กลางบริการ เทศบาลตำบลเหล่านี้ ยังมีเส้นทางคมนาคมสายหลักตัดผ่านชุมชนที่ตั้งถิ่นฐานมาเป็นเวลานานแล้ว ชุมชนลำดับ 2 นี้จึงมีความสำคัญและให้บริการทางด้านเศรษฐกิจและสังคมในระดับอำเภอ ตลอดจนไปถึงอำเภอใกล้เคียงอีกด้วย ในรัศมีประมาณ 60 กิโลเมตร

ชุมชนลำดับ 3 มี 4 แห่ง คือ สุขาภิบาลมวกเหล็ก สุขาภิบาลหินกอง (เขตอำเภอหนองแค) และสุขาภิบาลหน้าพระลาน (เขต อำเภอเมืองสระบุรี) ชุมชนสุขาภิบาลขนาดใหญ่เหล่านี้มีบทบาทในการเป็นศูนย์กลางเฉพาะด้าน เช่น ศูนย์กลางอุตสาหกรรม ศูนย์กลางการบริหาร และศูนย์กลางด้านการท่องเที่ยว เป็นต้น โดยมีการบริการทางเศรษฐกิจและสังคมในรัศมีประมาณ 40 กิโลเมตร

ชุมชนลำดับ 4 มี 5 แห่ง คือ สุขาภิบาลเสาไห้ สุขาภิบาลบ้านลำ (เขตอำเภอวิหารแดง) สุขาภิบาลทับทิม (เขตอำเภอแก่งคอย) สุขาภิบาลวังม่วง และสุขาภิบาลท่าลาน (เขตอำเภอ

ตารางที่ 3.22 พื้นที่ จำนวนประชากร รายได้ เส้นทาง การเข้าถึง และบทบาทหน้าที่การเป็นศูนย์กลาง
ของชุมชนต่าง ๆ ในจังหวัดสระบุรี

ลำดับ ชุมชน	ชุมชน/อำเภอ	พื้นที่ (ตร.กม.)	จำนวน ประชากร(คน) ปี 2535	รายได้ (บาท) ปี 2535	เส้นทาง การเข้าถึงชุมชน	บทบาทการเป็น ชุมชนศูนย์กลาง
1	ทม.สระบุรี/อ.เมือง	20.13	64,357	66,505,794.17	รถยนต์,(ชุมทาง) รถไฟ,แม่น้ำ	การค้า,การบริการ การขนส่ง,อุตสาหกรรม, การบริการ
2	ทต.แก่งคอย/อ.แก่งคอย	4.05	11,922	24,646,024.10	รถไฟ(ชุมทาง), รถยนต์,แม่น้ำ	อุตสาหกรรม, เกษตรกรรม
2	ทต.หนองแค/อ.หนองแค	5.00	13,418	14,007,542.68	รถยนต์	เกษตรกรรม, อุตสาหกรรม
2	ทต.พระพุทธบาท / อ.พระพุทธบาท	29.60	34,851	26,422,194.52	รถยนต์	การท่องเที่ยว, การบริการ, เกษตรกรรม
3	ส.บ้านหมอ/อ.บ้านหมอ	1.50	5,360	3,586,496.20	รถไฟ,รถยนต์	การค้า,การบริการ
3	ส.มวกเหล็ก/อ.มวกเหล็ก	3.00	12,506	2,801,376.02	รถไฟ,รถยนต์	เกษตรกรรม การท่องเที่ยว
3	ส.หน้าพระลาน/อ.เมือง	9.74	15,301	2,772,461.62	รถยนต์	อุตสาหกรรม
3	ส.หินกอง/อ.หนองแค	10.00	13,502	2,760,958.85	รถยนต์(ชุมทาง)	การบริการ, อุตสาหกรรม
4	ส.ทับกวาง /อ.แก่งคอย	10.10	10,625	3,060,492.20	รถยนต์	การบริการ, เกษตรกรรม
4	ส.ท่าลาน/อ.บ้านหมอ	5.19	8,751	6,277,542.14	รถยนต์	อุตสาหกรรม
4	ส.วังม่วง/อ.วังม่วง	7.07	9,893	1,652,452.44	รถยนต์	เกษตรกรรม
4	ส.บ้านลำ/อ.วิหารแดง	3.00	7,088	1,617,067.98	รถยนต์	เกษตรกรรม
4	ส.เสาไห้/อ.เสาไห้	0.76	2,342	1,332,547.30	รถยนต์,แม่น้ำ	เกษตรกรรม
5	ส.คอนพลู/อ.คอนพลู	14.00	1,596	873,094.60	รถยนต์	เกษตรกรรม
5	ส.หนองหมู/อ.วิหารแดง	2.00	2,220	877,005.81	รถยนต์	เกษตรกรรม
5	ส.บ้านยาง/อ.เสาไห้	1.00	1,987	934,381.20	รถยนต์,แม่น้ำ	เกษตรกรรม
5	ส.ปือกแป๊ก/อ.เมือง	1.44	1,066	272,758.00	รถยนต์	เกษตรกรรม
5	ส.คชสิทธิ์/อ.หนองแค	1.00	1,955	2,419,860.02	รถยนต์	เกษตรกรรม
5	ส.หนองแขง /อ.หนองแขง	0.50	1,950	1,358,262.05	รถไฟ,รถยนต์	เกษตรกรรม
5	ส.หนองโดน /อ.หนองโดน	1.94	3,395	2,442,933.99	รถไฟ,รถยนต์	เกษตรกรรม

แผนการใช้ที่ดิน
เพื่อรองรับการขยายตัวจากการพัฒนาอุตสาหกรรม
ชุมชนเทศบาลตำบลแก่งคอย จังหวัดสระบุรี

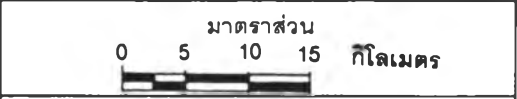
แสดง : การจัดลำดับชุมชนในจังหวัดสระบุรี

สัญลักษณ์

- เขตจังหวัด
- เขตอำเภอ
- ==== ทางรถยนต์
- +--- ทางรถไฟ
- ~~~~~ แม่น้ำ
- ชุมชนลำดับที่ 1
- ◐ ชุมชนลำดับที่ 2
- ชุมชนลำดับที่ 3
- ชุมชนลำดับที่ 4
- ชุมชนลำดับที่ 5

ที่มา : อาษา ทองธรมชาติ (2539)

แผนที่ 3.10

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บ้านหมอ) ส่วนใหญ่เป็นชุมชนที่มีขนาดกลางมีบทบาทในด้านการเป็นศูนย์กลางเกษตรกรรม ซึ่งมีการตั้งถิ่นฐานมาเป็นเวลานาน หรือมีบทบาททางด้านอุตสาหกรรม โดยมีการให้บริการทางเศรษฐกิจและสังคมแก่พื้นที่โดยรอบรัศมีประมาณ 25 กิโลเมตร

ชุมชนลำดับที่ 5 มี 7 แห่ง ได้แก่ สุขาภิบาลคชสิทธิ์ (เขตอำเภอหนองแค) สุขาภิบาลหนองแวง สุขาภิบาลหนองหมู (เขตอำเภอวิหารแดง) สุขาภิบาลดอนพุด สุขาภิบาลบ้านยาง (เขตอำเภอเสนาห์) และสุขาภิบาลปือกแป็ก (เขตอำเภอเมืองสระบุรี) และสุขาภิบาลหนองโดน สุขาภิบาลเหล่านี้ ล้วนเป็นชุมชนขนาดเล็ก มีประชากรอาศัยอยู่เพียงไม่มากนัก เป็นเพียงชุมชนที่มีบทบาทในการเป็นศูนย์กลางทางด้านเกษตรกรรมเท่านั้น โดยมีการให้บริการทางเศรษฐกิจและสังคมแก่พื้นที่โดยรอบในรัศมีประมาณ 5 - 15 กิโลเมตร

สรุปได้ว่า ชุมชนเมืองในจังหวัดสระบุรีนั้น มีเทศบาลเมืองสระบุรี เป็นชุมชนเมืองลำดับ 1 ที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นศูนย์กลางความเจริญทุก ๆ ด้านของจังหวัด และเป็นเมืองที่มีการเข้าถึงมากที่สุดเมื่อเทียบกับชุมชนอื่น ๆ ในจังหวัด และชุมชนอันดับ 2 ได้แก่ เทศบาลตำบลทั้ง 3 แห่ง ได้แก่ เทศบาลตำบลแก่งคอย เทศบาลตำบลหนองแค และเทศบาลตำบลพระพุทธบาท ส่วนชุมชนในระดับรอง ๆ ลงมา เป็นสุขาภิบาลขนาดใหญ่ และสุขาภิบาลชนบท ตามลำดับ โดยชุมชนที่อยู่โดยรอบ ซึ่งเป็นเสมือนเมืองบริวาร ของเทศบาลเมืองสระบุรีและเทศบาลตำบลดังกล่าวจะมีความสำคัญตามบทบาทหน้าที่ของแต่ละเมือง โดยในชุมชนเทศบาลตำบลและสุขาภิบาลขนาดใหญ่ ซึ่งพื้นที่โดยรอบของชุมชนเหล่านี้มักเป็นแหล่งโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ โดยที่ชุมชนรอบนอกล้วนมีความสัมพันธ์กับโรงงานดังกล่าวอย่างใกล้ชิด อย่างเช่น การเดินทางเข้ามาซื้อสินค้าและบริการ การใช้บริการทางสังคมติดต่อกับทางราชการ ติดต่อกับสำนักงานของโรงงานซึ่งตั้งอยู่ในเมือง เป็นต้น

3.5 สรุปศักยภาพและข้อจำกัดของพื้นที่ศึกษาระดับจังหวัด

พื้นที่ศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี ซึ่งตั้งอยู่ในบริเวณลุ่มน้ำป่าสัก เขตภาคกลางตอนบน เป็นศูนย์กลางทางด้านการคมนาคมขนส่งทั้งทางรถยนต์และรถไฟในการติดต่อระหว่างภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก ภาคกลางตอนบนและกรุงเทพมหานคร ตลอดจนเชื่อมโยงไปยังประเทศเพื่อนบ้านในอินโดจีน สำหรับพื้นที่ในอำเภอแก่งคอยนั้น นอกจากมีเส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2 (ถนนมิตรภาพ) ตัดผ่านแล้ว ยังเป็นศูนย์กลางการขนส่งทางรถไฟ โดยมีสถานีชุมทางรถไฟแก่งคอยเชื่อมโยงกับภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนและตอนล่าง รวมทั้งพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกไปยังท่าเรือน้ำลึกแหลมฉบังในการขนส่งสินค้าไปขายต่างประเทศ

สภาพโดยทั่วไปของพื้นที่จังหวัดสระบุรี เป็นที่ราบ มีแม่น้ำป่าสักไหลผ่านทางตอนกลางของจังหวัด ซึ่งเป็นแหล่งน้ำสำคัญในการเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม ตลอดจนอุปโภค - บริโภคภายใน

จังหวัด ส่วนทางด้านเหนือและตะวันออกเฉียงเหนือเป็นที่ราบสูงเป็นแหล่งทรัพยากรป่าไม้ซึ่งถูกกำหนดเป็นเขตอุทยานแห่งชาติ และป่าสงวนแห่งชาติ นอกจากนี้ยังมีทรัพยากรแร่ธาตุที่สมบูรณ์แห่งหนึ่งของประเทศ เป็นแหล่งวัตถุดิบที่สำคัญในการผลิตในภาคอุตสาหกรรม โดยเฉพาะอุตสาหกรรมวัสดุก่อสร้าง เช่น หินปูน หินอ่อน หินมาร์ล ซึ่งหินปูนพบมากใน อำเภอแก่งคอย อำเภอพระพุทธบาทและอำเภอเมืองสระบุรี ส่วนใหญ่ใช้ในอุตสาหกรรมปูนซีเมนต์และอุตสาหกรรมเพื่อการก่อสร้าง นอกจากนี้ดังกล่าวข้างต้นคือ จังหวัดสระบุรีตั้งอยู่บริเวณลุ่มน้ำป่าสัก และต่อเนื่องจากลุ่มน้ำเจ้าพระยา แม่น้ำป่าสักจึงเป็นแหล่งน้ำสำคัญในการเกษตรกรรม อุตสาหกรรม การคมนาคม และการดำรงชีวิตของชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในพื้นที่อำเภอแก่งคอยซึ่งมีแม่น้ำป่าสักไหลผ่าน และลำน้ำสาขาของแม่น้ำป่าสัก รวมทั้งอ่างเก็บน้ำฝายทดน้ำต่าง ๆ มากมาย นอกจากนี้โครงการพัฒนาลุ่มน้ำป่าสักอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งนอกจากนำมาใช้ประโยชน์แล้ว ยังสามารถช่วยบรรเทาปัญหาน้ำท่วมในจังหวัดสระบุรีในฤดูน้ำหลาก และพื้นที่จังหวัดสระบุรีเป็นพื้นที่ท้ายเขื่อน ย่อมได้รับประโยชน์จากโครงการนี้มากที่สุด ซึ่งผลประโยชน์ที่ได้รับจากเขื่อนป่าสักนี้ ไม่เฉพาะทางด้านเกษตรกรรมเท่านั้น ยังมีประโยชน์ทางด้านอุตสาหกรรมอีกมากมาย คือ จะทำให้พื้นที่ศูนย์กลางอุตสาหกรรมแก่งคอย - สระบุรี - หนองแค และพื้นที่ต่อเนื่องมีน้ำใช้เพื่อการอุตสาหกรรมเกษตรกรรม ตลอดจนอุปโภค - บริโภค ในชุมชนมากขึ้น ซึ่งเป็นไปตามทิศทางการพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 ที่ส่งเสริมให้จังหวัดสระบุรีเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมได้เป็นอย่างดี ส่วนด้านการใช้ประโยชน์ที่ดินของจังหวัดสระบุรี แนวโน้มของความต้องการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมเริ่มมีแนวโน้มลดลง เนื่องจากความต้องการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการอุตสาหกรรมได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยพื้นที่เกษตรกรรมดั้งเดิมถูกเปลี่ยนแปลงเป็นโรงงานอุตสาหกรรมมากขึ้น รวมทั้งเพื่อเป็นที่อยู่อาศัยและพื้นที่เมืองที่มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นเช่นกัน

ประชากรส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในอำเภอเมืองสระบุรี อำเภอหนองแคและอำเภอแก่งคอย ตามลำดับ เนื่องจากเป็นเขตเทศบาลและเป็นแหล่งที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรมและนิคมอุตสาหกรรม คือ นิคมอุตสาหกรรมหนองแค และนิคมอุตสาหกรรมสระบุรี (แก่งคอย) ซึ่งประชากรรวมตัวอยู่หนาแน่นในอำเภอหนองแค ส่วนพื้นที่อำเภอแก่งคอยมีความหนาแน่นน้อยเนื่องจากลักษณะภูมิประเทศทางด้านตะวันออกเฉียงเหนือ และตะวันออกเป็นราบสูงจนถึงภูเขาสูง แต่ในช่วงปี 2533 - 2538 อำเภอแก่งคอยมีการเพิ่มประชากรมากเป็นอันดับสองรองจากอำเภอมวกเหล็ก ซึ่งส่วนใหญ่เป็นประชากรที่ย้ายเข้ามาจับจ้างในโรงงานอุตสาหกรรม ส่วนใหญ่มาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

สภาพเศรษฐกิจของจังหวัดสระบุรี มีบทบาทต่อมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเป็นอย่างมาก เนื่องจากมีมูลค่าสูงเป็นอันดับ 1 ของภาคกลางตอนบน ในปี 2537 โดยสาขาการผลิตอุตสาหกรรมมีและค่าการผลิตสูงสุด ส่งผลให้รายได้เฉลี่ยต่อบุคคลสูงที่สุดในภาคกลางตอนบนอีกด้วย ทั้งนี้เนื่องจากในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 และ 7 เศรษฐกิจของประเทศเติบโตอย่างรวดเร็วมาก เนื่องจากในเขตกรุงเทพฯและปริมณฑลและพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก มีความต้องการปูนซีเมนต์และวัสดุก่อสร้าง

มาก จังหวัดสระบุรีในฐานะผลิตสินค้าดังกล่าว จึงมีการขยายตัวในสาขาการผลิตอุตสาหกรรมปูนซีเมนต์และวัสดุก่อสร้าง สาขาเหมืองแร่ย่อยหินสูงมาก ทำให้ประชากรในจังหวัดที่อยู่ในภาคอุตสาหกรรมในภาคอุตสาหกรรมและบริการมีรายได้เฉลี่ยต่อบุคคลสูงมากด้วย ซึ่งจากการวิเคราะห์พบว่า จังหวัดสระบุรี เป็นจังหวัดเดียวในภาคกลางตอนบนที่มีฐานเศรษฐกิจเป็นภาคอุตสาหกรรม โดยมีสาขาการผลิตที่เป็น Basic Sector คือ เหมืองแร่ - ย่อยหิน อุตสาหกรรม และไฟฟ้า - ประปา ทั้งนี้เนื่องจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจดังกล่าวข้างต้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งการขยายตัวในภาคอุตสาหกรรม ทั้งนี้เนื่องจากศักยภาพในพื้นที่คือเป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติหลายชนิดที่สามารถนำมาเป็นวัตถุดิบ และที่สำคัญคือ มีทำเลที่ตั้งที่อยู่ใกล้กรุงเทพมหานคร ทำให้มีผู้สนใจลงทุนประกอบการโรงงานอุตสาหกรรม เนื่องจากพื้นที่ที่มีความเหมาะสมในการลงทุนด้านอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นความได้เปรียบในทำเลที่ตั้งของจังหวัดสระบุรี โรงงานส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในอำเภอเมืองสระบุรี รองลงมาคือ อำเภอหนองแคและอำเภอแก่งคอย ตามลำดับ ในพื้นที่อำเภอแก่งคอยส่วนใหญ่เป็นโรงงานผลิตปูนซีเมนต์ขนาดใหญ่และอุตสาหกรรมต่อเนื่องชั้นที่ 2 ส่วนเงินลงทุนส่วนใหญ่อยู่ในอำเภอแก่งคอย คือมีโรงงานอุตสาหกรรมที่มีเงินลงทุนมาก และมีจำนวนแรงงานมากตั้งอยู่ ส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมประเภทวัสดุก่อสร้าง เนื่องจากมีทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถนำมาสู่กระบวนการผลิตปูนซีเมนต์และวัสดุก่อสร้างอื่น ๆ อยู่เป็นจำนวนมาก และเป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสม เพราะตั้งอยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพมหานครซึ่งเป็นแหล่งตลาดผู้บริโภคและแหล่งเงินทุนขนาดใหญ่ ประกอบกับมีเส้นทางการคมนาคมขนส่งทางบกคือ ทางรถยนต์และทางรถไฟเชื่อมโยงเพื่อกระจายสินค้าจากแหล่งผลิตอุตสาหกรรมไปสู่ภูมิภาคอื่น ๆ ได้โดยสะดวก โดยเฉพาะภายในพื้นที่ภาคกลางตอนบน ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กรุงเทพมหานครและปริมณฑล รวมทั้งพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก (ESB) และใช้ท่าเรือแหลมฉบังในการขนส่งสินค้าไปยังต่างประเทศต่อไป ซึ่งศักยภาพดังกล่าวเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมภายในจังหวัดสระบุรีและโดยเฉพาะอย่างยิ่งอำเภอแก่งคอยให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

กล่าวโดยสรุปแล้วพื้นที่ศึกษามีความสัมพันธ์กับจังหวัดสระบุรี กรุงเทพมหานครและปริมณฑล รวมถึงพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก ในการเป็นพื้นที่ศูนย์กลางอุตสาหกรรมของพื้นที่อุตสาหกรรมจังหวัดสระบุรี รองรับการผลิตของโรงงานอุตสาหกรรมจากกรุงเทพและปริมณฑลและพัฒนาเชื่อมโยงกับพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก